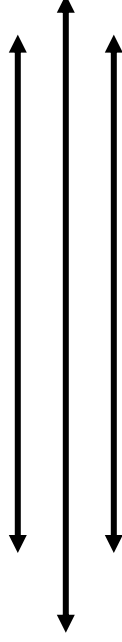

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

राजस्व अनुसन्धान विभाग

बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन ०६८/७०

हरिहरभवन, ललितपुर

विषय - सूची

अध्याय - एक

.....	१
विषय प्रवेश	१
.....	१
१.१ पृष्ठभूमि	१
.....	१
१.२ परिचय	१
.....	१
१.३ विभागको सोच	२
.....	२
१.४ उद्देश्य	२
.....	२
१.५ रणनीति	२
.....	२
१.६ कार्यक्षेत्र	३
.....	३
१.७ कानूनी अधिका र क्षेत्र	३
.....	३

अध्याय - दुई

.....	७
संगठन संचरना, जनशक्ति र कार्यसम्पादन प्रणाली	७
.....	७
२.१ हालको संगठन संरचना	७
.....	७
२.२ जनशक्ति	८
.....	८
२.३ कार्यसम्पादन प्रणाली	९
.....	९
(क) उजुरी वा सूचनाको सङ्कलन	९
.....	९
(ख) सूचना विश्लेषण	९
.....	९
(ग) विस्तृत अनुसन्धान र छानबिन	९
.....	९

(घ) मुद्दा दायर र फैसला	१०
.....	
(ङ) फैसला कार्यान्वयन	१०
.....	
अध्याय - तीन	
.....	११
आर्थिक वर्ष ०६९/७० को प्रगति स्थिति	
.....	११
३.१ विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको वर्तमान (आ.व. ०६९/७०) बजेटको अवस्था	११
.....	
३.२ विभागको राजस्व सङ्कलनको स्थिति:	११
.....	
(क) मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ	१२
.....	
(ख) आयकरतर्फ	१२
.....	
(ग) अन्तःशुल्कतर्फ	१२
.....	
(घ) भन्सारतर्फ	१२
.....	
(ङ) विदेशी विनिमयतर्फ	१२
.....	
(च) राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐनतर्फ	१३
.....	
३.३ मुद्दा फल्लोसम्बन्धी विवरण	१३
.....	
३.४ आन्तरिक हुवानीका साधन चेकजाँचको स्थिति	१४
.....	
३.५ आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा गरिएका मुख्य-मुख्य सुधारात्मक कार्यहरू	१४
.....	
(क) संगठनात्मक संरचना सुधार	१४
.....	
(ख) जनशक्तिको थप व्यवस्था	१५
.....	
(ग) कर्मचारी आचार संहिता	१५
.....	
(घ) राजस्व अनुसन्धान विभागको केन्द्रीय सूचना प्रणाली (DRI-CIS)	१५
.....	

(ड) Vehicle Tracking System लागू गर्ने	१५
(च) उच्चस्तरीय अनुगमन समितिद्वारा निरीक्षण/भ्रमण	१६
(छ) द्रुत गस्ती (Flying Squad) परिचालन	१६
(ज) विज्ञ टोली गठन	१६
(झ) ऐन तथा नियमावलीको मस्यौदा तयारी	१७
३.६ छानबिन तथा अनुसन्धान गरिएका महत्वपूर्ण कार्यहरू	१७
३.७ प्रमुख कार्यहरू	१७
३.८ विनियोजित बजेटबाट लक्षित उद्देश्य हासिल हुन नसकेको भए सोको विवरण र कारण	१७
३.९ आर्थिक वर्ष ०६९।७० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित विभाग सम्बद्ध बुँदागत प्रगति विवरण	१७
३.१० राजस्व अनुसन्धान विभागबाट आ.व. ०६९।७० मा गरिएका अनुसन्धानहरू (मुख्य-मुख्य फर्महरू) ..	१८
३.११ आ.व. ०६९।७० को बजेट तथा कार्यक्रम	१९
३.१२ आ.व. ०६९/७० को बेरुजु फछ्यौटको स्थिति	१९
अध्याय - चार	२०
संगठन संरचना र जनशक्ति	२०
४.१ विभाग र अन्तर्गत क्षेत्रीय कार्यालयहरूको मौजूदा दरवन्दी विवरण	२०
४.२. राजस्व अनुसन्धान विभागको सांगठनिक संरचना	२१
४.३. विभागको कर्मचारीको दरवन्दी तेरिज	२२
४.४. क्षेत्रीय कार्यालयहरू	२२
(क) पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरी, सुनसरी	२२

(ख)	मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, पथलैया, बारा	२३
(ग)	पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय बुटवल, रुपन्देही	२४
(घ)	मध्य तथा सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुर, बांके	२५
अध्याय - पाँच		
.....		२६
विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको प्रगति विवरण		
.....		२६
५.१	सूचना संकलन	२६
.....		
५.२.	केन्द्रीय सूचना प्रणालीको विकास (DRI-CIS) स्थापना	२७
.....		
५.३.	प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम	२७
.....		
५.४	कार्यगत लक्ष्य र प्रगति विवरण	२७
.....		
५.५	क्षेत्रीय कार्यालयहरूको प्रगति स्थिति	२८
.....		
(क)	राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरी	२८
.....		
(ख)	राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, पथलैया	३२
.....		
(ग)	राजस्व अनुसन्धान पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल	३६
.....		
(घ)	राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुर	४०
.....		
अध्याय - छ		
.....		४४
विद्यमान समस्या तथा समाधानका उपायहरू		
.....		४४
६.१	विद्यमान समस्या	४४
.....		
(क)	कानूनी समस्या	४४
.....		
(ख)	संस्थागत/संरचनात्मक समस्या	४४
.....		४४

(ग)	मानव संशाधन विकाससम्बन्धी समस्या	४५
(घ)	सूचना प्रणालीसम्बन्धी समस्या	४५
(ङ)	संगठनात्मक समस्या	४५
(च)	प्रकृयागत समस्या	४६
(छ)	स्रोत साधन सम्बन्धी समस्या	४७
६.२	समस्या समाधानका उपायहरू	४७
अध्याय - सात		४९
आगामी गन्तव्य		४९
७.१	राजस्वको विद्यमान अवस्था	४९
७.२	कार्यसम्पादन स्तर एवम् सुधारका सोचहरू	४९
(क)	राजस्व चुहावटका नवीन क्षेत्रहरूको पहिचान र नियन्त्रणका सम्भाव्य उपायको खोजी	५०
(ख)	कार्य सञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Procedure) बनाउने	५०
(ग)	FAQ लाई अद्यावधिक गर्ने	५०
(घ)	सुराकी खर्च परिचालन कार्यविधि, २०६८ को पारदर्शी कार्यान्वयन	५०
(ङ)	मालबस्तुको ओसार-पसार तथा चेकजाँच सम्बन्धी जानकारी पुस्तिका, २०६८ को कार्यान्वयन	५१
(च)	विभागबाट क्षेत्रीय कार्यालयको Online अनुगमन	५१
(छ)	DRI-CIS को Upgrading गर्ने	५१
(ज)	गस्ती परिचालन गर्ने	५२
अनुसूचीहरू		५३

अध्याय - एक

विषय प्रवेश

१.१ पृष्ठभूमि

कुनै पनि लोक कल्याणकारी राष्ट्रको आर्थिक गतिविधिहरूलाई गतिशिलता प्रदान गरी निर्वाध रूपले सञ्चालन गर्नको लागि आवश्यक पर्ने प्रमुख श्रोत नै राजस्व हो । राजस्व सङ्कलनमा हुने चुहावटका कारण राज्यको दरिलो र प्राथमिक श्रोतमा संकुचन आउनसक्ने र श्रोत संकुचनले राज्यका आर्थिक, सामाजिक एवम् अन्य दायित्व निर्वाहमा समस्या उत्पन्न हुन्छ । राज्यको श्रोत अपचलनको प्रमुख कारकको रूपमा स्वीकार गरिने राजस्व चुहावटले आर्थिक गतिविधिमा ह्रास एवम् लगानीमैत्री वातावरणमासमेत प्रतिकूल अवस्था सृजना हुन्छ । राज्यको श्रोत व्यवस्थापन, राजस्व परिचालन एवम् राज्यको दायित्व निर्वाहमा राजस्व चुहावट नियन्त्रण र त्यसउपरको अनुसन्धानका माध्यमबाट श्रोत परिचालनको क्षमतामा अभिवृद्धि गरी उचित प्रतिफलको बाटोमा अगाडि बढ्नु आवश्यक देखिन्छ ।

नेपालको दक्षिणतर्फको खुला सिमाना, अशिक्षा, चेतनाको कमी, सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भएको तीव्र विकास र यसको पहुँच व्यावसायिक र परिष्कृत नबनिसकेको निजी क्षेत्र र मनोवृत्तिगत जडताका कारण राजस्व चुहावटले प्रश्रय पाएको देखिन्छ । यसको प्रभावकारी नियन्त्रणले मात्र राज्यको तत्कालीन र दीर्घकालीन दायित्व निर्वाहका लागि आवश्यक श्रोतको पूर्ति गर्न सकिन्छ । राजस्व चुहावट आर्थिक अपराध भएको कारण यसले सामाजिक, सांस्कृतिक र राजनीतिक प्रभाव पनि पार्ने हुँदा यसको नियन्त्रणका लागि संरचनागत र कानूनी पक्षलाई सबल तुल्याउनु आवश्यक देखिन्छ ।

१.२ परिचय

सरकारी राजस्व सङ्कलन कार्यमा हुने चुहावटलाई कसरी कम गर्न सकिन्छ भन्ने उपायको खोजिका क्रममा राजस्व चुहावट रोकथाम र नियन्त्रणका लागि २०५० सालसम्म अर्थ मन्त्रालयको मातहतमा राजस्व अनुसन्धान महाशाखा गठन गरी सोही महाशाखामार्फत राजस्व चुहावट न्यूनीकरण कार्य हुँदै आएकोमा यसलाई थप प्रभावकारी र क्रियाशील बनाउने उद्देश्यका साथ छुट्टै विभागको रूपमा यस विभागको स्थापना भएको हो । राजस्व चुहावटको क्षेत्र व्यापक बन्दै गएको, चुहावटको प्रकृति र प्रवृत्ति नयाँ ढंगबाट विस्तारित र रूपान्तरित हुँदै गएको सन्दर्भलाई हृदयंगम गरी राजस्व चुहावटको कार्यमा व्यावसायिकता र प्रभावकारिता ल्याउने उद्देश्यबाट राजस्व अनुसन्धान विभाग स्थापना गरी तदनुरूप जिम्मेवारी प्रदान गर्न वाञ्छनीय भएकोले कर र गैरकर राजस्वको चुहावटको संभावनालाई नियन्त्रण गर्न, राजस्व अनुसन्धानको क्षेत्रमा विशिष्टीकरण कायम गरी राजस्व सङ्कलनको कार्यलाई प्रभावकारी तुल्याउन विभाग क्रियाशील रहेको छ ।

राजस्व चुहावट नियन्त्रणको समष्टिगत कार्यमा सहजीकरण र प्रभावकारिता ल्याउन, विभागको कार्यक्षेत्रमा स्पष्टता कायम गरी कार्यगत विशिष्टता हासिल गर्न र राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्न राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ र राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) नियमावली, २०७० को तर्जुमा भई कार्यान्वयन भइरहेको छ । यो कानूनी व्यवस्थाले विभागको कार्यक्षेत्रलाई स्पष्टता दिएको ।

१.३ विभागको सोच

विभागको दीर्घकालीन सोच देहायबमोजिम रहेको छ;

“आर्थिक अपराधमुक्त क्षेत्र र राजस्व अभिवृद्धिको वातावरण उच्च, फराकिलो एवम् दिगो अर्थतन्त्रको विकासमा योगदान ।”

१.४ उद्देश्य

राजस्व अनुसन्धान विभाग प्रचलित नेपाल कानूनले आफूलाई प्रदान गरेको अधिकार र कर्तव्यको पूर्ण पालना गरी प्रभावकारी आर्थिक सूचना प्रणालीको विकास गर्दै पारदर्शी एवम् स्वच्छ अर्थतन्त्रको निर्माणका अतिरिक्त उत्तरदायी, पारदर्शी एवम् व्यावसायिक राजस्व प्रशासनको संस्थागत विकासमार्फत राजस्व चुहावट र आर्थिक अपराध नियन्त्रणका लागि निम्नानुसारका उद्देश्य प्राप्तमा केन्द्रित रहेको छ :-

- द्रुततर आर्थिक विकासका लागि अधिकतम राजस्व सङ्कलनको आधार तयार गर्ने,
- राजस्व चुहावटलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्ने,
- स्वच्छ र पारदर्शी अर्थतन्त्र निर्माणको लागि योगदान गर्ने,
- राजस्व चुहावट र आर्थिक अपराध सम्बद्ध अनुसन्धान कार्यलाई गति प्रदान गरी राजस्व नीति तथा कानूनको तादात्म्यताको स्तर अभिवृद्धि गर्ने,
- विदेशी विनिमयको अवैध ओसारपसार तथा कारोबारको अनुसन्धान तथा प्रभावकारी नियन्त्रण गर्ने,
- स्वच्छ, स्वःस्फूर्त र अवरोधरहित व्यावसायिक क्रियाकलापको प्रवर्द्धनमार्फत लगानीमैत्री वातावरणको निर्माण गर्ने ।

१.५ रणनीति

निर्दिष्ट सोचतर्फ उन्मुख भई उपरोक्त उद्देश्य परिपूर्तिका लागि विभागले आफ्नो कार्यसम्पादन गर्दा देहायका रणनीतिहरू अवलम्बन गर्ने गर्दछ:-

- **प्रवर्द्धनात्मक उपाय (Promotional Measures)** : प्रचारप्रसार, गोष्ठी, सेमिनार, अन्तरक्रिया, जागरण अभियान, संस्थागत सुदृढीकरण, कार्यप्रणाली र कार्यविधिमा सुधार,
- **निरोधात्मक उपाय (Preventive Measures)** : नियम-कानूनको पालना, गस्ती परिचालन, आचारसंहिता निर्माण एवम् पालन,
- **उपचारात्मक उपाय (Curative Measures)** : छापा मार्ने, कब्जा गर्ने, जफत गर्ने, दण्डित गर्ने, क्षतिपूर्ति लिने, लिलामबिक्री गर्ने आदि ।

१.६ कार्यक्षेत्र

मूल रूपमा राजस्व अनुसन्धान विभागले राजस्व चुहावट (नियन्त्रण तथा अनुसन्धान) ऐन, २०५२ र नियमावली, २०७० को परिधिभित्र रही आफ्ना क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरेको छ । यद्यपि, कार्यसम्पादनका सिलसिलामा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८, अन्तःशुल्क नियमावली, २०५८, भन्सार ऐन, २०६४, भन्सार

नियमावली, २०६४ का अतिरिक्त विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ लाईसमेत अनुसरण गरी प्रत्यायोजित अधिकारका आधारमा देहायअनुसारको कार्यसम्पादन गर्दै आएको छ :-

- कर तथा गैरकर राजस्व चुहावटउपर अनुसन्धान गर्ने,
- विदेशी विनिमयको अवैध ओसारपसार तथा अपचलनको अनुसन्धान,
- भन्सार जाँचपास भई आएका सामानहरू चेकजाँच गरी भन्सार महसुल तिरे/नतिरेको वा कम तिरेको यकिन गरी आवश्यक कारवाही गर्ने,
- आन्तरिक वा बाह्य ओसार-पसारलाई व्यवस्थित गर्न स्थलगत अनुगमन गर्ने,
- मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनुपर्ने वा मूल्य अभिवृद्धि कर लाग्ने वस्तुहरूको कारोबार गर्नेले मू. अ. कर तिरे/नतिरेको अनुसन्धान गरी कारवाही गर्ने,
- व्यापार विचलन भई अनधिकृत रुपमा पैठारी वा निकासी हुने मालवस्तुउपर नियन्त्रण गर्ने,
- राजस्व चुहावट भएको वा हुन लागेको सूचनाको आधारमा प्रारम्भिक अनुसन्धान गरी थप अनुसन्धानका लागि सम्बन्धित निकायमा पठाउने वा विस्तृत अनुसन्धान गरी अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने,
- राजस्व चुहावट नियन्त्रण, अनुसन्धान तथा सोउपर कारवाही गर्ने,
- राजस्व प्रशासनको आधुनिकीकरण तथा सुदृढीकरणको लागि नीतिगत पृष्ठपोषण गर्ने ।

१.७ कानूनी अधिकारक्षेत्र

राजस्व अनुसन्धान विभागलाई आफ्नो कार्यसम्पादनका लागि राजस्व प्रशासन सम्बद्ध देहायका कानूनहरूको प्रयोग गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ :-

बाकस - १

राजस्व अनुसन्धान विभागले कार्यसम्पादनका क्रममा प्रयोग गर्ने नेपाल कानूनहरू

- राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२
- राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) नियमावली, २०७०
- विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९
- विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) नियमावली, २०२०
- मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३
- भन्सार ऐन, २०६४
- भन्सार नियमावली, २०६४
- अन्तःशुल्क ऐन, २०५८
- अन्तःशुल्क नियमावली, २०५८

(क) राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ तथा नियमावली २०७०

राजस्व अनुसन्धान विभागको कार्य र कार्यक्षेत्रलाई स्पष्टता दिई विभागको अनुसन्धानात्मक, नियन्त्रणात्मक र प्रवर्द्धनात्मक कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्ने आधार राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ तथा नियमावली, २०७० ले प्रदान गरेका छन् । सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्दै देशको आर्थिक विकासलाई द्रुततर रूपमा अगाडि बढाउन राजस्व चुहावटलाई प्रभावकारी नियन्त्रण गरी अधिकाधिक राजस्व परिचालन गर्न प्रस्तुत ऐनले विभागलाई अधिकार प्रदान गरेको छ । मूलतः कर तथा गैरकर राजस्व क्षेत्रमा हुने चुहावटको संभावनालाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण तथा रोकथाम गर्न ऐनले विभागलाई अधिकार सम्पन्न तुल्याएको छ । यो ऐनमार्फत राजस्व चुहावटको अनुसन्धान तथा तहकिकात गरी सम्बन्धित अदालतमा राजस्व चुहावटउपर मुद्दा दायर गर्ने अधिकारसमेत विभागले प्राप्त गरेको छ ।

बाकस - २

राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ का परिच्छेदगत प्रमुख प्रावधानहरू

- ६ वटा परिच्छेदहरू र ४२ वटा दफाहरू रहेको यस ऐनको प्रस्तावनामा “राजस्व परिचालन गर्न भन्सार, अन्तःशुल्क तथा कर प्रशासन क्षेत्रमा हुने राजस्व चुहावटलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण र रोकथाम गरी राजस्व सङ्कलनमा वृद्धि गर्न वाञ्छनीय भएको” भन्ने उल्लेख ।
- परिच्छेद १ मा प्रारम्भिक (नाम र परिभाषाहरू) रहेको ।
- परिच्छेद २ मा राजस्व चुहावट नियन्त्रणसम्बन्धी व्यवस्था रहेको ।
- परिच्छेद ३ मा विभागीय कारवाहीसम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ भने परिच्छेद ४ खारेज गरिएको छ ।
- परिच्छेद ५ मा मुद्दासम्बन्धी कारवाही र कसूरसम्बन्धी व्यवस्था रहेको ।
- परिच्छेद ६ मा विविध व्यवस्था रहेको ।
- परिच्छेद २ मा राजस्व चुहावट नियन्त्रणसम्बन्धी व्यवस्था : यस परिच्छेदमा राजस्व चुहावट गर्न नहुने, के कस्तो कार्य गरेमा राजस्व चुहावट भएको मानिने, कर्मचारीले के गर्दा भ्रष्टाचार भएको मानिने आदि व्यवस्थाहरू उल्लेख गरिएको छ । साथै,, विभागको अधिकार क्षेत्र र राजस्व चुहावटको सूचना दिनेसम्बन्धी व्यवस्था भएको छ ।
- परिच्छेद ३ मा अनुसन्धान तथा तहकिकातको व्यवस्था रहेको ।
- विभागले सूचना वा जानकारी पाएपछि अनुसन्धानको कार्य प्रारम्भ गरी ३० दिनभित्र अनुसन्धान कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने र थप ३० दिन म्याद थप गर्न सकिने व्यवस्था छ । साथै,, अनुसन्धान तथा तहकिकातसम्बन्धी विभागको अधिकारको विस्तृत उल्लेख गरिएको छ । यसअन्तर्गत कागजात र लिखत माग्ने, कसूरको आरोप लागेको व्यक्तिलाई उपस्थित गराई सोधपुछ गर्ने, वयान लिने आदि व्यवस्था उल्लेख छ । वयान लिइसकेपछि त्यस्तो व्यक्तिलाई आवश्यकतानुसार थुनामा राख्ने वा खोजेको बखत हाजिर हुन आउने गरी छाड्न सकिने व्यवस्था यसमा उल्लेख छ । यस परिच्छेदमा अनुसन्धान अधिकृत तोक्न सक्ने र अनुसन्धान अधिकृतको काम, कर्तव्य र अधिकारको बारेमासमेत विस्तृत व्यवस्था रहेको छ ।
- परिच्छेद ५ मा मुद्दासम्बन्धी कारवाही र कसूरसम्बन्धी देहायको व्यवस्था रहेको ।
 - मुद्दा दायर गर्ने
 - नेपाल सरकार वादी हुने
 - हदम्याद
 - चित्त नबुझे ३५ दिनभित्र पुनरावेदन गर्नुपर्ने ।

- दण्ड सजाय
- बाधा विरोध गर्नेलाई सजाय
- परिच्छेद ६ : विविध व्यवस्था रहेको ।

(ख) विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९

विदेशी विनिमयको प्रयोगलाई व्यवस्थित र नियमित गरी आर्थिक अपराधमुक्त राज्य निर्माणका सिलसिलामा उक्त ऐनले प्रत्याभूत गरेको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी यस विभागलाई रहेको छ । विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ बमोजिम विदेशी मुद्राको अपचलन, गैरकानूनी ओसारपसारको अनुसन्धान तथा तहकिकातसहित सम्बन्धित अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने अधिकार प्राप्त यस विभागले आफै वा नेपाल प्रहरी, भन्सार कार्यालय तथा अन्य निकायबाट दाखिला भएको विदेशी विनिमय अपचलनसम्बन्धी मुद्दाहरूउपर विस्तृत अनुसन्धान गर्ने गरेको छ ।

(ग) मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२

मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भई कारोबार गर्नुपर्ने वा दर्ता भई कारोबार गरेकाले मूल्य अभिवृद्धि कर छली गर्ने वा कम तिर्ने वा तिर्दै नतिर्ने उद्देश्यबाट गरेका क्रियाकलापहरू नियन्त्रण गर्ने सिलसिलामा त्यस्ता कारोबारको अनुसन्धान तथा तहकिकात गर्न नेपाल सरकारले मू. अ. कर ऐन, २०५२ को दफा ३ बमोजिम विभागका पदाधिकारीलाई कर अधिकृतको रूपमा मात्र कामकाज गर्न अधिकार प्रत्यायोजन गरेको छ । ऐनको व्यवस्था बमोजिम प्राप्त अधिकारअनुसार प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्न पाउने अधिकारीले मू. अ. कर निर्धारण गरी आदेश जारी गर्ने हुँदा कर निर्धारणमा सहजता आएको छ । यद्यपि मू.अ.कर ऐनबमोजिम कर निर्धारण गरिएकोमा निर्धारित करको अभिलेख (Management Assessment) सम्बन्धित करदाताको खातामा प्रविष्टि गर्न नसक्दा कार्यगत एवम् प्राविधिक जटिलता थपिएको छ । साथै, करदाताको दायित्व अद्यावधिक नहुने जोखिम रहिरहने अवस्था छ ।

(घ) भन्सार ऐन, २०६४

भन्सार चोरी पैठारी नियन्त्रण गरी स्वच्छ र मर्यादित आर्थिक गतिविधिका लागि भन्सार ऐन, २०६४ को प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्ने अधिकार यस विभागलाई रहेको छ । भन्सार विन्दुबाट विधिपूर्वक प्रवेश गरेबाहेकका अन्य तवरबाट देशमा प्रवेश गरेका मालवस्तु नियन्त्रण गर्न, जफत गर्न र तत्सम्बन्धी मुद्दा फैसला गर्न भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ८४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यस विभाग र अन्तर्गतका तोकिएको अधिकृतस्तरको कर्मचारीलाई भन्सार अधिकृतको रूपमा कामकाज गर्न पाउने गरी नेपाल सरकारबाट अधिकार प्रत्यायोजन भएको छ । विभाग र अन्तर्गतका निकायहरूले आफ्नो कार्यसम्पादनका सिलसिलामा प्रस्तुत ऐन प्रयोग गरी भन्सार चोरी पैठारीको अनुसन्धान तथा कारवाहीमा वृद्धि भई भन्सार चोरी पैठारी नियन्त्रण तथा भन्सार चोरी पैठारीउपरको कारवाहीबाट राजस्व सङ्कलनमासमेत अनुकूल प्रभाव पर्नुका साथै, फछ्यौट गर्न बाँकी भन्सार ऐन, २०१९ बमोजिम दर्ता भएका मुद्दा फछ्यौटको लागि पनि अधिकार प्रत्यायोजन हुँदै आएको छ ।

(ड) अन्तःशुल्क ऐन, २०५८

अन्तःशुल्क लाग्ने वस्तुको उत्पादन र विक्रीवितरण गर्दा प्रचलित अन्तःशुल्क ऐन बमोजिम तिर्नुपर्ने अन्तःशुल्क छलेको वा कर छल्ने नियतबाट कुनै कार्य गरेकोमा त्यस्तो गतिविधिउपर अनुसन्धान गर्न अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा ५ बमोजिम नेपाल सरकारबाट यस विभागका अधिकृत तथा क्षेत्रीय कार्यालयका प्रमुखलाई सोही ऐनको दफा ६ बमोजिम अधिकार क्षेत्र तोकी अन्तःशुल्कसम्बन्धी अनुसन्धान गर्ने अधिकार प्रदान गरिएको छ । नेपाल सरकारबाट प्रत्यायोजित यो अधिकारले अन्तःशुल्क लाग्ने कारोबारमा भएको राजस्व चुहावटसम्बन्धी अनुसन्धानमा तिब्रता ल्याउन, अन्तःशुल्क छली गर्ने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गरी राजस्व असुलीमा सकारात्मक प्रभाव पारेको छ ।

अध्याय - दुई

संगठन संचरना, जनशक्ति र कार्यसम्पादन प्रणाली

२.१ हालको संगठन संरचना

राज्य सञ्चालनका लागि अत्यावश्यक प्राथमिक श्रोतहरूमध्येको प्रमुख श्रोतको रूपमा रहेको राजस्व सङ्कलनका क्रममा गरिने कर छली गर्ने प्रवृत्तिलाई निरुत्साहित र न्यूनीकरण गर्नका लागि अनुसन्धानमूलक र नियन्त्रणमूलक कार्य गर्न दक्ष र तत्क्षेत्रमा जानकार रहेका जनशक्तिको व्यवस्था हुनुपर्ने आवश्यकतालाई महसुस गरी नेपाल सरकारले वर्तमानमा भइरहेको आर्थिक गतिविधिको लेखाजोखा गरी आवश्यकता, औचित्यता, प्रभाकारिता र विशिष्टीकरणसमेतलाई अनुसरण गर्दै यस विभाग र अन्तर्गत रहने गरी थप ४ वटा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको गठन गरी सांगठनिक संरचनासमेत स्वीकृत गरेको छ । विभागको कार्यबोझ, आर्थिक अपराधको स्वरूपमा आएको विविधता, सीमाविहीन आर्थिक गतिविधिको प्रसङ्ग जस्ता कारणले गर्दा विभागको कार्यक्षेत्र एवम् कार्यस्वरूपमासमेत विविधता र व्यापकता आएको छ । यसै क्रममा २०६७ साल माघ १८ गते नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) बाट राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी कार्य गर्न एकीकृत स्वरूपको राजस्व तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग गठन भई तदनुरूपको दरबन्दीसमेत स्वीकृत भएकोमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६८/३/१ को निर्णयबाट छुट्टै सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागको स्थापना भई त्यसले कार्य प्रारम्भ गरेको हुँदा यस विभागको नाम पुनः राजस्व अनुसन्धान विभाग नै कायम भएको छ ।

यस विभाग र अन्तर्गतका तोकिएका पदाधिकारीहरूलाई नेपाल सरकारबाट भन्सार ऐन, २०६४ मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ तथा अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ अनुरूप क्रमशः भन्सार अधिकृत, कर अधिकृत र अन्तःशुल्क अधिकृतको समेत अधिकार प्रयोग गर्न पाउने गरी अधिकार प्रत्यायोजन भएको छ । यस विभागलाई राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ अनुसार जुनसुकै निकाय र विषयका विज्ञ/विशेषज्ञ तथा कर्मचारी परिचालन गर्नसक्ने अधिकार प्राप्त छ । शुरुमा कर राजस्वको चुहावटसम्बन्धमा मात्र अनुसन्धान र नियन्त्रण गर्ने जिम्मेवारी पाएको यस विभागलाई आ.व. ०६५/६६ देखि गैरकर राजस्वकोसमेत अनुसन्धान तहकिकात र कारवाही गर्ने थप जिम्मेवारी दिइएको छ । राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ र विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ अन्तर्गत तोकिएका कार्यहरू सम्पन्न गर्ने प्राथमिक जिम्मेवारी यस विभागलाई सुम्पिएको छ । यसरी समग्र राजस्व चुहावट र आर्थिक अपराधको अनुसन्धान, तहकिकात र नियन्त्रणका लागि यस विभागलाई जिम्मेवार बनाइएको पाइन्छ भने तोकिएको कार्य जिम्मेवारी र दायित्व निर्वाह गर्नसक्ने गरी विभागको सांगठनिक पुनर्संरचना गर्ने प्रयोजनको लागि यस विभागका उप-महानिर्देशक संयोजक रहने गरी अर्थ मन्त्रालय र सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका उप-सचिवस्तरका एक/एक प्रतिनिधि तथा विभागको प्रशासन शाखा हेर्ने निर्देशक सदस्य सचिव रहेको संगठन व्यवस्थापन सर्वेक्षण समिति गठन गरी कार्य प्रारम्भ गरिएको छ ।

नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६७/१०/१८ को निर्णयअनुसार राजस्व तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागको संरचना स्वीकृत भएकोमा नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६८/०३/१ को निर्णयअनुसार विभागको साविक संरचनामा हेरफेर गरी सम्पत्ति शुद्धीकरण

अनुसन्धान विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभाग गरी यस विभागलाई पुनः छुट्टै एकल विभागमा रुपान्तरण गरियो । स्वीकृत संगठन संरचनाअनुसार मातहतका ४ वटा कार्यालयहरू (इटहरी, सुनसरी, पथलैया, बारा, बुटवल, रुपन्देही र कोहलपुर, बाँके) लाई क्षेत्रीय कार्यालयको रुपमा नामाकरण गरिएको छ । यी क्षेत्रीय कार्यालयहरू अन्तर्गत चारआली-भापा, बर्दिबास-महोत्तरी, वर्दघाट-नवलपरासी, चन्द्रौटा-कपिलवस्तु, चिडियाखोला-रुपन्देही र अत्तरिया-कैलाली गरी ६ वटा चेकपोष्टहरू स्वीकृत भएका छन् । केन्द्रीयस्तरको विभाग, क्षेत्रीय कार्यालयहरू तथा चेकपोष्टमार्फत विभागले दैनिक राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा अनुसन्धानको कार्य गर्दै आएको छ ।

२.२ जनशक्ति

विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरू सहित विभागअन्तर्गत हाल कूल १८० जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ । विभागको प्रमुखमा राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीको महानिर्देशक रहने व्यवस्था छ । निजको अतिरिक्त राजपत्रांकित प्रथम श्रेणीकै थप एक जना उप-महानिर्देशक र नेपाल प्रशासन सेवा, राजस्व समूहतर्फका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीका निर्देशक-६, सामान्य प्रशासन समूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीका निर्देशक-१, लेखा समूहका राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणीका उप-सचिव (लेखा)-१, राजस्व समूह राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीका शाखा अधिकृत-१०, सा.प्र.रा.प. तृतीय श्रेणीका शाखा अधिकृत-३, लेखा समूहतर्फको राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको लेखा अधिकृत-१, न्याय सेवा सरकारी वकिल समूहतर्फका राजपत्रांकित तृतीय श्रेणीको जिल्ला न्यायाधिवक्ता-१, कम्प्युटर अधिकृत-६, कम्प्युटर इन्जिनियर-१ र राजपत्र अनंकित र श्रेणीविहीनतर्फ ५५ जना गरी विभागमा जम्मा ८७ जना कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ ।

विभाग मातहत पूर्वाञ्चल क्षेत्रको लागि सुनसरीको इटहरी, मध्यमाञ्चल क्षेत्रको लागि बाराको पथलैया, पश्चिमाञ्चल क्षेत्रको लागि रुपन्देहीको बुटवल र मध्य तथा सुदूर पश्चिमाञ्चलका लागि बाँकेको कोहलपुरमा एक/एक क्षेत्रीयस्तरका कार्यालयहरू रहेका छन् । ती सबै कार्यालयहरूको प्रमुखमा राजपत्रांकित द्वितीय श्रेणी, राजस्व समूहका उप-सचिवस्तरका प्रमुख अनुसन्धान अधिकृत र अन्य अधिकृत तथा सहायक कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ । क्षेत्रीय कार्यालयहरूतर्फ अधिकृतस्तरका २८ जना र सहायक ६५ गरी जम्मा ९७ जनाको दरबन्दी रहेको छ । विभागमा मात्र ८७ जनाको दरबन्दी रहेको छ । क्षेत्रीय कार्यालयहरूको संगठन संरचना र दरबन्दी विवरण अनुसूची-२ मा दिइएको छ । राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ अनुसार विभागले अन्य विषयका विशेषज्ञ र कर्मचारीहरूलाई काजमा भिकार्ने काममा लगाउने सक्ने व्यवस्था गरेको हुँदा काज तथा करारमा रहने कर्मचारीको संख्यामा थप घट हुनसक्ने देखिन्छ । संगठन संरचना र जनशक्तिसम्बन्धी विस्तृत विवरण अध्याय-४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.३ कार्यसम्पादन प्रणाली

यस विभागले सम्पादन गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित र पारदर्शी बनाउने उद्देश्यले विभागको कार्यसम्पादन प्रणालीलाई देहायबमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ :-

(क) उजुरी वा सूचनाको सङ्कलन

विभाग र क्षेत्रीय कार्यालयहरूको सूचना सङ्कलनका स्रोतहरू मूलतः देहायबमोजिम २ प्रकारका रहेका छन् ।

- **बाह्य स्रोत** : सुराकी, पत्रकार, पत्रपत्रिका, रेडियो, टी.भी.जस्ता सञ्चारका माध्यमहरू, सरोकार समूहहरू, नेपाल सरकारका अन्य विभाग, मन्त्रालयहरू, राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्र, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय आदिबाट प्राप्त सूचना र विभिन्न व्यक्तिहरू/ संस्थाहरूबाट प्राप्त सूचनाहरू, विभिन्न वेवसाईटहरू आदि ।
- **आन्तरिक स्रोत**: स्थलगत अध्ययन, विभागकै कर्मचारी, विभाग र क्षेत्रीय कार्यालय अर्न्तगतका चेकपोष्टहरू, बजार तथा राजमार्ग अनुगमनबाट प्राप्त सूचनाहरू, नियमित/आकस्मिक र द्रुत गस्ती परिचालनबाट प्राप्त सूचनाहरू तथा आकस्मिक परीक्षणको क्रममा विभागले अपनाएका अन्य रणनीतिहरू र अनुसन्धानको क्रममा उपलब्ध भएका कागजातहरू ।

(ख) सूचना विश्लेषण

विभिन्न स्रोतहरूमार्फत प्राप्त सूचनाहरूलाई विभिन्न दृष्टिकोणबाट विश्लेषण गर्ने गरिन्छ । विश्लेषण गर्ने सन्दर्भमा सूचनाको सत्यता तथा आधिकारिकताको पुष्टि भएपछि कारोबारको प्रकृतिको अध्ययन, सूचनाको परख गरी थप प्रमाण संलग्न गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन महानिर्देशकसमक्ष पेश गरिन्छ । सामान्य मामिलाहरूको हकमा प्रारम्भिक प्रतिवेदनकै आधारमा अन्तिम निर्णयमा पुगिन्छ भने विस्तृत छानबिन गर्नुपर्ने मामिलाहरू प्रारम्भिक प्रतिवेदनको आधारमा थप छानबिन गर्न अनुसन्धान शाखामार्फत अनुसन्धान कार्य अगाडि बढाउने गरिन्छ ।

(ग) विस्तृत अनुसन्धान र छानबिन

- उद्योग विभाग, वाणिज्य तथा आपूर्ति व्यवस्थापन विभाग, कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालय र घरेलु तथा साना उद्योग विभागमा सम्पर्क गरी आवश्यक कागजात मगाइन्छ ।
- नेपाल राष्ट्र बैंकमार्फत वा सोभै विभागद्वारा कारोबारको प्रकृति र आकार अध्ययन गर्न बैंक खाता विवरणसम्बन्धी कागजात मगाइन्छ ।
- आन्तरिक राजस्व कार्यालयमार्फत कर विवरण र अन्य कागजात मगाइन्छ ।
- घरजग्गा जस्ता अचल सम्पत्तिको सूचना प्राप्त गर्न र रोक्का गर्न भूमिसुधार तथा व्यवस्थापन विभागमार्फत सम्बन्धित जिल्ला भूमिसुधार कार्यालय र मालपोत कार्यालयहरूमा सम्पर्क गरिन्छ ।
- थुनछेक वा पक्राउ गर्नुपर्ने भएमा प्रहरी कार्यालयमा पत्राचार गरिन्छ ।
- आवश्यकताअनुसार अन्य निकायसँग सम्पर्क गरी अनुसन्धान कार्य अगाडि बढाइन्छ ।
- कारोबार स्थलमा छापा मार्ने र उपलब्ध कागजातको आधारमा करदाताको वयान र अनुसन्धान गर्ने गरिन्छ ।
- विभागमा जडित DRI-CIS (Department of Revenue Investigation-Central Information System) अनुसारको कम्प्युटर प्रविष्ट प्रणालीबाट प्राप्त सूचनाको प्रयोग गरिन्छ ।
- अनुसन्धान र छानबिनपश्चात् भन्सार महसुल छलेको पाइएमा भन्सार ऐन/नियम, मू.अ.कर छलेकोमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन/नियम र अन्तःशुल्क छलेको पाइएमा अन्तःशुल्क ऐन/नियम अनुसारको विधिवत

प्रकृया पुऱ्याई क्रमशः भन्सार अधिकृत, कर अधिकृत र अन्तःशुल्क अधिकृतको अधिकार प्रयोग गरी महसुल तथा करनिर्धारण र असुलउपर गरिन्छ । आयकर निर्धारणको हकमा भने सोको कार्यक्षेत्र रहेको सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा लेखी पठाइन्छ । तत्कालै कारवाही टुङ्गे लगाई राजस्व असुलीमासमेत सघाउ पुग्ने प्रकृतिका केशहरूमा उक्त ऐनहरू अन्तर्गत प्रत्यायोजित अधिकारबाट कारवाही गरिन्छ ।

- कानूनी व्याख्यामा द्विविधा र अन्तरविरोध भएका गैरकर राजस्वसम्बन्धी मामिलाहरू राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ अन्तर्गत जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने गरिएको छ । जसको पुनरावेदन पुनरावेदन अदालतमा लाग्दछ । भन्सार, मूल्य अभिवृद्धि कर र अन्तःशुल्क ऐनअन्तर्गतको अधिकार प्रत्यायोजनपश्चात् कारवाहीका क्रममा राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ ज्यादै कम केशहरूमा मात्र प्रयोग भएको पाइन्छ ।
- विदेशी मुद्रा अपचलन भएका अधिकांश केशहरू प्रहरीमार्फत पक्राउ भई अनुसन्धानका लागि आउने र अनुसन्धान पूरा भएपछि जिल्ला न्यायाधिवक्ताको स्वीकृति लिई सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर गर्ने गरिन्छ ।

(घ) मुद्दा दायर र फैसला

विस्तृत अनुसन्धान र छानबिनपश्चात् विभाग आफैले कर निर्धारण र फैसला गर्नेमा आफैले गर्ने र अदालतमा पठाउनु पर्नेमा सम्बन्धित अदालतमा मुद्दा दायर गर्न पठाइन्छ ।

(ङ) फैसला कार्यान्वयन

लिलाम, क्षतिपूर्ति, विगो, दण्ड-जरिबाना, कमिशन, राजस्व असुली यसअन्तर्गत पर्दछन् । विभाग आफैले फैसला गर्ने केशहरूमा कर/राजस्व असुलउपर गरी जरिबाना तिराउने र अदालतको फैसलाको हकमा अदालतको आदेशअनुसार फैसला कार्यान्वयन गर्ने र गराउने कार्य गरिन्छ ।

अध्याय - तीन

आर्थिक वर्ष ०६९/७० को प्रगति स्थिति

३.१ विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको वर्तमान (आ.व. ०६९/७०) बजेटको अवस्था

राजस्व अनुसन्धान विभागको लागि आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा चालु खर्चतर्फ रु.४,६४,९८,०००/- र पूँजीगत खर्चतर्फ रु.६०,००,०००/- बजेट प्रस्ताव भएको छ । ४ वटा क्षेत्रीय कार्यालयहरूका लागि चालु खर्चतर्फ रु.४,५९,००,०००/- पूँजीगत खर्चतर्फ रु.२,४४,००,०००/- बजेट प्रस्ताव भएको छ ।

आर्थिक वर्ष ०६९/७० को प्रगति स्थिति

(क) राजस्व अनुसन्धान विभाग

आ.व.०६९।७० मा चालू खर्चतर्फ रु.४,६४,९८,०००/- बजेट व्यवस्था भएकोमा रु.४,४४,०२,५८६।२० खर्च भएको छ । पूँजीगततर्फ रु.६०,००,०००/- बजेट भएकोमा रु.५०,२९७,३७- खर्च भएको छ । पूँजीगततर्फ भएका प्रमुख कार्यहरूको विवरण निम्नानुसार रहेको छ:-

● विभाग र चेकपोष्टको निर्माण सुधार	-	रु. ११,६९,६०९।-
● फर्निचर खरीद	-	रु. १७,५०,०९८।-
● मेशिनरी औजार खरीद	-	रु. २९,९८,०३०।-

(ख) क्षेत्रीय कार्यालयहरू

आ.व.०६९।७० मा चालू खर्चतर्फ रु.४,५९,००,०००/- बजेट व्यवस्था भएकोमा रु.४,३६,५९,२०८।९० खर्च भएको र पूँजीगततर्फ रु. २,४४,००,०००/- बजेट व्यवस्था भएकोमा रु.५५,६३,६९६।२८ खर्च भएको छ । पूँजीगततर्फका प्रमुख कार्यहरू देहायबमोजिम छन् :-

● क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवलको कार्यालय भवन निर्माण	-	रु. ७,९८,०२९।३०
● क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुरको भवन निर्माण सम्पन्न	-	रु. ४,९८,७४४।-
● फर्निचर खरीद	-	रु. २०,९९,८६८।५०
● मेशिनरी औजारखरीद	-	रु. २,९६,७०६।४८

३.२ विभागको राजस्व सङ्कलनको स्थिति:

राजस्व अनुसन्धान विभाग र मातहतका क्षेत्रीय कार्यालयहरूले राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण), मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क, भन्सार, विदेशी विनिमय, तथा आय करतर्फ गरेका कामकारवाहीहरूको विवरण देहायबमोजिम छन् । यससम्बन्धी एकीकृत विवरण अनुसूची - ३ मा संलग्न छ भने सवारी/दुवानीका साधन लिलाम वा विक्रीबाट यस आ.व.मा भएको राजस्व संकलनको विवरण पनि अनुसूची - ९ मा दिइएको छ ।

(क) मूल्य अभिवृद्धि करतर्फ

आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा विभाग र मातहतका कार्यालयबाट विभिन्न करदाताहरूको कारोबारको आकस्मिक निरीक्षण गरी खरीद बिक्री तथा मौज्जातको विवरणलगायत कारोबारको सम्बन्धमा छानबिन गर्दा मौज्जात खाताले देखाएको भन्दा कम मौज्जात रहेको, बिक्री विजक जारी नगरी करयोग्य वस्तु तथा सेवा बिक्री गरेको, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन नियम उल्लंघन गरी कारोबार गरेका लगायत कसूरमा विभिन्न फर्महरूबाट रु. ६७,०६,९९७२९ मूल्य अभिवृद्धि कर निर्धारण एवम् असुलउपर गरिएको थियो । विशेषतः न्यून मूल्याङ्कन घोषणा, आन्तरिक ओसारपसारबाट चुहावट र वास्तविक कारोबारको बिल नदिने प्रवृत्ति, नियमनकारी निकायबाट अनुगमन नहुनु तथा न्यून जनचेतनाजस्ता कारणहरूले अन्तःशुल्क, भन्सार र मूल्य अभिवृद्धि कर राजस्वको चुहावट भएको विभागको अनुभव रहेको छ । कतिपय अवस्थामा चरणवद्ध कारोबारहरू लुकाउने प्रयास गरिएको विभागको अनुसन्धानबाट देखिएको छ ।

(ख) आयकरतर्फ

यस आर्थिक वर्षमा विभिन्न करदाताहरूको कारोबारको आकस्मिक निरीक्षण गरी मू.अ.करसम्बन्धी खरीद बिक्री तथा मौज्जातको विवरणलगायत कारोबारको छानबिन गरी आयकर निर्धारणको लागि सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूलाई लेखी पठाइएको देखियो । आयकरको अन्तिम फैसला विभाग आफैले नगरी आयकर ऐन, २०५८ को प्रावधानअनुसार आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा पठाउने गरिएको देखिन्छ ।

(ग) अन्तःशुल्कतर्फ

विभिन्न करदाताहरूको कारोबारको आकस्मिक निरीक्षण गरी खरीद बिक्री तथा मौज्जातको विवरणलगायत कारोबारको सम्बन्धमा छानबिन गर्दा अन्तःशुल्क ऐन तथा नियमबमोजिम कारवाही एवम् अन्तःशुल्क निर्धारणबाट रु.३९,८५४१- असुलउपर गरिएको छ । सुर्ती र सुर्तीजन्य पदार्थहरूको उत्पादनमा ठूलो मात्रामा अन्तःशुल्क छली भएको पाइएको छ ।

(घ) भन्सारतर्फ

यस आर्थिक वर्षमा विभिन्न भन्सार नाकाबाट जाँचपास भएका विभिन्न सवारी साधन तथा आकस्मिक परीक्षण तथा अनुसन्धानका अतिरिक्त भन्सार तथा गैरभन्सार नाकाहरूमा गरिएको चेकजाँच, छानबिन तथा निरीक्षणको क्रममा भन्सार ऐन, २०६४ बमोजिम भन्सार राजस्व छलि भएको आधारमा गरिएको कारवाहीबाट महसुल तथा जरिवाना समेत रु.५,७६,८६,६९५।७४ असुल गरिएको पाइन्छ । विशेषतः परिमाणको न्यून घोषणा, आयातित सामानको गलत घोषणा र वर्गीकरण फरक गरी भन्सार महसुल छल्ने गरेको पाइएको छ । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-३ मा दिइएको छ ।

(ङ) विदेशी विनिमयतर्फ

यसआर्थिक वर्षमा विभिन्न व्यक्ति तथा फर्महरूउपर विदेशी विनिमय अपचलन गरेको कसूरमा छानबिन तथा आवश्यक अनुसन्धान प्रक्रिया पूरा गरी त्यस्ता फर्म तथा व्यक्तिहरूउपर विगो रु.५,६९,९९,९४८।- को दावीसहित सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर गरिएको छ । सो मध्ये केही प्रमुख विवरण अनुसूची-२ मा उल्लेख गरिएको छ । विशेषतः भा.रु.५००।- र ९,०००।- दरका नोटहरू नेपालमा चलन चल्ती गर्न, गराउन नपाइने भएकोले धेरै केशहरू यससँग

सम्बन्धित छन् । भारतीय रिजर्व बैंकको परिपत्रअनुसार ती नोटहरू नेपालभित्र चलन चल्तीमा ल्याउन प्रतिबन्धित छ । अज्ञानतावस, भूलवस र सूचना/प्रचार प्रसारको कमीका कारण धेरै सर्वसाधारण नेपाली र भारतीयहरूसमेत यस कसूरअन्तर्गत कारवाहीमा परेका छन् । सम्बन्धित उच्चस्तरीय निकायबाट यस सम्बन्धमा थप व्यवस्थापन गर्नेतर्फ कदम चाल्नुपर्ने अन्यथा धेरै सर्वसाधारणले कारवाही भोग्नुपर्ने अवस्था रहेको विभागले महसुस गरेको छ । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-२ मा दिइएको छ ।

(च) राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐनतर्फ

आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा विभिन्न कम्पनी, व्यक्ति/फर्म तथा आयातकर्ताहरूको छानविन तथा निरीक्षण गर्दा राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ अन्तर्गत बमोजिम अनुसन्धान तहकिकात गरी रु.७,०२,७९,५७८।- माग दावी लिई मुद्दा दायर गरिएको पाइन्छ । यसको विस्तृत विवरण अनुसूची-३ मा दिइएको छ ।

३.३ मुद्दा फछ्यौटसम्बन्धी विवरण

आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा यस विभागमा गत वर्षबाट जिम्मेवारी सरी आएका, नयाँ दर्ता भएका र फछ्यौट भएका मुद्दाहरूको विवरण तालिका नं. १ मा दिइएको छ ।

तालिका नं. १ : मुद्दा फछ्यौटसम्बन्धी स्थिति

(क) विदेशी विनिमयतर्फ

आ. व. २०६८/६९ बाट जिम्मेवारी सरेको	५३
आ. व. ०६९/७० मा दर्ता भएको	९१
जम्मा	१४४
आ. व. २०६९/७० मा अदालतमा मुद्दा दायर भएको	५६
मुद्दा नचलाउने निर्णय/तामेलीमा रहेको	-
आ.व. ०७०/७१ को लागि जिम्मेवारी सरेको	७९

(ख) भन्सारतर्फ

आ. व. ०६८/६९ बाट जिम्मेवारी सरेको	१९
आ. व. ०६९/७० मा दर्ता भएको	८८
जम्मा	१०७
आ. व. २०६९/७० मा फछ्यौट भएको	-
जम्मा बाँकी	१०७

३.४ आन्तरिक ढुवानीका साधन चेकजाँचको स्थिति

भन्सार कार्यालयहरूबाट जाँचपास भई छुटेको मालवाहक ढुवानीका साधनहरूको चेकजाँच र सोबाट छलिएको राजस्व असुलउपर गर्ने कार्य नियमित रूपमा हुँदै आएको छ । भन्सार बिन्दुबाट आएका ढुवानीका साधनहरूमासमेत राजस्व चुहावटको मात्रा न्यून हुन सकेको छैन । खुला सीमानाको कारण दक्षिणतर्फबाट चोरी पैठारी भई नेपाल भित्रिने र ती चोरी पैठारीका सामानहरू विभिन्न वहानामा देशको अन्यत्र भागमा ढुवानी गरी पठाउने गर्दा राजस्व छली ठूलो मात्रामा हुने

गरेको यथार्थता छ । यस विभागअन्तर्गतका चेकपोष्टहरू र विभिन्न क्षेत्रमा रहेका क्षेत्रीय कार्यालयहरू चेकजाँच कार्यमा सक्रियताका साथ लागेका भए तापनि चुहावट अपराध आशातित रूपमा न्यून हुन सकेको छैन । राजस्व अनुसन्धान विभागबाट बेला-बेलामा खटिने द्रुत गस्ती टोली तथा आकस्मिक गस्ती टोलीबाट समेत ढुवानीका साधनहरू कब्जामा लिई चेकजाँचपश्चात् गर्नुपर्ने कारवाही गरी छलिएको महसुल तथा राजस्व असुलउपर गर्ने कार्य हुँदै आएको छ ।

बाकस - ३

आ. व. ०६९/७० मा सवारी/ढुवानीका साधन लिलाम र बिक्रीको विवरण

प्रहरीद्वारा चोरी पैठारीको अभियोगमा विभागमा दाखिला गरेका र विभाग आफैले कब्जामा लिएका सवारी साधनहरू विभागले लिलाम गरी राजस्व असुल गर्ने गरेको छ । आ. व. ०६९/७० मा सवारी/ढुवानीका साधन लिलाम बिक्रीबाट प्राप्त राजस्व रकम रु.७०,१८,६६८।- असुलउपर भएको छ । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-१ मा छ ।

३.५ आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा गरिएका मुख्य-मुख्य सुधारात्मक कार्यहरू

विभागको सांगठनिक पुनर्संरचना, जनशक्ति, आचार संहिताको कार्यान्वयन, तालिम, गोष्ठी, भौतिक पूर्वाधार, बजेट व्यवस्था, द्रुतगस्ती परिचालनलगायतका क्षेत्रमा भए गरेका सुधारलाई संक्षेपमा तल उल्लेख गरिएको छ:-

(क) संगठनात्मक संरचना सुधार

बीस वर्ष अगाडि स्थापना भएको विभागले शुरुका वर्षहरूमा राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ अनुसार कार्य गर्दै आएको भए तापनि पछिल्ला वर्षहरूमा राजस्व असुलीमासमेत सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले क्रमशः विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९, भन्सार ऐन, २०६४, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ र अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को अधिकारसमेत यस विभागले प्रयोग गर्ने गरी नेपाल सरकारद्वारा प्रत्यायोजन भएको छ । गैरकर राजस्व चुहावटको अनुसन्धान तथा तहकिकात गर्ने थप जिम्मेवारी पनि यस विभागमा रहेको छ ।

बढ्दो जिम्मेवारी पूरा गर्न संगठन संरचना र कर्मचारी दरबन्दीमा पुनरावलोकन गरी विभाग एवम् कार्यालयहरूको सांगठनिक संरचनाको पुनरावलोकन गर्न एक चरण संगठन-व्यवस्थापन सर्वेक्षण सम्पन्न भइसकेकोमा निजामती सेवा ऐन, २०४९ मा भएको तेस्रो संशोधन तथा आ.व. ०७०/७१ को वजेट वक्तव्यको बुँदा नम्बर ३९४ मा भएको व्यवस्थाका कारण विस्तृत सर्वेक्षण आवश्यक भएको छ ।

(ख) जनशक्तिको थप व्यवस्था

विभागको कूल दरबन्दी ८७ र अन्तर्गतका क्षेत्रीय कार्यालयहरूको दरबन्दी ९३समेत गरी हाल विभागअर्न्तगत जम्मा १८० दरबन्दी रहेको छ । सोच अनुसारको प्रगति हासिल गर्न विभागको कार्यसम्पादनमा आवश्यक मात्रामा कर्मचारीहरू नपुग भई कर्मचारीको अभाव रहेको छ भने राजस्व अनुसन्धान विभागको उद्देश्य र कार्य प्रकृति भन्दा बाहिरका अन्य कर्मचारीहरूलाई फाजिल र काजमा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयबाट पठाउने प्रवृत्तिको कारण केही समस्याहरू सिर्जना भएको अवस्था छ ।

(ग) कर्मचारी आचार संहिता

सुशासन (व्यवस्थापन तथा सञ्चालन) ऐन, २०६४ को दफा २३(३) अनुसार हुने गरी सदाचार, निष्पक्ष, तटस्थ, पारदर्शी, इमान्दार र स्वच्छ कर्मचारी प्रशासन नभएसम्म समग्र कर्मचारी वर्ग कामप्रति जिम्मेवार नबन्ने, उत्तरदायित्वप्रति उदासिन रहने, कार्य वातावरणमा उत्प्रेरणाको कमिले कार्यसम्पादनमा पनि प्रतिकूल असर पर्न जाने भएकोले यस विभाग र मातहतका कर्मचारीहरूको लागि आचार संहिता जारी गरिएको छ । आचार संहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयनले कर्मचारीको व्यवहारमा परिवर्तन आई उनीहरूबाट सम्पादित कार्य पारदर्शी र सेवाग्राहीलाई छिटो छरितो एवम् गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सकिने भई सुशासनको मार्गमा अघि बढ्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

(घ) राजस्व अनुसन्धान विभागको केन्द्रीय सूचना प्रणाली (DRI-CIS)

एसियाली विकास बैंकको Support to Anti-Corruption Institutions आयोजनाअन्तर्गत अमेरिकी डलर ४५,९६५.०० बराबरको प्राविधिक सहयोगमा यस विभागमा Department of Revenue Investigation Central Information System (DRI-CIS) स्थापना र सञ्चालन भएको छ । यस DRI-CIS ले विभाग र क्षेत्रीय कार्यालयहरूलाई विभागको एउटै सूचना सञ्जालभित्र ल्याएको छ । क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा प्रविष्टि भएका कारोबारका विवरणहरू विभागको केन्द्रीय इकाईले सङ्कलन गर्दछ । यस आयोजनाअन्तर्गत सूचना सञ्जाल स्थापनाको अतिरिक्त विभिन्न स्थानमा स्थायी रूपमा होर्डिङ्ग बोर्डहरू राखी राजस्व चुहावट नियन्त्रणको प्रचार-प्रसार गरिएको छ ।

(ङ) Vehicle Tracking System लागू गर्ने

यस प्रणाली अनुसार आ.व. ०७०/७१ देखि सबै मालवाहक ढुवानीका साधनहरूको Web-based Monitoring गर्नको लागि ढुवानीकर्ताहरूले आफ्नो कारोबार स्थलबाट प्रस्थान गर्दा अनिवार्य रूपमा यस प्रणालीमा प्रविष्टि गर्नुपर्ने छ । यसरी प्रविष्टि गर्दा देशको विभिन्न स्थानमा हिंड्ने मालवाहक ढुवानी साधनहरूले बोकेको मालसामान, सोको मूल्य र गन्तव्यस्थल आदि विवरणहरू खुलाउनु पर्ने, अधिकारप्राप्त अधिकारीले जुनसुकै समय र स्थानबाट ढुवानी साधनको अनुगमन गर्नसक्ने व्यवस्था गरिएको छ । उक्त साधनमा जडान गरिने Vehicle Tracking Device ले यसको tracking गर्न सहयोग गर्नेछ । यसबाट विभिन्न स्थानबाट प्रत्येक दिन छुटेको मालवाहक ढुवानी साधनहरूको विद्युतीय माध्यमबाट अनुगमन गरी विभागले आफ्नो अनुसन्धान तथा नियन्त्रणका गतिविधि सहज रूपमा सञ्चालन गर्न सक्नेछ । यसको कार्यान्वयनबाट एउटै विलबाट बारम्बार सामान ल्याउने, सवारी साधनहरू बाटोमै हराउने तथा चोरी गर्नेजस्ता गतिविधिहरू निरुत्साहित हुने र विभागको अनुसन्धान तथा नियन्त्रण कार्यमा सरलता आउने अपेक्षा गरिएको छ ।

(च) उच्चस्तरीय अनुगमन समितिद्वारा निरीक्षण/भ्रमण

यस विभागका महानिर्देशकको अध्यक्षतामा गठित उच्चस्तरीय राजस्व चुहावट नियन्त्रण अनुगमन समितिले आफ्ना सदस्यहरूका साथ विभिन्न समयमा विभिन्न भन्सार नाकाहरूको निरीक्षण भ्रमण गरी जिल्लास्तरीय राजस्व चुहावट नियन्त्रण समिति र जिल्ला तथा नगर उद्योग वाणिज्य संघका पदाधिकारीहरूसँग आवश्यक छलफल र अन्तरक्रिया गरी चुहावट नियन्त्रणका थप उपाय बारे सल्लाह र सुझाव प्रस्तुत गर्‍यो ।

(छ) द्रुत गस्ती (Flying Squad) परिचालन

आ. व. ०६९/७० मा राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा अनुसन्धान गर्ने उद्देश्यले स्थलगत रूपमा द्रुत गस्ती परिचालन गरिएको थियो । विभिन्न समयमा नारायणी नदी पूर्व-मेचीसम्म र नारायणी नदी पश्चिम-महाकालीसम्म द्रुत गस्ती खटाइएको र उक्त टोलीहरूले राजमार्गहरूमा

सवारी/दुवानीका साधनहरूमा दुवानी भएका शंकास्पद मालवस्तु एवम् सामान चेकजाँच गरी अनुसन्धानको लागि सम्बन्धित क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा बुझाएको र उद्योग तथा व्यापारिक कारोबारहरूमा आकस्मिक रूपमा चेकजाँच गरी शंकास्पद कारोबारका कागजातहरू अनुसन्धानको लागि सम्बन्धित क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा बुझाएको थियो । साथै, काठमाडौं उपत्यका प्रवेश गर्ने वैकल्पिक मार्गहरू, अरनिको लोकमार्गलगायतका स्थानहरूमा आकस्मिक, नियमित तथा रात्रीकालीन गस्ती परिचालन गरिएको थियो ।

(ज) विज्ञ टोली गठन

राजस्व अनुसन्धान विभागले मुलुकको राजस्व चुहावट सम्बद्ध विषयको अनुसन्धान, तहकिकात र मुद्दा दायर गर्ने अधिकार पाएको छ । आर्थिक अपराध सम्बद्ध विषयमा अनुसन्धान गर्ने विभागको कार्यकुशलता र दक्षतामा मात्र चुहावट नियन्त्रणको कार्यले गति प्राप्त गर्न सक्छ । राजस्व चुहावटको क्षेत्र व्यापक बन्दै गएको परिवेशमा आर्थिक गतिविधि पनि प्राविधिक बन्दै गएको छ । प्राविधिक जटिलताद्वारा निर्देशित राजस्व अनुसन्धानको कार्यलाई गति प्रदान गर्न सम्बन्धित व्यवसायको प्राविधिक पक्षको पनि जानकारी हुनु जरुरी भएको हुँदा सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरीद नियमावली, २०६४ बमोजिम क्षेत्रगत रूपमा विशेषज्ञहरूको मौजूदा सूची (Standing List) तयार गर्ने र सोही सूचीबाट Case को प्रकृतिका आधारमा Case Wise प्रचलित कानूनबमोजिम वार्ताद्वारा परामर्श लिने व्यवस्था गर्नु आवश्यक भएकोले निम्नानुसार क्षेत्रको विशेषज्ञ सेवाको लागि एक Roster तयार गर्ने सोच अगाडि बढाइएको ।

१	जलबिद्युत्,	६	चार्टर्ड एकाउण्टेन्ट,
२	दूरसञ्चार सेवा,	७	हवाई सेवा,
३	मदिरा र मदिराजन्य,	८	कमोडिटी मार्केट,
४	बैंकिङ्ग,	९	सफ्टवेयर,
५	बीमा,	१०	वैदेशिक अध्ययन, रोजगार आदि ।

(झ) ऐन तथा नियमावलीको मस्यौदा तयारी

राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) नियमावलीको निर्माण गरी स्वीकृत भइसकेको तथा विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ र नियमावली, २०२० को संशोधनको लागि मस्यौदा तयार गरी अर्थ मन्त्रालयमा आ.व. ०६८/६९ मै पठाइएको पाइन्छ ।

३.६ छानबिन तथा अनुसन्धान गरिएका महत्वपूर्ण कार्यहरू

विदेशी विनिमय अपचलन

विदेशी विनिमयसम्बन्धी गत आ.व.बाट जिम्मेवारी सरी आएको मुद्दा ५३, यस आ.व.को दर्ता मुद्दा ९१ गरी जम्मा १४४ मध्ये सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा ५६ वटा मुद्दा दायर भएको, ९ वटा नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाइएको र ७९ अनुसन्धानको क्रममा रहेका छन् । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण अनुसूची-२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.७ प्रमुख कार्यहरू

- ♦ राजस्व चुहावट नियन्त्रणसम्बन्धी पत्रपत्रिका, विद्युतीय माध्यम आदिबाट प्रचार प्रसार गरिएको ।
- ♦ नियमित रूपमा नारायणीपूर्व र पश्चिम तथा काठमाडौं उपत्यकामा आकस्मिक तथा नियमित गस्ती परिचालन गरिएको ।
- ♦ राजस्व चुहावट नियन्त्रणसम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम तथा गोष्ठीहरू सञ्चालन गरिएको ।
- ♦ विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको लागि मेशीनरी खरीद गरिएको ।
- ♦ अन्तरविभागीय सूचना सञ्जाल निर्माणको लागि कार्य भइरहेको, सरोकारवाला निकायहरू उद्योग वाणिज्य महासंघ, च्याम्बर अफ कमर्स तथा अन्य विषयगत संघहरूसँग नियमित छलफल र अन्तरक्रिया गरिएको ।
- ♦ राजस्व चुहावट नियन्त्रणको क्रममा राजस्व तथा सुरक्षा निकायका कर्मचारीहरूलाई कारवाहीको घेरामा ल्याएको छ ।
- ♦ राजस्व अनुसन्धान विभागले नीतिगत, संरचनागत, प्रक्रियागत, प्रविधि तथा पूर्वाधार विकासका योजनावद्ध सुधारको थालनी गरेको छ ।

३.८ विनियोजित बजेटबाट लक्षित उद्देश्य हासिल हुन नसकेको भए सोको विवरण र कारण :-
अपेक्षित लक्ष्य हासिल भएको ।

३.९ आर्थिक वर्ष ०६९।७० को बजेट वक्तव्यमा उल्लिखित विभाग सम्वद्ध बुँदागत प्रगति विवरण:-

राजस्व चुहावट अनुसन्धान र तहकिकात प्रक्रियालाई बढी व्यवस्थित र पारदर्शी बनाई राजस्व परिचालनमा अभिवृद्धि गर्न राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) नियमावली तयार गरी नेपाल सरकारले स्वीकृति गरे अनुसार लागू भएको ।

मालवस्तुको आन्तरिक ओसारपसार प्रक्रियालाई थप सैद्धान्तिक बनाई स्वच्छ व्यवसायलाई प्रोत्साहन पुग्ने गरी विद्युतीय माध्यमबाट अनुगमन हुने गरी मालवाहक सवारी साधनको आन्तरिक ओसार-पसार गर्ने प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यको सन्दर्भमा Online प्रविष्टिकरण प्रणालीको Software तयार गरी सरोकारवाला निकायहरूसँगको अन्तरक्रियाको क्रममा रहेको छ ।

३.१० राजस्व अनुसन्धान विभागबाट आ.व. ०६९।७० मा गरिएका अनुसन्धानहरू (मुख्य-मुख्य फर्महरू)

तालिका नम्बर - २

सि.नं.	फर्मको नाम	उजुरीको स्रोत	असुल गरिएको राजस्व (रु.)	कारवाहीको मिति	कैफियत
१	श्रीराम टोवाको	द्रुत गस्ती	२,८८८,६००।००	२०७०।३।२१	मू.अ.कर, अन्तःशुल्क र जरिवाना
२	सोना टोवाको उद्योग	द्रुत गस्ती	१,२९०,७९८।००	२०७०।३।१७	मू.अ.कर, अन्तःशुल्क र जरिवाना
३	पंकज ईम्पोरियम	द्रुत गस्ती	२,०८०,८९८।००	२०६८।१।१९	जफत

४	जे.एम. सन्स	उजुरी	५६५,८८८१००	२०६८१०१५	जफत
५	संजय ईम्पेक्स	आकस्मिक निरीक्षण	५१६,२५०१००	२०६९१३१४	जफत
६	वेवारिसे बस (बा.२ ख १०७८)	सुराकी	३,०००,०००१००	२०६८१२१२	जफत
७	वेवारिसे बस (बा.२ ख ३८९०)	सुराकी	१,२००,०००१००	२०६९१३३९	जफत
८	महाभवानी ईन्टरप्राइजेज	आकस्मिक निरीक्षण	२,३३८,३८११००	२०६९१३१८	जफत
९	राजेश ईन्टरनेशनल	आकस्मिक निरीक्षण	१,६५१,१०११००	२०६९१११३	जफत
१०	सुन १ के.जी. (वेवारिसे)	सुराकी	४,८६९,५०९१००	२०६९१४१२६	जफत
११	बलेरो गाडी	सुराकी	६००,०००१००	२०६९१९१३	जफत
१२	ग्रिन टोवाको	आकस्मिक निरीक्षण	२२४,०००१००	२०६९१५१३	जफत (धूलो सूती)
१३	रमेश ट्रेडर्स	आकस्मिक निरीक्षण	४३६,६३४१००	२०६९१५१२६	जफत
१४	सुन २ के.जी. (वेवारिसे)	सुराकी	९,१४७,७४६१३९	२०६९१९१२५	जफत
१५	दीर्घबहादुर सापकोटा	सुराकी	२५,३१७,०९५१००	२०६९१९१२६	जफत
१६	निमा छिरिङ्ग तामाङ्ग	आकस्मिक निरीक्षण	१,००२,६५०१००	२०६९१०११५	जफत (मोवाईल)
१७	ओमनाथ महर्जन	सुराकी	६,३३६,५००१००	२०६९१०१२२	जफत (गाडी)
१८	प्रदिपकुमार श्रेष्ठ	सुराकी	१,२४८,३७४१००	२०६९११११४	जफत (गहना)
१९	ग्लोबल ईन्टरप्राइजेज	आकस्मिक निरीक्षण	९८३,२९९१००	२०६९११२१८	जफत (चिकेन सुप)
२०	रुपेश ईन्टरप्राइजेज	आकस्मिक निरीक्षण	३२५,१६३१००	२०६९१२११६	जफत (हाँसको ख)
२१	गम्बो भुटियासमेत	सुराकी	३८,२४६,८१०१००	२०७०१२	जफत (सुन)
२२	एम.के. ट्रेडर्स	आकस्मिक निरीक्षण	३२८,५००१००	२०७०१३३९	जफत (नस)
२३	लक्ष्मीनारायण बस्त्रालय	आकस्मिक निरीक्षण	४५,८०८,८२३१००	२०७०१३३०	कर निर्धारण (मू. अ. कर, अन्तःशुल्क, जरिवाना)

३.११ आ. व. ०६९।७० को बजेट तथा कार्यक्रम

(क) बजेट

तालिका नम्बर - ३

निकाय	ब. शि. नं.	रकम रु.
राजस्व अनुसन्धान विभाग	२०५०२२३	४,६४,१८,०००।००
	३०५०२२४	६०,००,०००।००
	जम्मा	५,२४,१८,०००।००
क्षेत्रीय कार्यालयतर्फ	२०५०२३३	४,३६,५०,०००।००
	३०५०२३४	२,३९,००,०००।००
	जम्मा	६,७५,५०,०००।००
कूल जम्मा		११,९९,६८,०००।००

(ख) सम्पन्न गरिएका मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरू

तालिका नम्बर- ४

सि. नं.	कार्यक्रम	रकम रु. हजारमा
१.	फर्निचर खरीद	१,५५०।००
२.	मेशिनरी औजार खरीद	२,११८।००
३.	विभाग र चेकपोष्टमा निर्माण सुधार	१,१६२।००

३.१२ आ.व. ०६९/७० मा भएको बेरुजु फछ्यौटको स्थिति

बेरुजु फछ्यौट आर्थिक अनुशासनको प्रमुख सूचक हो । गत वर्षहरूबाट जिम्मेवारी सदैँ आएको बेरुजु र यस वर्ष थप भएकोसमेत बेरुजु फछ्यौट गर्ने कार्य चुनौतीपूर्ण हुँदा हुँदैपनि विभाग उक्त आ. व.को निम्नानुसार बेरुजु फछ्यौट गर्न सफल भएको छ । यस अर्थमा विभागको कार्यसम्पादनको स्तर उच्च मान्न सकिन्छ । विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको बेरुजुको स्थिति विस्तृत रूपमा अध्याय - पाँचमा उल्लेख गरिएको छ ।

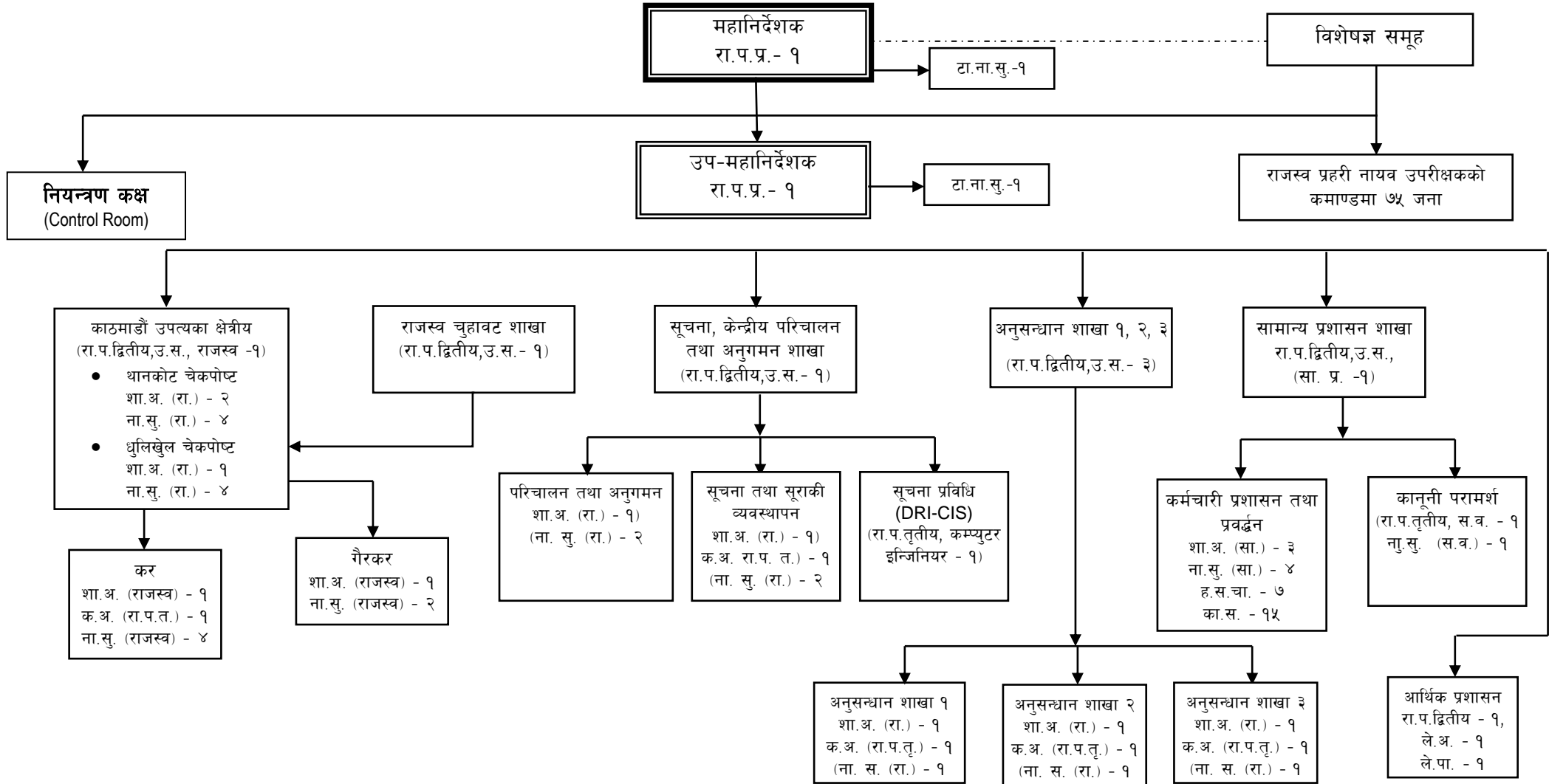
अध्याय - चार संगठन संरचना र जनशक्ति

राजस्व अनुसन्धान विभाग र अन्तर्गतका क्षेत्रीय कार्यालयहरूसमेतमा कूल १८० दरबन्दी रहेकोमा सोमध्ये विभागमा मात्र ८७ दरबन्दी रहेको छ । यस विभागको मौजूदा संगठन संरचना र कर्मचारीको दरबन्दीमा सहजता नभएको अवस्था रहेको हुँदा पुनः O & M survey को लागि अर्थ मन्त्रालयबाट सैद्धान्तिक स्वीकृति प्राप्त भई कार्य भइरहेको छ । हालको संगठन संरचना र कर्मचारीको अवस्था देहायबमोजिमको छ :-

४.१ विभाग र अन्तर्गत क्षेत्रीय कार्यालयहरूको मौजूदा दरबन्दी विवरण

सि.नं.	पदको नाम	श्रेणी	सेवा	समूह	दरबन्दी संख्या	कैफियत
१.	महानिर्देशक	रा.प.प्र.	प्रशासन	प्रशासन	१	
२.	उप-महानिर्देशक	रा.प.प्र.	प्रशासन	प्रशासन	१	
३.	निर्देशक	रा.प.द्वि.	प्रशासन	राजस्व	६	
४.	निर्देशक	रा.प.द्वि.	प्रशासन	प्रशासन	१	
५.	लेखा नियन्त्रक	रा.प.द्वि.	प्रशासन	लेखा	१	
६.	प्रमुख अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.द्वि.	प्रशासन	राजस्व	४	
७.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन	राजस्व	१०	
८.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन	प्रशासन	३	
९.	अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन	राजस्व	१८	
१०.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ.	प्रशासन	लेखा	५	
११.	जिल्ला न्यायाधिवक्ता	रा.प.तृ.	न्याय	स. व.	१	
१२.	कम्प्युटर ईन्जिनियर	रा.प.तृ.	ई.	ई.	१	
१३.	ना.सु.	रा.प.अ.प्र.	प्रशासन	राजस्व	५१	
१४.	ना.सु.	रा.प.अ.प्र.	प्रशासन	प्रशासन	४	
१५.	ना.सु.	रा.प.अ.प्र.	न्याय	स. व.	५	
१६.	लेखापाल	रा.प.अ.प्र.	प्रशासन	लेखा	१	
१७.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृ.	विविध	×	८	
१८.	सह-लेखापाल	रा.प.अ.प्र.	प्रशासन	लेखा	२	
१९.	खरीदार	रा.प.अ.द्वि.	प्रशासन	राजस्व	६	
२०.	टाइपिष्ट	रा.प.अनं.प्र.	प्रशासन	प्रशासन	२	
२१.	ह. स. चा.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	प्रशासन	१६	
२२.	का.स.	श्रेणीविहीन	प्रशासन	प्रशासन	३३	
जम्मा					१८०	

४.२. राजस्व अनुसन्धान विभागको सांगठनिक संरचना

- विभिन्न विषयका विशेषज्ञहरू (Economist, CA, IT Export, Forensic Scientist, Criminologists, ML Export, Legal Export, Financial Export आदि) आवश्यकता अनुसार पुल दरबन्दीमा काज वा करारबाट परिचालन गरिने ।
- राजस्व प्रहरीको रुपमा सशस्त्र प्रहरी बल परिचालन गरिएको ।

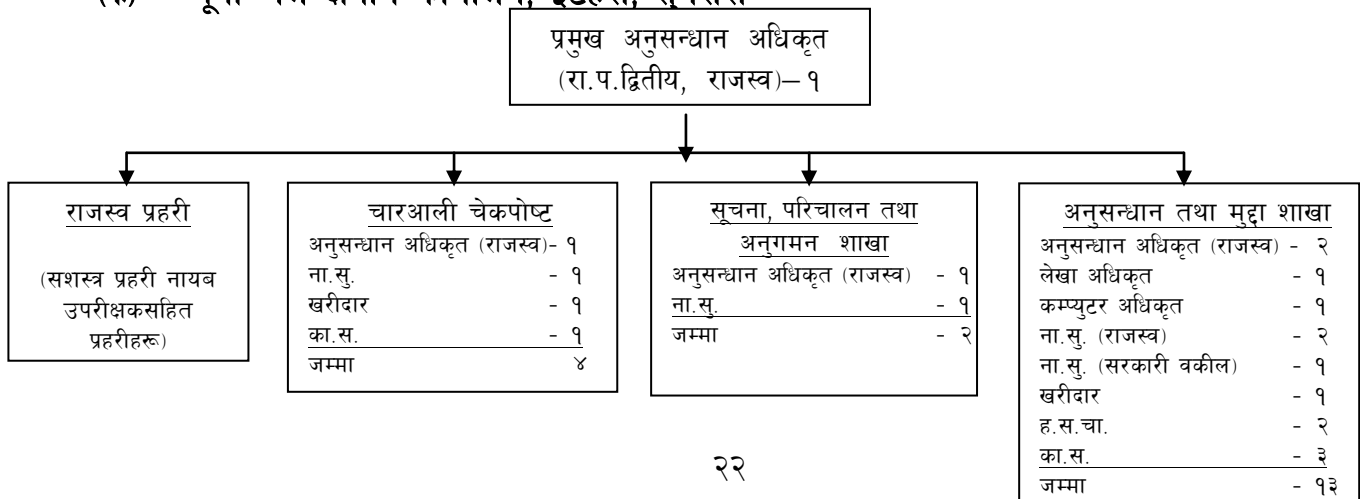
४.३. विभागको कर्मचारीको दरबन्दी तेरिज

सि.नं.	पद	श्रेणी/सेवा/समूह	पद संख्या
१.	महानिर्देशक	रा.प.प्र. (सा. प्र.)	१
२.	उप-महानिर्देशक	रा.प.प्र. (सा. प्र.)	१
३.	निर्देशक	रा.प.द्वि. (राजस्व)	६
४.	निर्देशक	रा.प.द्वि. (सा. प्र.)	१
५.	निर्देशक	रा.प.द्वि. (लेखा)	१
६.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ. (राजस्व)	१०
७.	शाखा अधिकृत	रा.प.तृ. (प्रशासन)	३
८.	जिल्ला न्यायाधिवक्ता	रा.प.तृ. (सरकारी वकील)	१
९.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ. (लेखा समूह)	१
१०.	कम्प्युटर इन्जिनियर	रा.प.तृ. (विविध)	१
११.	ना.सु. (राजस्व)	रा.प.अनं.प्र.	२५
१२.	ना.सु. (सा. प्र.)	रा.प.अनं.प्र.	४
१३.	ना.सु. (स. व.)	रा.प.अनं.प्र. (सरकारी वकील)	१
१४.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृ. (विविध)	६
१५.	लेखापाल	रा.प.अनं.प्र.	१
१६.	खरीदार	रा.प.अनं.द्वि.	२
१७.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहीन	७
१८.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	१५
जम्मा :			८७

४.४. क्षेत्रीय कार्यालयहरू

राजस्व अनुसन्धान विभागअन्तर्गत ४ वटा क्षेत्रीय कार्यालयहरू रहेका छन् । क्षेत्रीय कार्यालयलाई अझ सुदृढ बनाई कार्यसम्पादन स्तर उकास्न अत्यावश्यक भएकोले साविकका इकाई कार्यालयहरूलाई क्षेत्रीय कार्यालय नामाकरण गरी सोहीअनुसारको आवश्यक जनशक्ति व्यवस्था गरिएको छ । पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरीले चारआली चेकपोष्टको समेत प्रशासन गर्दछ भने मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालयले बर्दिबास चेकपोष्टको प्रशासन गर्नेछ । त्यसैगरी, पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय बुटवलले बर्दघाट, चिडीयाखोला र चन्द्रौटा चेकपोष्टको प्रशासनसमेत गर्नेछ । मध्य तथा सुदुरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुरले अत्तरिया चेकपोष्टको प्रशासन गर्नेछ । क्षेत्रीय कार्यालय र मातहत रहने चेकपोष्टहरूको प्रस्तावित संगठन संरचना तथा दरबन्दी तेरिजको विस्तृत विवरण निम्नअनुसार रहेको छ :-

(क) पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरी, सनसरी

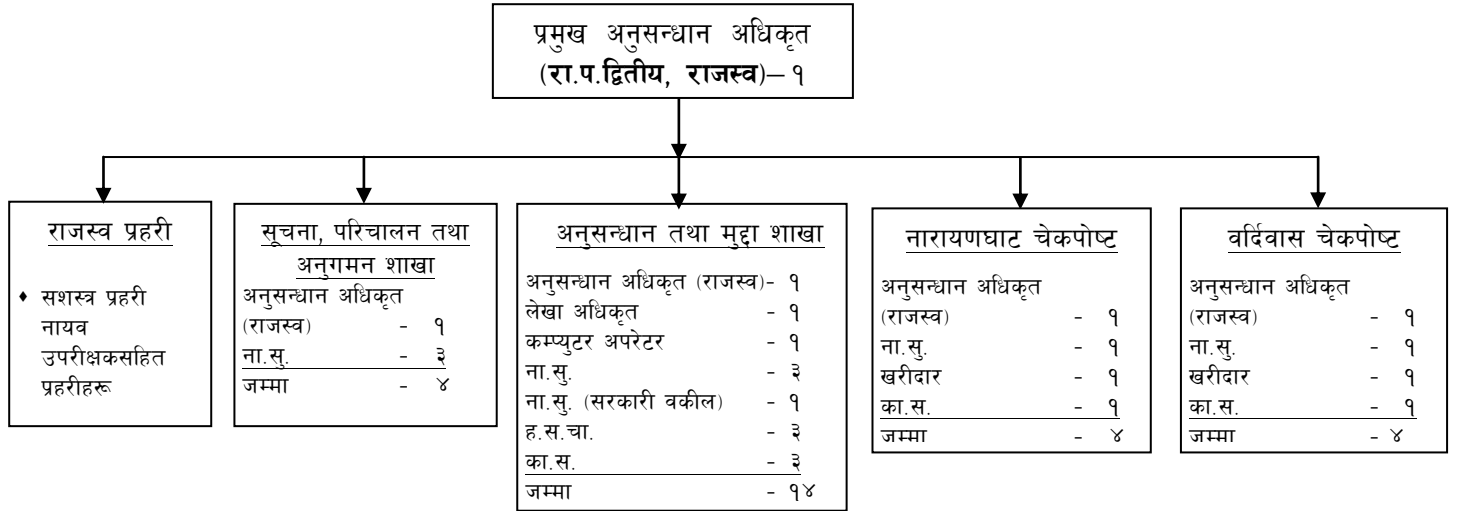

दरबन्दी तेरिज:

सि. नं.	पद	श्रेणी/सेवा/समूह	पद संख्या	कार्यरत
१.	प्रमुख अ. अधिकृत	रा.प.द्वि. (राजस्व)	१	१
२.	अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृ. (राजस्व)	४	४
३.	लेखा अधिकृत	रा.प.अनं. प्रथम (लेखा)	१	१
४.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.अनं. प्र. (विविध)	१	१
५.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (राजस्व)	४	४
६.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (स.व.)	१	१
७.	खरीदार	रा.प.अनं. द्वि. (राजस्व)	२	२
८.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहीन	२	२
९.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	४	४
जम्मा :			२०	२०

नोट: थप हुने ह. स. चा. र का. स. पदहरू सेवा करारमा लिने ।

(ख) मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, पथलैया, बारा

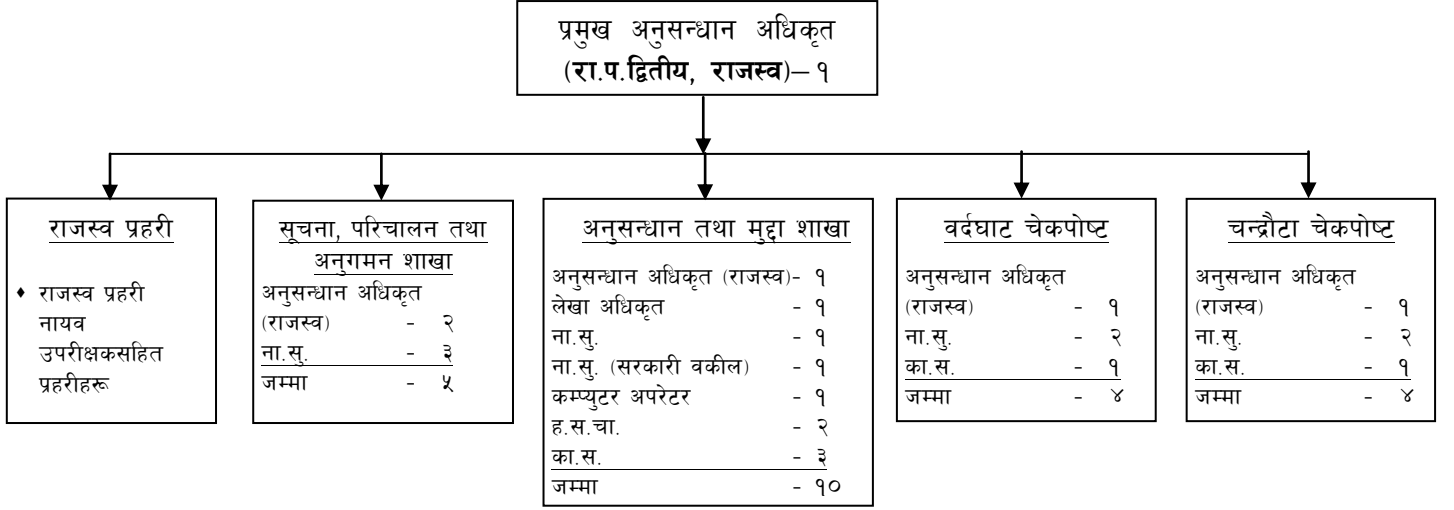

दरबन्दी तेरिज

सि. नं.	पद	श्रेणी/सेवा/समूह	पद संख्या	कार्यरत
१.	प्रमुख अ. अधिकृत	रा.प.द्वि. (राजस्व)	१	१
२.	अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृ. (राजस्व)	५	५
३.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ. (लेखा)	१	१
४.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृ. (विविध)	१	१
५.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (राजस्व)	८	८
६.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (स.व.)	१	१
७.	खरीदार	रा.प.अनं. द्वि. (राजस्व)	२	
८.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहीन	३	३
९.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	५	५
जम्मा :			२७	२७

नोट: थप हुने ह. स. चा. र का. स. पदहरू सेवा करारमा लिने ।

(ग) पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल, रुपन्देही

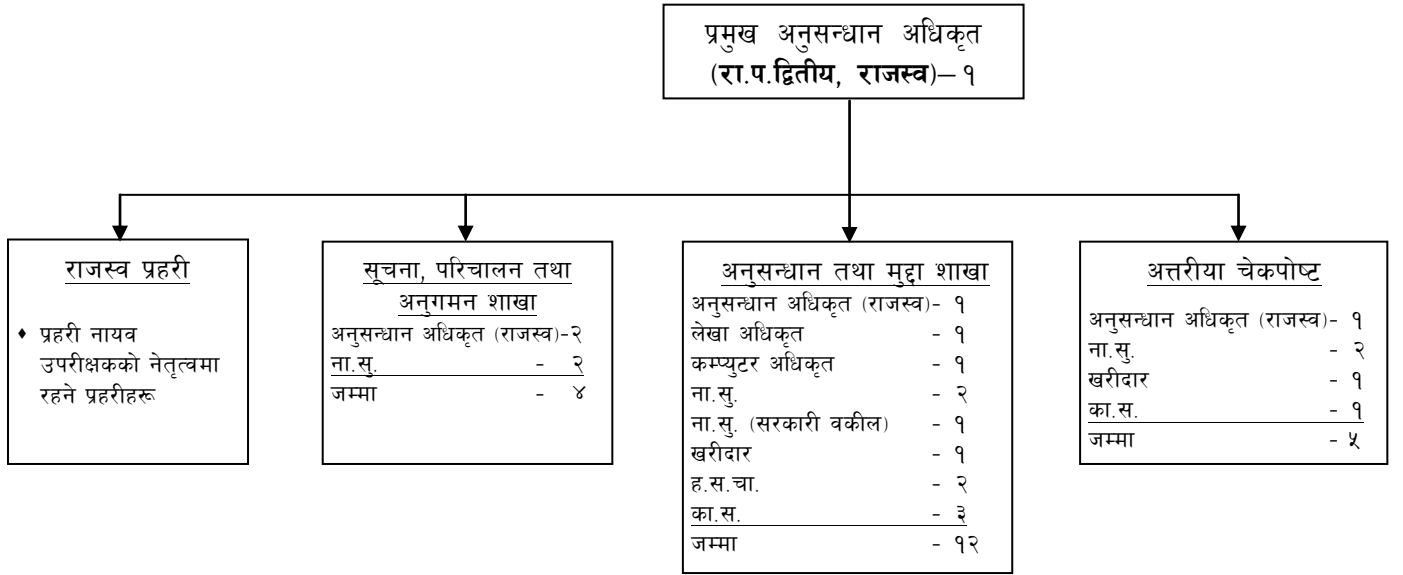

दरबन्दी तैरिज:

सि.नं.	पद	श्रेणी/सेवा/समूह	पद संख्या	कार्यरत	फाजिल
१.	प्रमुख अ. अधिकृत	रा.प.द्वि. (राजस्व)	१	१	
२.	अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृ. (राजस्व)	५	५	
३.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ. (लेखा)	१	१	
४.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (राजस्व)	८	८	
५.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (स.व.)	१	१	
६.	कम्प्युटर अपरेटर	रा.प.अनं. प्र. (विविध)	१	१	
७.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहीन	२	२	
८.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	५	५	
जम्मा :			२४	२४	

नोट: थप हुने ह. स. चा. र का. स. पदहरू सेवा करारमा लिने ।

(घ) मध्य तथा सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुर, बांके

दरबन्दी तेरिज:

सि.नं.	पद	श्रेणी/सेवा/समूह	पद संख्या	कार्यरत	फाजिल
१.	प्रमुख अ. अधिकृत	रा.प.द्वि. (राजस्व)	१	१	
२.	अनुसन्धान अधिकृत	रा.प.तृ. (राजस्व)	४	४	
३.	लेखा अधिकृत	रा.प.तृ. (लेखा)	१	१	
४.	कम्प्युटर अधिकृत	रा.प.तृ. (विविध)	१	१	
५.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (राजस्व)	६	६	
६.	ना.सु.	रा.प.अनं. प्रथम (स.व.)	१	१	
७.	हलुका सवारी चालक	श्रेणीविहीन	२	२	
८.	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	४	४	
जम्मा :			२२	२२	

नोट: थप हुने ह. स. चा. र का. स. पदहरू सेवा करारमा लिने ।

अध्याय - पाँच

विभाग तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरूको प्रगति विवरण

५.१ सूचना संकलन

सुरुका दिनहरूमा राजस्व चुहावट नियन्त्रणका लागि राजस्व अनुसन्धान विभागअन्तरगतका तत्कालीन इकाई कार्यालयहरूले राजमार्गमै ढाट राखी चेकजाँच र सूचना संकलन गर्दै आएकोमा आ. व. ०६५/६६ को बजेट वक्तव्यबाट राजमार्गका ढाट हटेपछि सूचना सङ्कलनका क्षेत्रमा केही परिवर्तनहरू गरिएको छ। विशेषतः गैर स्थलगत सूचना सङ्कलन प्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने प्रयास गरिएको छ। प्रमुख व्यवस्थाहरू देहायअनुसारका छन् :-

- राजस्व चुहावटसम्बन्धी सूचना प्राप्त गरी कारवाही गर्न २४ सै घण्टा खुल्ला रहने गरी विभागमा नियन्त्रण कक्ष (Control Room) स्थापना गरिएको छ भने सूचना प्राप्त गर्न फोन नं. ५०१००८५ र पैसा नलाग्ने फोन नं. १६६०-०१-५५०००० र फ्याक्स नं. ५५४२०२३ तथा इमेल info@dri.gov.np को व्यवस्था गरिएको छ। राजस्व चुहावटसम्बन्धी जानकारी पाउने जो कोहीले सूचना दिनसक्ने गरी विभागले सार्वजनिक रूपमा आह्वान गरेको छ। त्यस्तो सूचनाको गोप्यता कायम गरिने व्यवस्थासमेत मिलाइएको छ।
- वस्तु तथा सेवाको कारोबार गर्ने विक्रेताले आफ्नो कारोबारको अनिवार्य रूपले कर विल/विजक जारी गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेकोले अनिवार्य रूपमा विजक जारी गर्नुपर्ने छ। यसको कार्यान्वयनको लागि विभागबाट कारोबारस्थलमा छापा मार्ने, आकस्मिक गस्ती तथा द्रुत गस्तीको परिचालनद्वारा कडाइका साथ अनुगमन गरिने व्यवस्था मिलाइएको छ।
- व्यापारिक प्रयोजनका मालसामानहरू ढुवानी गर्दा त्यस्ता ढुवानीकर्ताहरूले आफूले ढुवानी गरेको मालसामानको ढुवानी घोषणापत्र र भन्सार प्रज्ञापनपत्र/मू.अ.कर विल/विजक/चलान (स्टक ट्रान्सफर) आदि कागजात साथै, लिई हिंड्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ।
- मालवाहक ढुवानीका साधनहरूले यात्रुहरू ओसारपसार गर्न र यात्रुवाहक सवारी साधनहरूले व्यापारिक प्रयोजनका मालसामान ढुवानी गर्न नहुने एवम् निजी नम्बर प्लेटका गाडीहरूले आफ्नोबाहेक व्यापारिक प्रयोजनका मालसामानहरू ढुवानी गर्न नपाइने व्यवस्था मिलाइएको छ।
- आन्तरिक ओसारपसारको लागि आन्तरिक राजस्व विभागले जारी गरेको निर्देशिकाबमोजिमका प्रमाणित कागजात ढुवानी साधनका साथै, लिई हिंड्नु पर्नेछ।
- विभागअन्तर्गतका सबै क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा CC (Close Circuit) क्यामेरा जडान गरी विभागबाट प्रत्यक्ष रूपमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ।
- नेपाल सरकारको आर्थिक विकास र संवृद्धि एवम् सुशासनको कार्ययोजनाअनुसारका नीतिगत तथा कानूनी सुधार, व्यवस्थापकीय सुधार, प्रणालीगत सुधार, सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता अभिवृद्धि, भौतिक पूर्वाधार सुधार, विस्तृत अनुसन्धानसम्बन्धी कारवाहीका क्षेत्रमा तोकिएका कार्यगत तथा वित्तीय र भौतिक प्रगति अपेक्षित रूपमा हासिल भएका छन्।

५.२. केन्द्रीय सूचना प्रणालीको विकास (DRI-CIS) स्थापना : Department of Revenue Investigation – Central Information System (DRI-CIS) सूचना सङ्कलनको दृष्टिले ज्यादै महत्वपूर्ण प्रयास हो । विभागबाट DRI-CIS को स्थापना गरी यसलाई सूचना सञ्जालको माध्यमबाट क्षेत्रीय कार्यालयहरूसँग जोड्ने र संकलित विल/विजकहरूको कम्प्यूटर प्रविष्टिको अद्यावधिक व्यवस्था गरी कम्प्यूटरकृत सूचना प्रणाली विकास गर्न एशियाली विकास बैंकको प्राविधिक सहयोगमा केन्द्रीय सूचना प्रणाली स्थापना गरिएको हो । विभाग मातहतका क्षेत्रीय कार्यलयहरूबाट नियमित रूपमा संकलित विल/विजकहरू DRI-CIS मा प्रविष्टि गरी अनुसन्धानको लागि उपयोग गरिएको छ ।

५.३. प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम

विभागले अपनाएका ३ वटा रणनीतिअन्तर्गतको प्रवर्द्धनात्मक रणनीति (Promotional Strategy) प्राथमिकताको विषय रहेको छ । राजस्व परिचालन र चुहावट नियन्त्रण कार्यलाई प्रचार प्रसारको माध्यमबाट उद्योगी, व्यापारी र सर्वसाधारणसमक्ष पुऱ्याउन र कानूनको परिपालना गर्ने/गराउने कार्यमा आवश्यक जनजागरण बढाउन निम्नानुसारको कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको थियो :-

- राजस्व चुहावट नियन्त्रणलाई सूचनाको माध्यमबाट नियन्त्रण गर्न विभिन्न सरकारी तथा निजी सञ्चार माध्यमहरू मार्फत सन्देशमूलक सूचनाहरू प्रशारण गरिएको ।
- नियमित रूपमा पत्रपत्रिकामा सूचना प्रचार प्रसार गरिएको ।
- काठमाडौं र उपत्यकाबाहिरका प्रमुख स्थानहरूमा होर्डिङ्ग बोर्डहरू राखिएको ।

५.४. कार्यगत लक्ष्य र प्रगति विवरण

यस आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा आन्तरिक उत्पादन, निकासी, पैठारी गर्ने ढुवानी साधनहरूको आकस्मिक चेकजाँच गर्ने, विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त सूचनाका आधारमा वस्तु तथा सेवा प्रदान गर्ने फर्म तथा व्यवसायीहरूको कारोबारस्थल तथा गोदाममा छापामार्ने, द्रुत गस्ती परिचालन गर्ने, मातहतका कार्यालयहरूको निरीक्षण र सुधार गर्ने जस्ता मासिक कार्यगत लक्ष्य निर्धारण गरी सोहीअनुसार कार्यसम्पादन गरिएकोमा लक्षित उद्देश्य अनुसार नै कार्यसम्पादन भएको थियो ।

राजस्व सङ्कलनतर्फको प्रगति स्थिति

यस आर्थिक वर्ष ०६९/७० मा विभाग तथा कार्यालयहरूसमेतबाट कुल राजस्व रु. ७,३१,७६,७९७।७४ असुल र मागदावी भएको छ । यस आर्थिक वर्षमा भएको राजस्व असुलीको विवरण अनुसूची - ४ मा समावेश गरिएको छ ।

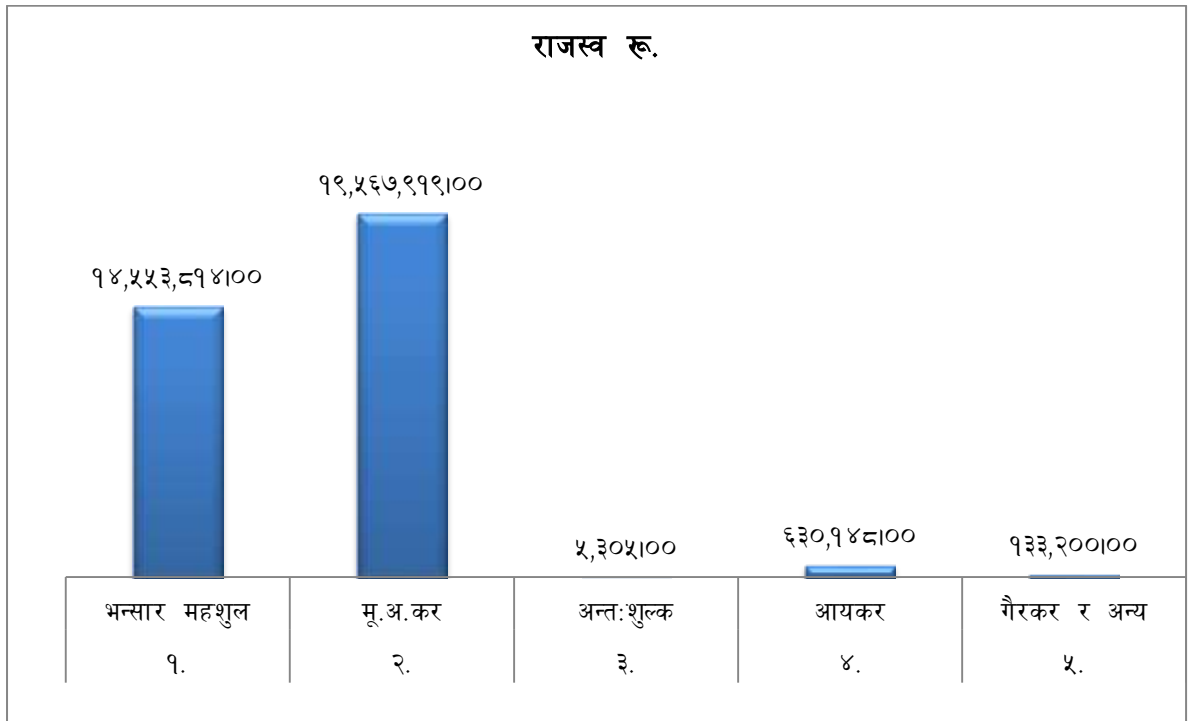
५.५ क्षेत्रीय कार्यालयहरूको प्रगति स्थिति

विभागअन्तर्गतका चार वटा क्षेत्रीयस्तरका कार्यालयहरूको आर्थिक वर्ष ०६९/७० को प्रगति स्थिति देहायबमोजिमका तालिकाहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

(क) राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरी

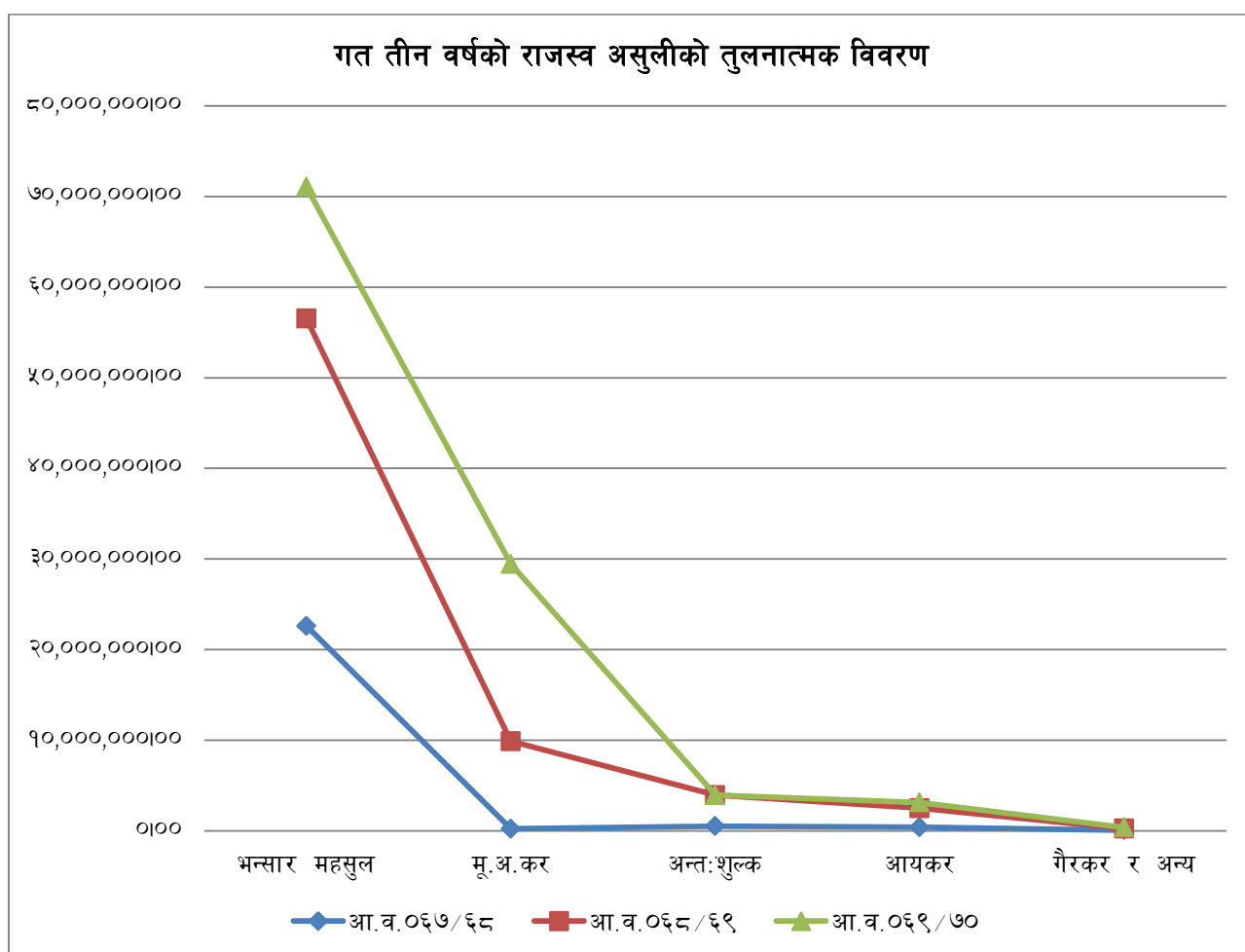
१. राजस्वको असुली

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	राजस्व रु.	कैफियत
१.	भन्सार महसुल	१४,५५३,८१४।००	
२.	मू.अ.कर	१९,५६७,९१९।००	
३.	अन्तःशुल्क	५,३०५।००	
४.	आयकर	६३०,१४८।००	
५.	गैरकर र अन्य	१३३,२००।००	
जम्मा		३४,८९०,३८६।००	

२. गत तीन वर्षको राजस्व असुलीको तुलनात्मक विवरण

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	आ.व.०६७/६८	आ.व.०६८/६९	आ.व.०६९/७०	कैफियत
१.	भन्सार महसुल	२२,६०६,०३९।००	३३,९२५,३५९।००	१४,५५३,८९३।००	
२.	मू.अ.कर	२९४,२२५।००	९,६७०,३८२।००	१९,५६७,९९९।००	
३.	अन्तःशुल्क	५००,९७०।००	३,४३०,३००।००	५,३०५।००	
४.	आयकर	३९९,७२९।००	२,०९५,८९०।००	६३०,९४८।००	
५.	गैरकर र अन्य	५६,६००।००	९८९,८००।००	९३३,२००।००	
जम्मा		३३,८०८,७६३।००	४६,२९६,३४३।००	३४,८९०,३८६।००	

३. मुद्दाको विवरण

आ.व.	जिम्मेवारी सरेको	आ.व. को दर्ता संख्या	कुल दर्ता संख्या	फछ्यौट भएको संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी संख्या	कैफियत
०६७/६८	१८	१४२	१६०	१२१	३९	
०६८/६९	३९	२३२	२७१	२०५	६६	
०६९/७०	६६	८८	१५४	१४१	१३	
जम्मा	१२३	४६२	५८५	४६७	११८	

४. बेरुजु विवरण

आ.व.	विनियोजन	राजस्व	धरौटी	फछ्यौट भएको	जम्मा प्रतिशत	कैफियत
०६७/६८	-	-	-	-	-	बेरुजु नभएको
०६८/६९	-	-	-	-	-	
०६९/७०	-	-	-	-	-	
जम्मा	-	-	-	-	-	

५. अनुसन्धान गरी कारबाही गरिएका १० ठूला फर्महरूको विवरण

सि.नं.	फर्म वा व्यक्तिको नाम	मालवस्तुको नाम	असुल गरिएको राजस्व	कैफियत
१.	बालाजी ट्रेड एण्ड सप्लायर्स, विराटनगर (३०५२५८८४५)	सीम कार्ड, रिचार्ज कार्ड, डाटा कार्ड	२१,००,५१७-	मू.अ.कर
२.	शिवम् सप्लायर्स ट्रेडर्स, इटहरी (३००९५९६९९)	हार्डवेयर सामग्री	१७,५७,९६४-	मू.अ.कर
३.	ईश्वर सप्लायर्स एण्ड ट्रेडर्स, इटहरी (३०००१७२५४)	हार्डवेयर सामग्री	१५,२५,१३८-	मू.अ.कर
४.	जिन्दल हार्डवेयर, विराटनगर (३०१३२२४२९)	हार्डवेयर सामग्री	१४,५५,७४८-	मू.अ.कर
५.	लक्ष्मी स्क्रैप स्टोर्स, इटहरी (३०११४२४०५)	कवाडी मालसामान	१३,५९,६२५-	मू.अ.कर
६.	कैलास ट्रेडिङ कम्पनी, विराटनगर (३०३९८८९००)	बिद्युतीय सामग्री	८,९९,८५२-	मू.अ.कर
७.	मनिस आइरन स्टोर्स, विर्तामोड (३००७६९२४)	हार्डवेयर सामग्री	७,७४,५३७-	मू.अ.कर
८.	पायोनियर इलेक्ट्रोकेवुल्स प्रा.लि., टंकिसिनुवारी (३००००३६०३५)	इलेक्ट्रिक केवुल्स उत्पादन	७,४७,८४८-	मू.अ.कर
९.	वंशल रेडिमेड सेन्टर, विर्तामोड (३००१४६१०५)	रेडिमेड कपडा	५,४५,७१४-	मू.अ.कर
१०.	पशुपति बस्त्र भण्डार, विराटनगर (३००९५२२४५)	घरायसी कपडा	५,००,८६४-	मू.अ.कर
जम्मा			१,१६,६७,८०७-	

६. ढुवानी साधनहरूको चेकजाँचको स्थिति

कार्यालयको नाम	भन्सार बिन्दुबाट आएका सवारी तथा ढुवानी साधन चेकजाँच	आन्तरिक ओसारपसारका ढुवानी साधनको चेकजाँच	निकासी भएका सवारी साधनको चेकजाँचको स्थिति	गोदाम तथा कारोबार स्थलको चेकजाँच
विराटनगर र मेची	११	९८	२	३५

७. कार्यगत लक्ष्य प्रगतिको विवरण

सि.नं.	आकस्मिक गस्ती	राजमार्ग अनुगमन	सीमाक्षेत्र अनुगमन	बजार अनुगमन	लोकमार्ग अनुगमन
१.	२२३ पटक	१४९७५ कि.मी.	३४ पटक	३७ पटक	१५२ पटक

८. अन्य निकायहरूसगको सूचना आदान प्रदानको विवरण

- अनुसन्धानका लागि सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालय र भन्सार कार्यालयहरूबाट आवश्यक सूचना आदान-प्रदान गरिएको ।

९. DRI-CIS को वर्तमान अवस्था

- विल इन्ट्री गर्ने गरिएको ।
- आ.व. ०६९/७० मा १२०७३४ विल/बीजक/प्रज्ञापनपत्र CIS मा इन्ट्री भएको ।

१०. कार्यालयको प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू

- कार्यालय भवन र कोठा तथा आवासको अभाव ।
- जफत मालवस्तु र सवारी साधन थन्क्याउने स्थानको अभाव ।
- राजस्व चुहावटको परिवर्तित प्रवृत्तिअनुसार जनशक्तिको दक्षता अभिवृद्धि नहुनु ।
- राजस्व चुहावट नियन्त्रणमा संलग्न निकायहरूबीच समन्वयको कमी ।

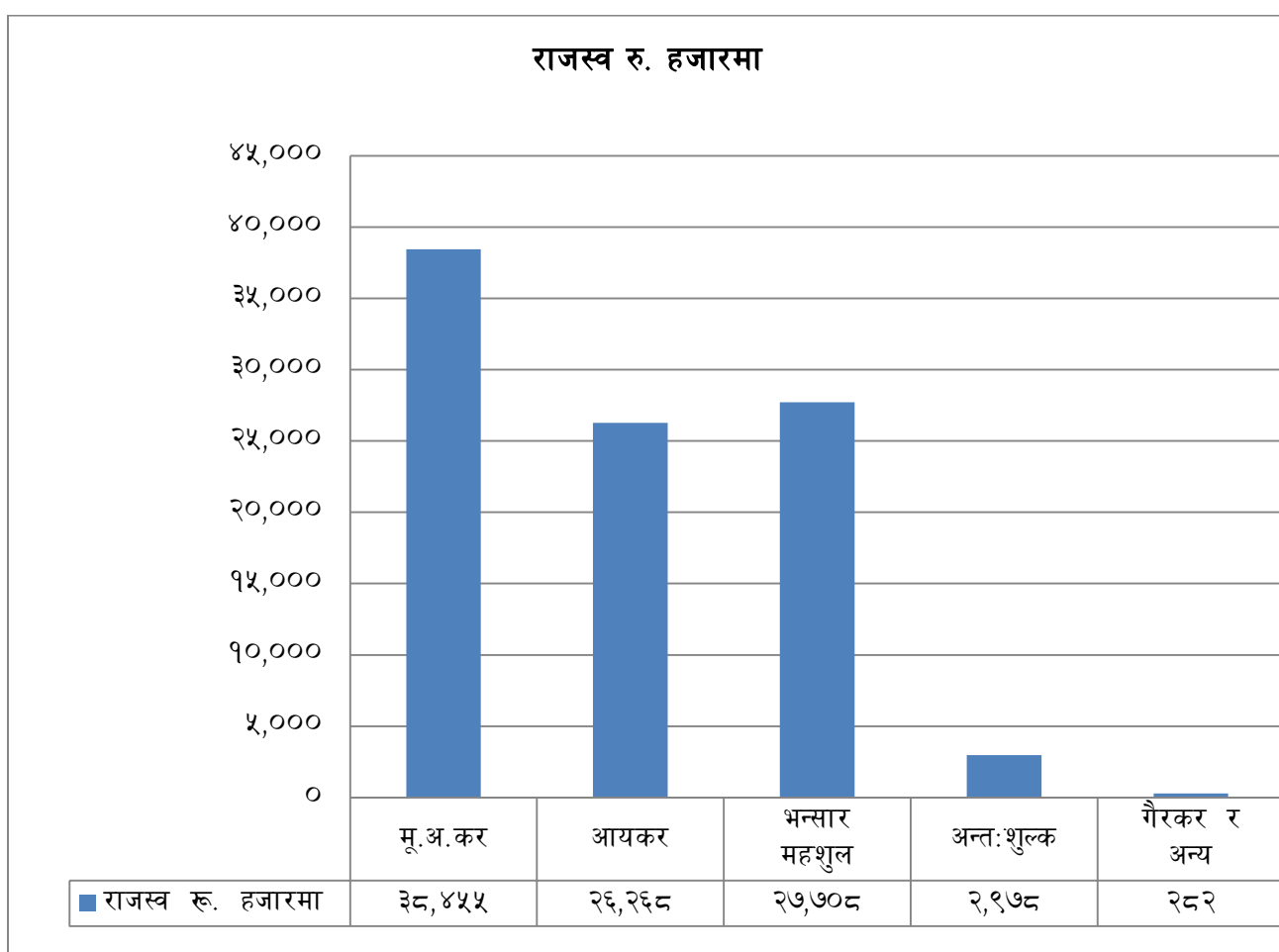
११. सुझावहरू

- गोदाम, सुरक्षा गार्ड भवन तथा आवास भवन निर्माणको लागि थप विनियोजन गर्नुपर्ने ।
- कार्यालयमा तत्कालै कम्तीमा १० के.भि.ए.को जेनेरेटरको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- कर्मचारीहरूलाई अनुसन्धानको लागि दक्षता अभिवृद्धिगर्ने ब्यवहारिक तालिम निरन्तर दिनुपर्ने ।
- केन्द्रीयस्तरको सूचना प्रणाली (भन्सार, आ.रा.वि.,रा.अ.वि.) Inter Linkage गर्दै चुहावट नियन्त्रणका लागि उपयोग गर्नुपर्ने ।

(ख) राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, पथलैया

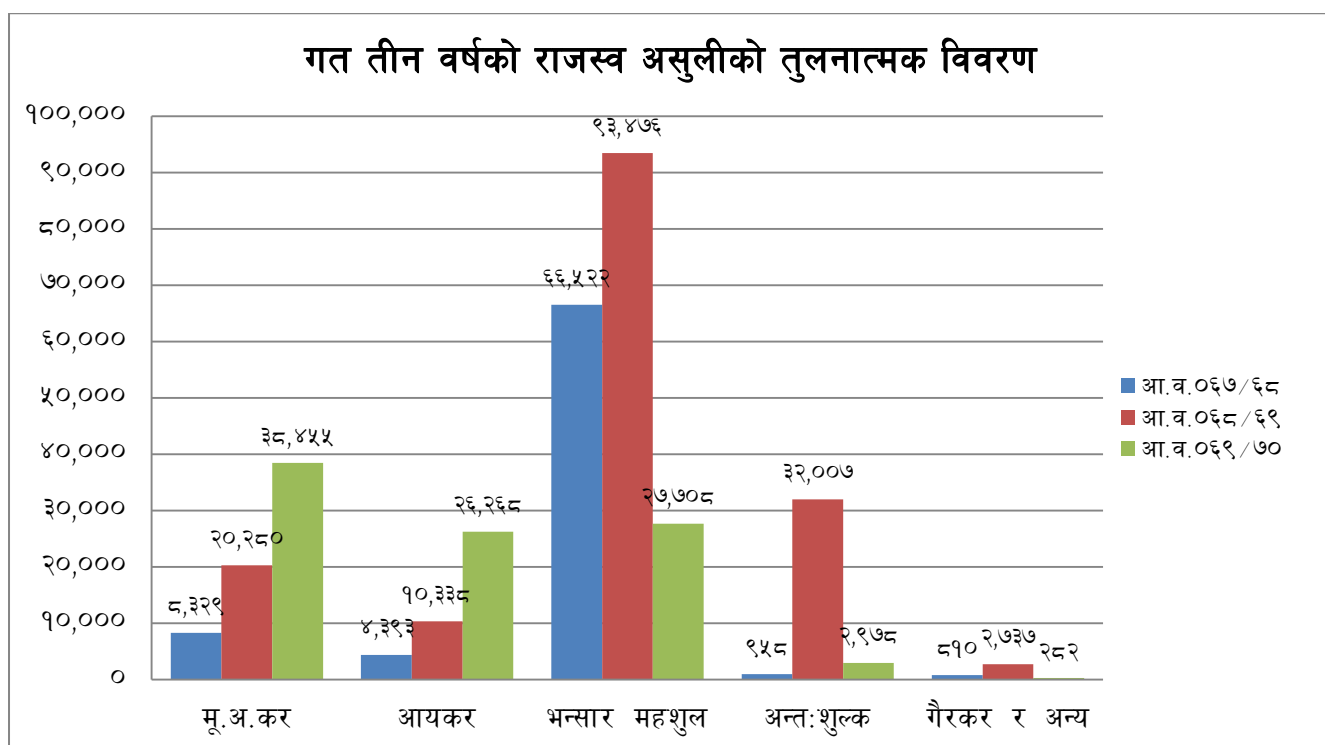
१. राजस्वको असुली

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	राजस्व रु. हजारमा	कैफियत
१.	मू.अ.कर	३८,४५५-	
२.	आयकर	२६,२६८-	
३.	भन्सार महसुल	२७,७०८-	
४.	अन्तःशुल्क	२,९७८-	
५.	गैरकर र अन्य	२८२-	
	जम्मा	७२,९०१-	

२. गत तीन वर्षको राजस्व असुलीको तुलनात्मक विवरण

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	आ.व.०६७/६८	आ.व.०६८/६९	आ.व.०६९/७०	कैफियत
१.	मू.अ.कर	८,३२९।-	२०,२८०।-	३८,४५५।-	
२.	आयकर	४,३९३।-	१०,३३८।-	२६,२६८।-	
३.	भन्सार महसुल	६६,५२२।-	९३,४७६।-	२७,७०८।-	
४.	अन्तःशुल्क	९५८।-	३२,००७।-	२,९७८।-	
५.	गैरकर र अन्य	८१०।-	२,७३७।-	२८२।-	
जम्मा		८१,०१५।-	१,५८,८३८।-	७२,९००।-	

३. मुद्दाको विवरण

आ.व.	जिम्मेवारी सरेको	आ.व. को दर्ता संख्या	कुल दर्ता संख्या	फछ्यौट भएको संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी संख्या	कैफियत
०६७/६८	३९	२१८	२५७	२३४	२३	
०६८/६९	२३	३३९	३६२	३२८	३४	
०६९/७०	३४	२४२	२७६	२५४	२२	
जम्मा	९६	७९९	८९५	८१६	७९	

४. बेरुजु विवरण

आ.व.	विनियोजन	राजस्व	धरौटी	फछ्यौट भएको	जम्मा प्रतिशत	कैफियत
०६७/६८	१४,८३८।००	०	०	०	०	
०६८/६९	०	०	३३,९९,३९०।००	०	०	स.प.को लागि पेश भएकोले ले.प. हुन बाँकी
०६९/७०	०	०	०	०	०	आ.ल.प. बेरुजु नभएको म.ले.प. हुन बाँकी
जम्मा	१४,८३८।००	०	३३,९९,३९०।००	०	०	

५. अनुसन्धान गरी कारबाही गरिएका १० ठूला फर्महरूको विवरण

सि. नं.	फर्म वा व्यक्तिको नाम	मालवस्तुको नाम	असुल गरिएको राजस्व	कैफियत
१.	मिनाक्षी प्रोडक्टस नेपाल प्रा.लि. (३०५३१५३८४)	पान पराग, खैनी तथा गुट्टा	२,४९६,२०८।-	
२.	मकवानपुर मैदा मिल प्रा.लि., हेटौडा (३००५८०५२९)	विविध खाद्यान्न उत्पादन	१,६०५,३००।-	
३.	ताम्राकार यूटेन्सील बुअरी, बारा (३००५१७१७०)	तामा, पित्तल तथा आल्मुनियमको कारोबार गर्ने	१,४४५,९८४।-	
४.	नयाँ विकास इन्टरप्राइजेज, हेटौडा (३०४२३२९२९)	हार्डवेयरको कारोबार	१,१७४,६२६।-	
५.	श्री हनुमान ट्रेडर्स (३०१३४४९९९)	विविध खाद्यान्न	१,१६८,८७४।-	
६.	सनराइज कन्टेनर्स प्रा.लि. (३०००७६१०९)	विविध प्लाष्टिकका वस्तुहरू उत्पादन	१,०९३,४८०।-	
७.	हनुमान मेटल प्रा.लि. (५००००९८३५)	धातुको कारोबार	१,००४,३४२।-	
८.	जगदम्बा अटो प्लाजा, बीरगञ्ज (३०२४२४१२४)	अटोपार्टसको कारोबार	९५१,५९१।-	
९.	सुप्रिम रबर उद्योग, जीतपुर (३०००२०२३०)	रबर चप्पल उत्पादन	८४८,३०८।-	
१०.	सञ्जिवनी इन्टरप्राइजेज, कलैया (३०२६६४२६७)	दैनिक उपभोग्य वस्तु तथा पेय पदार्थ विक्रीवितरण	८०४,७५०।-	
जम्मा			१२,५९३,४६३।-	

६. ढुवानी साधनहरूको चेकजाँचको स्थिति

कार्यालयको नाम	भन्सार बिन्दुबाट आएका सवारी तथा ढुवानी साधन चेकजाँच	आन्तरिक ओसारपसारका ढुवानी साधनको चेकजाँच	निकासी भएका सवारी साधनको चेकजाँचको स्थिति	गोदाम तथा कारोबार स्थलको चेकजाँच
जम्मा	४६९	१७२४	४२९	९६

७. कार्यगत लक्ष्य प्रगतिको विवरण

सि.नं.	आकस्मिक गस्ती	राजमार्ग अनुगमन	सीमाक्षेत्र अनुगमन	बजार अनुगमन	कैफियत
१.	८९४	६११	३४	२३४	

८. अन्य निकायहरूसँगको सूचना आदान-प्रदानको विवरण

- अर्थ मन्त्रालय र अन्तरगतका विभागको वेभसाइटहरूबाट कर तथा गैरकरसम्बन्धी अध्यावधिक सूचना प्राप्त गर्ने गरेको ।
- आन्तरिक राजस्व विभागको Portal बाट करदातासम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने गरेको ।

- सुरक्षा निकाय तथा स्थानीय निकायहरूसँग सूचनाको आदान-प्रदान गरी राजस्व चुहावट नियन्त्रण गरिएको ।
- विभिन्न व्यक्ति, संस्थाहरूबाट लिखित, मौखिक तथा विद्युतीय सञ्चार माध्यममार्फत सूचनाहरू सङ्कलन गर्ने गरेको ।

९. DRI-CIS को वर्तमान अवस्था

- कमजोर भौतिक अवस्था,
- पर्याप्त जनशक्तिको कमी,
- आवश्यक साधनहरू जस्तै :- कम्प्यूटर, यू.पि.एस. को अपर्याप्तता Power Back नहुँदा काममा समस्या,
- इन्टरनेट सुविधा भरपर्दो नहुनु,
- IT शाखा नहुनु,
- तालिमको व्यवस्था नहुनु ।

१०. कार्यालयका प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू

- राजस्व चुहावट नियन्त्रण र अनुसन्धानमा भन्दा लिलामबिक्री र मुद्दा मामिलामा बढी केन्द्रित हुनुपर्ने अवस्था,
- कार्यालय भवन अपर्याप्त र पुरानो,
- कर्मचारीहरूलाई तालिमको अभाव,
- सवारी साधन, प्रयोगशाला, अनुसन्धानको निमित्त प्रयोग हुने यन्त्र उपकरणको अभाव,
- अनुसन्धानको सिलसिलामा अन्य निकायहरूको अनावश्यक चासो र हस्तक्षेप,
- मुद्दा फैसला तथा अनुसन्धान प्रक्रियामा स्थानीय दवाव ।

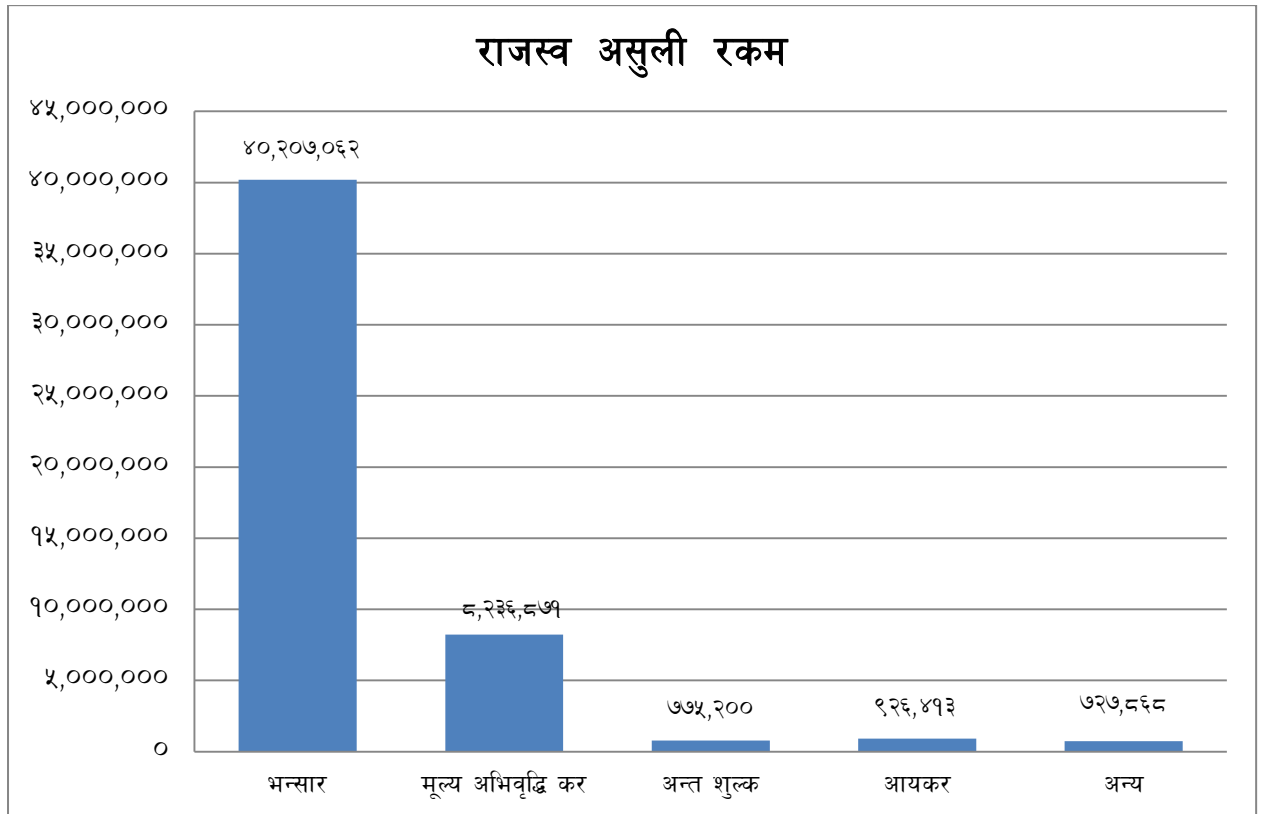
११. समाधानका लागि गरिएको प्रयास तथा सुझावहरू

- स्थानीय FM स्टेशनबाट राजस्व चुहावट नियन्त्रण र करदाता शिक्षासम्बन्धी सन्देशहरू निःशुल्करूपमा प्रसारणको शुरुवात गरियो ।
- नयाँ कार्यालय भवन निर्माणका लागि ९ कट्टा ७ धुर २ कन्वा जग्गा प्राप्त भएको । चालु आ.व.मा भवन, सेड घर, पर्खाल निर्माण गर्न पर्याप्त बजेट व्यवस्था हुनुपर्ने ।
- राजस्व दाखिला गर्ने सन्दर्भमा एभरेष्ट बैंक, सिमरामा व्यवस्था मिलाइएको र धरौटीतर्फ पनि कारवाही भइरहेको,
- सवारी साधन, प्रयोगशाला, अनुसन्धानको निमित्त प्रयोग हुने यन्त्र उपकरण, फर्निचर र कम्प्यूटरको पर्याप्त व्यवस्था हुनु पर्ने,
- कर्मचारीहरूलाई कार्यमा उत्प्रेरित गर्न पुनर्ताजगी तालिमको व्यवस्था हुनुपर्ने ,
- सञ्चार सुविधा (वाकीटकी) को व्यवस्था हुनुपर्ने,
- कार्यालयको लक्ष्य प्राप्तिका लागि O&M Survey गराई नयाँ संगठनात्मक संरचना अनुसार अनुसन्धान केन्द्रित जनशक्तिको खटनपटन गर्नुपर्ने,
- अन्तःशुल्क लाग्ने पदार्थ मदिरा र चुरोटमा हुनसक्ने राजस्व चुहावटको सम्बन्धमा सम्बन्धित विज्ञहरूबाट तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।

(ग) राजस्व अनुसन्धान पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय, बुटवल

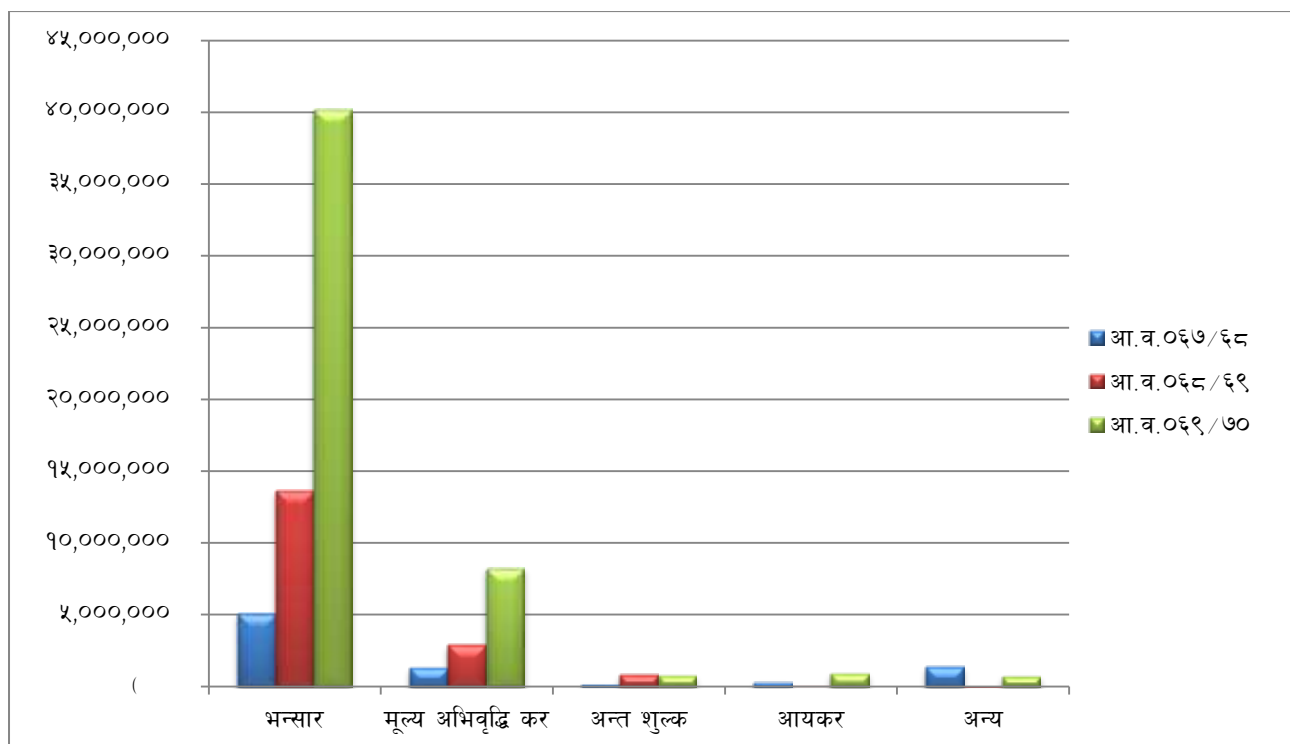
१. राजस्व असुली

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	राजस्व असुली रकम	कैफियत
१.	भन्सार	४०,२०७,०६२।-	
२.	मूल्य अभिवृद्धि कर	८,२३६,८७१।-	
३.	अन्तःशुल्क	७७५,२००।-	
४.	आयकर	९२६,४१३।-	
५.	अन्य	७२७,८६८।-	
जम्मा		५०,८७३,४१४।-	

२. असुलीको तुलनात्मक विवरण

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	आ.व.०६७/६८	आ.व.०६८/६९	आ.व.०६९/७०	कैफियत
१.	भन्सार	५१,०३,९१०।-	१,३६,९०,९३४।-	४,०२,०७,०६२।-	
२.	मूल्य अभिवृद्धि कर	१३,१६,०४१।-	२९,०९,२७९।-	८२,३६,८७१।-	
३.	अन्तःशुल्क	१,८१,१००।-	८,४८,७५०।-	७,७५,२००।-	
४.	आयकर	३,११,१२२।-	२३,५०८।-	९,२६,४१३।-	
५.	अन्य	१४,००,९९५।-	७७,६२१।-	७,२७,८६८।-	
जम्मा		१,०३,१३,१६८।-	१,७५,५०,०९२।-	५०,८७३,४१४।-	

३. मुद्दाको विवरण

सि.नं.	आ.व.	जिम्मेवारी सरेको	आ.व.को दर्ता संख्या	कुल दर्ता	फछ्यौट भएको संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी संख्या	फछ्यौट प्रतिशत
१.	०६७/६८	१४	५७	७१	४८	२३	६७.६०६
२.	०६८/६९	२३	२७८	३०१	१९८	१०३	६५.७८१
३.	०६९/७०	१०२	२१६	३१८	२७५	४३	८६.४८
जम्मा		१३९	५५१	६९०	५२१	१६९	

४. बेरुजुको विवरण

सि.नं.	आ.व.	विनियोजन	राजस्व	धरौटी	फछ्यौट भएको	जम्मा	कैफियत
१.	०६७६८	०	०	०	०	०	
२.	०६८६९	६,६८,२९२।९९	०	२१,८१,८१५।-	०	२०,५०,१०७।९९	
३.	०६९।७०	०	०	०	०	०	म.ले.प. हुन बाँकी
जम्मा		नभएको					

५. अनुसन्धान गरी कारबाही गरिएका १० ठूला फर्महरूको विवरण

सि.नं.	फर्म वा व्यक्तिको नाम	मालवस्तुको नाम	असुल गरिएको राजस्व	कैफियत
१.	कुसुम ईन्टरप्राइजेज, कृष्णनगर, कपिलवस्तु	सिमेन्ट	१,२२६,४८३।-	
२.	पाठक फुड प्रोडक्स, शंकरनगर, रुपन्देही	दालमोठ	१,००७,१०२।-	
३.	गुडलक ईटा, कपिलवस्तु	ईटा	६६५,०२२।-	
४.	श्रेष्ठ प्लाष्टिक, बुटवल	प्लाष्टिक पाईप	५३९,३७२।-	
५.	सुनगाभा ईन्टरप्राइजेज, बुटवल	कस्मेटिक	४११,५२२।-	
६.	उषा मार्बल, बुटवल	मार्बल, टायल	४२३,२५८।-	
७.	कालिका ट्रेडर्स, म्याग्दी	चुरोट	३७९,८८८।-	
८.	मृगेन्द्र सपिङ्ग, गुल्मी	मदिरा, चुरोट	३६०,७७०।-	
९.	गुप्ता सेनेटरी, बुटवल	टायल	१७३,३०४।-	
१०.	वि.पी. मार्बल, पोखरा	मार्बल	१५६,६९४।-	

६. ढुवानीका साधनहरूको चेकजाँचको स्थिति

कार्यालयको नाम	भन्सार बिन्दुबाट आएका सवारी तथा ढुवानी साधन चेकजाँच	आन्तरिक ओसारपसारका ढुवानी साधनको चेकजाँच	निकासी भएका सवारी साधनहरूको चेकजाँचको स्थिति	गोदाम तथा कारोबार स्थलको चेकजाँच
रा.अ.क्षे.का. बुटवल	८१	२३१२	२३	२०

७. अन्य निकायहरूसँगको सूचना आदान-प्रदानको विवरण

- सशस्त्र, नेपाल प्रहरीलगायतसँग सूचना आदान-प्रदान हुने गरेको,
- सामुदायिक गस्ती एवम् छापा मार्ने कार्य समय-समयमा हुने गरेको,
- भन्सार कार्यालयसँग राजस्व चुहावटसम्बन्धी छलफल हुने गरेको,
- समय-समयमा राजस्व चुहावट नियन्त्रण समितिको बैठक बसी छलफल हुने गरेको,
- आ.रा.का. को सहयोगमा लगातार क्रेडिट विवरण बुझाउने करदाताको छानबिन गर्ने ।

८. DRI-CIS को वर्तमान अवस्था

- संकलित बिलको व्यवस्थापन गर्न कठिनाई भएको,
- बिल धेरै सङ्कलन हुने तथा ऊर्जा संकटको कारण सम्पूर्ण बिल प्रविष्टि हुन नसकेको,
- प्रविष्टि भएको बिलमा कार्यालयको पहुँच नभएको,
- विभागबाट उक्त बिलको आवश्यक सूचना प्राप्त हुन नसकेको ।

९. प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू

- दक्ष, तालीम प्राप्त एवम् अनुभवी जनशक्तिको अभाव,
- कार्यालयभित्रको कर्मचारीको कार्यक्षेत्रको समस्या,
- विज्ञ, विशेषज्ञ एवम् दक्ष कर्मचारीको अभाव (चेकपोष्टमा विल, बीजक, प्रज्ञापनपत्र, स्टक ट्रान्सफर),
- कर्मचारीको आवश्यकता र आपूर्तिबीच तालमेलको समस्या (फाजिल),
- उपयुक्त तालीम एवम् प्रशिक्षणको अभाव,
- PROTAX मा पहुँच छैन,
- सुराकी व्यवस्थापन,
- IT Assessment गर्ने अधिकार नभएको,
- अनावश्यक राजनैतिक दबाव आउने ।

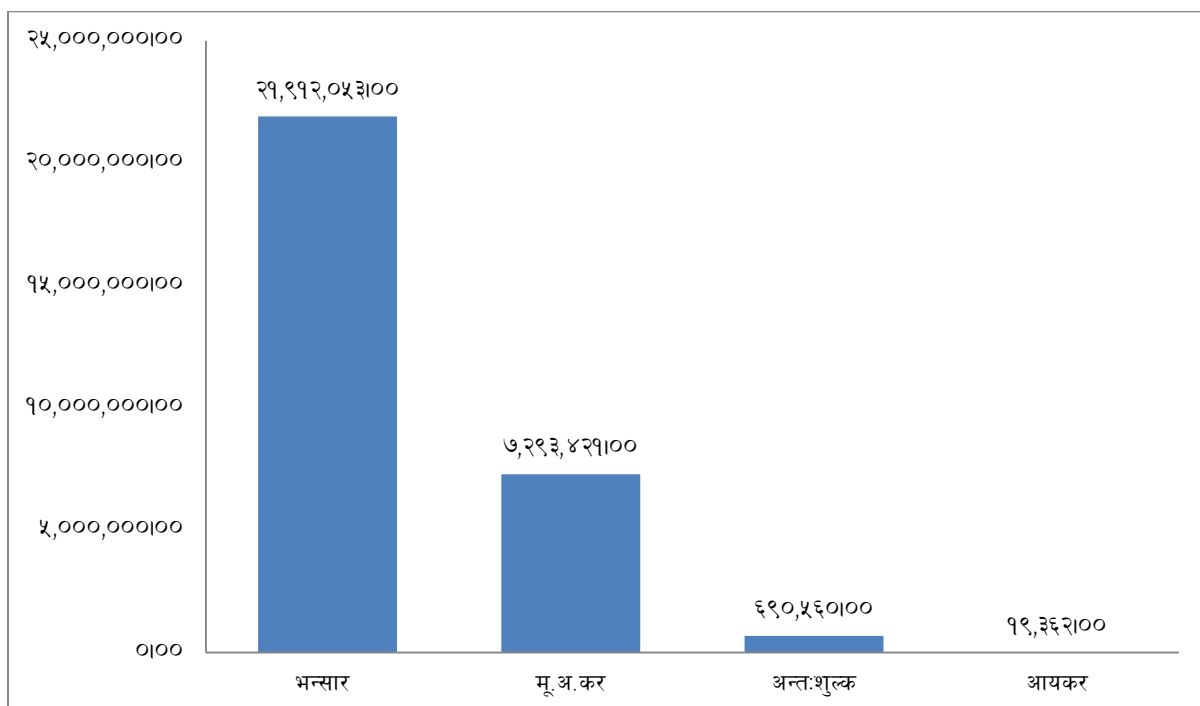
१०. समाधानका लागि गरिएको प्रयास तथा सुझावहरू

- सबै तहका कर्मचारीहरूलाई काम र नैतिकतासम्बन्धी नियमित प्रशिक्षणको व्यवस्थापन गर्ने,
- कार्यालयमा जनशक्ति आवश्यकताको विश्लेषण गरी कर्मचारी पदस्थापन गर्ने,
- गस्ती समूहको आवश्यकताको विश्लेषण गर्ने,
- अन्तरकार्यालय र अन्तरविभाग सूचना सञ्जाल स्थापना गर्ने,
- PROTAX मा पहुँचको व्यवस्था गर्ने र Portal मा उपलब्ध Data हरूलाई नियमित अद्यावधिक गर्ने,
- सवारी साधनको उपलब्धता प्राथमिकताका आधारमा गर्ने,
- चेकपोष्टमा पेश गर्ने कागजात दरपीठ गर्ने व्यवस्था गर्ने,
- प्रत्येक महिना सबै क्षेत्रीय कार्यालयहरूको प्रतिनिधित्व गराई विभागमा समीक्षा बैठक गरी समसामयिक समस्या समाधान गर्न पहल गर्नुपर्ने,
- स्पष्ट कार्यविधि तथा निर्देशिका तर्जुमा गरी लागू गर्ने,
- Performance Based Incentive System (PBIS) लागू गर्ने,
- विदेशी विनिमयसम्बन्धी अनुसन्धान गर्ने अधिकार विकेन्द्रीकरण गर्ने,
- निजी सवारी साधनहरू भारतबाट अस्थायी पैठारी गर्दा अज्ञानतावश प्रवेश शर्त उल्लंघन भएको ठहरिएमा Heavy Penalty को व्यवस्था स्पष्ट गर्ने ।

(घ) राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, कोहलपुर

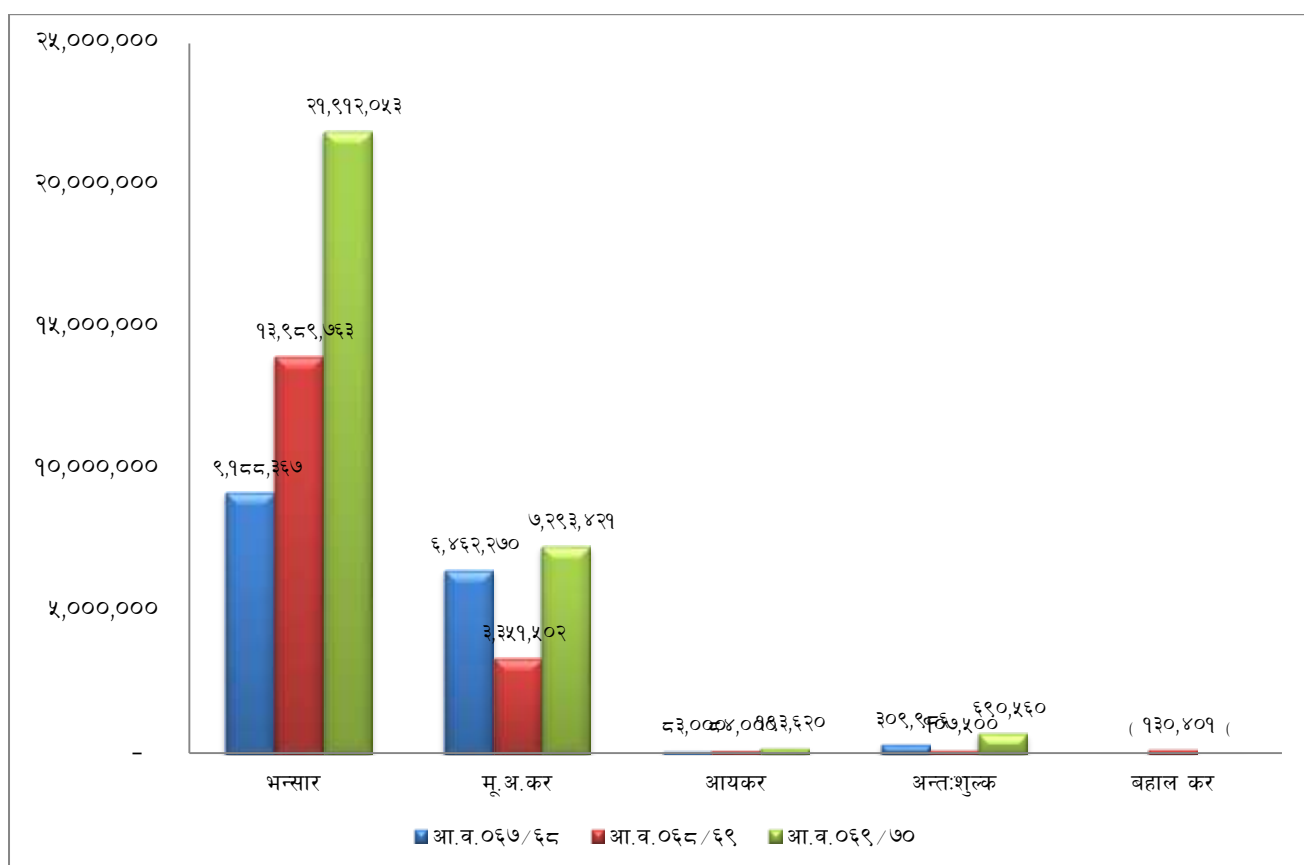
१. राजस्वको असुली

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	राजस्व रू.	कैफियत
१.	भन्सार	२१,९१२,०५३।००	
२.	मू.अ.कर	७,२९३,४२१।००	
३.	अन्तःशुल्क	६९०,५६०।००	
४.	आयकर	१९,३६२।००	
जम्मा		३०,०८९,७२४।००	

२. गत तीन वर्षको राजस्व असुलीको तुलनात्मक विवरण

सि.नं.	राजस्व शीर्षक	आ.व.०६७/६८	आ.व.०६८/६९	आ.व.०६९/७०	गत वर्षको तुलनामा प्रगति
१.	भन्सार	९१,८८,३६७।००	१,३९,८९,७६२।५०	२,१९,१२,०५३।००	
२.	मू.अ.कर	६४,६२,२७०।००	३३,५१,५०१।५०	७२,९३,४२१।००	
३.	आयकर	८३,०००।००	८४,०००।००	१,९३,६२०।००	
४.	अन्तःशुल्क	३,०९,९८६।००	१,०७,५००।००	६९,०५६।००	
५.	बहाल कर	०	१,३०,४०१।००	०	
	जम्मा	१,६०,४३,६२३।००	१,७६,६३,१६५।००	३,००,८९,७२४।००	

३. मुद्दाको विवरण

आ.व.	जिम्मेवारी सरेको	आ.व. को दर्ता संख्या	कुल दर्ता संख्या	फछ्यौट भएको संख्या	फछ्यौट हुन बाँकी संख्या	फछ्यौट प्रतिशत
०६७/६८	११	७९	९०	८७	३	९७ %
०६८/६९	३	९६	९९	७२	२७	७२ %
०६९/७०	२७	८५	११२	९९	१३	८७.८७
जम्मा	४१	२५०	३०१	२५८	४३	

४. बेरुजुको विवरण

सि.नं.	आ.व.	विनियोजन	राजस्व	धरौटी	फछ्यौट भएको	जम्मा	कैफियत
१.	०६७६८	-	-	-	-	-	बेरुजु नरहेको
२.	०६८६९	-	-	-	-	-	बेरुजु नरहेको
३.	०६९७०	-	-	-	-	-	म.ले.प.हुन बाँकी
जम्मा		-	-	-	-	-	

५. अनुसन्धान गरी कारवाही गरिएका १० ठूला फर्महरूको विवरण

सि.नं.	फर्म वा व्यक्तिको नाम	मालवस्तुको नाम	असुल गरिएको राजस्व रु.	कैफियत
१.	प्रमोद सिलाई इम्पोरियम	सिलाई मेशिन	५,३४,३६०।००	
२.	कैफ किराना पसल	सुपारी	४,८२,३००।००	
३.	सफल मोटर सेन्टर	मोटर पार्ट्स	३,९३,४८४।००	
४.	भाटिया इन्टरनेशनल	सुपारी	३,३७,९३२।००	
५.	स्वीग अटो प्रा.लि.	ट्याक्टर खरीद विक्री	१८३,३६२।००	
६.	फेशन जनरल स्टोर	विविध वस्तुको थोक/खुद्रा	१,४०,८९२।००	
७.	विश्व विनायक ट्रेडर्स	हार्डवेयर	१,२९,९३४।००	
८.	गुप्ता जनरल स्टोर	चुरोट	१,९३,७५८।००	
९.	मेडिसर्ज लेवोट	स्वास्थ्य उपकरण	४८,९३८।००	
१०.	उत्तम बस्त्रालय	कपडा	७२,७९८।००	

६. ढुवानी साधनहरूको चेकजाँचको स्थिति

कार्यालयको नाम	भन्सार बिन्दुबाट आएका सवारी तथा ढुवानी साधन चेकजाँच	आन्तरिक ओसारपसारका ढुवानी साधनको चेकजाँच	निकासी भएका सवारी साधनको चेकजाँचको स्थिति	गोदाम तथा कारोबार स्थलको चेकजाँच
रा.अ.म.प. तथा सू.प. क्षेत्र. का. कोहलपुर	१००	१७०	सन्तोषजनक	

७. कार्यगत लक्ष्य प्रगतिको विवरण

सि.नं.	आकस्मिक गस्ती	राजमार्ग अनुगमन	सीमाक्षेत्र अनुगमन	बजार अनुगमन	कैफियत
१.	४५	१५०	२८	२३	

८. अन्य निकायहरूसँगको सूचना आदान-प्रदानको विवरण

- सशस्त्र प्रहरी, नेपाल प्रहरी, आ.रा.का., भन्सारलगायत जिल्लास्थित कार्यालय र छिमेकी अनुसन्धान कार्यालयमा सूचना आदान-प्रदान गरिएको ।

९. DRI-CIS को वर्तमान अवस्था

- अस्थायी चेकपोष्ट अत्तरियामा सङ्कलन भएका विलहरू इन्ट्री हुन नसकेको । यस कार्यालयमा सङ्कलन भएका विलहरू इन्ट्री भइरहेको ।

१०. कार्यालयका प्रमुख समस्या र चुनौतीहरू

- अत्तरीया चेकपोष्टमा डाटा इन्ट्री हुन नसकेको,

- बर्दियाबाट सुर्खेततर्फ जाने तथा पूर्व-पश्चिम लोकमार्गमा चल्ने सवारी साधनहरू नियमित चेकजाँच हुन नसकेको,
- भा.रु. ५००१- र १०००१- का नोटको अपचलनका लागि स्थानीय तहमा कारवाही गर्न नसकिएको,
- लिलाम बिक्रीको सूचना राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा पटक-पटक प्रकाशन गर्नको लागि रकम अभाव हुने गरेको,
- मुगु, हुम्ला र डडेलधुरा जिल्लाहरूको स्थानीय तहमा भन्सार कार्यालयहरू नहुँदा तथा प्रभावकारी रूपमा उपस्थित नहुँदा अवैध पैठारी हुने गरेको ।

११. चुनौती

- भन्सार चोरी पैठारी भई आएका सामानहरू भण्डारण गरी राखेको सूचना प्राप्त हुँदासमेत कतिपय स्थानहरूमा सुरक्षा संवेदनशीलताले गर्दा कारवाही गर्न नसकिएको ।

१२. समाधानका लागि गरिएको प्रयास तथा सुझावहरू

- बर्दियाबाट सुर्खेत तथा पूर्व जाने सवारी साधनहरू र पूर्वबाट पश्चिमतर्फ जाने सवारी साधनहरू चेकजाँच गर्न बाँकेको चप्परगौडीमा अस्थायी चेकपोष्ट स्थापना गर्न विभागमा अनुरोध गरिएको,
- लिलाम बिक्रीको सूचना राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा प्रकाशन गर्न नपुग बजेट विभागसँग माग गर्ने गरिएकोले चालु आ.व.को भन्दा थप बजेट विनियोजन हुनु पर्ने,
- भारतीय रु. ५००१- र १,०००१- का नोटहरू अपचलनको कारवाहीको लागि विभागमा पठाउने गरिएको भएतापनि निश्चित सिमा अर्थात पाँच लाखसम्मको अधिकार प्रत्यायोजन स्थानीय तहमा भएमा काममा सहजता आउने,
- मुगु, हुम्ला र डडेलधुरा जिल्लाहरूका स्थानीय तहमा भन्सार कार्यालयहरूको प्रभावकारी उपस्थिति हुनुपर्ने ।

अध्याय - छ

विद्यमान समस्या तथा समाधानका उपायहरू

६.१ विद्यमान समस्या

(क) कानूनी समस्या

- राजस्व चुहावट (अनुसन्धान तथा नियन्त्रण) ऐन, २०५२ मा समयानकूल संशोधन हुन सकेको छैन । प्रत्येक वर्षको आर्थिक ऐनअनुसार यसको संशोधन गर्ने प्रयास भइरहेको छ ।
- भन्सार ऐन, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐनको अधिकार प्रत्येक व्यक्तिको लागि छुट्टा-छुट्टै रूपमा अर्थ मन्त्रालयबाट प्रत्यायोजन गर्नुपर्ने कारणले निर्णय प्रक्रियामा ढिलाई हुने गरेको छ ।
- विदेशी विनिमय नियमित गर्ने ऐन, २०१९ एवम् नियमहरू, २०२० ज्यादै पुरानो भएकोले समसामयिक बनाउन पूर्ण रूपमा परिमार्जनको आवश्यकता रहेको छ । वि.सं. २०१९ सालमा बनेको ऐन हालसम्म कार्यान्वयनमा छ । जसले गर्दा कार्यसम्पादनको क्रममा आउने विवादहरूको यथोचित निरूपण हुन नसकी सरकारको पक्षमा फैसला हुन नसकेको अवस्था छ ।
- राजस्व चुहावटका मुद्दा विशेष अदालतमा दायर गर्ने व्यवस्था नभई सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला अदालतमा दायर गर्ने व्यवस्था छ । मुद्दा फछ्यौटको कार्य तथा मुद्दाको प्रकृतिको आधारमा यस्ता मुद्दाहरू विशेष अदालतमा दायर गर्ने व्यवस्था हुनु उपयुक्त हुनेछ ।

(ख) संस्थागत/संरचनात्मक समस्या

विभागको आवश्यकता पहिचान गरी सोहीअनुसारको संगठन संरचना र जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने ठूलो चुनौती विभागसमक्ष रहेको छ । कामको प्रकृति, कार्यक्षेत्र, राजस्व प्रशासनमा कर्मचारीको सरुवा प्रणाली र संगठनको आवश्यकताअनुसारको जनशक्तिको पूर्वानुमान, आपूर्ति र स्थिरीकरणको विद्यमान अवस्थाको आधारमा यी चुनौतीहरूलाई न्यूनीकरण गर्ने संयन्त्रको खोजी हुन सकेको छैन । विभागको हालको संगठनात्मक स्वरूप र जनशक्तिबाट विद्यमान कार्यबोझ तथा चुनौती दुवैलाई सम्बोधन गर्न सकिने अवस्था छैन । विभागअन्तर्गत ४ वटा क्षेत्रीय कार्यालय र अस्थायी चेकपोष्टहरूबाट व्यापारिक मालवस्तुको ओसारपसार गर्दाका बिल बिजक सङ्कलन गर्ने र ढुवानीका साधनको छड्के चेकजाँच गर्ने तथा संकलित बिल बिजकहरू DRI-CIS मा प्रविष्टि गर्ने कार्यमा सीमित छन् । प्रमुख राजमार्गमा प्रत्येक दिन हजार भन्दा बढी संख्यामा मालवाहक ढुवानीका साधन आवात-जावत हुने गर्दछन् । सबैको बिल बिजक सङ्कलन तथा प्रविष्टिबाट थप अनुसन्धानको कार्य गर्न नसकिएको तीतो यथार्थ छ ।

निश्चित स्थानमा अवस्थित चेकपोष्टहरूले सबै नाकाहरूमा उत्तिकै दृष्टि पुऱ्याई अनुसन्धान कार्य गर्न सकिएको छैन । तसर्थ क्षेत्रीय कार्यालयहरूको सुभावा र आवश्यकताको आधारमा पनि थप चेकपोष्ट स्थापना गर्न सकिएको छैन । ठूला र जटिल प्रकृतिका राजस्व चुहावटसम्बन्धी सूचना सङ्कलन र अनुसन्धानमूलक कार्यमा जनशक्ति र विशेषज्ञताको अभाव छ । क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा रहेका ढाटहरू २०६५ साल श्रावणदेखि हटाएपछि बिल/बिजक सङ्कलन गर्ने तथा चेकजाँच गर्ने कार्यको औचित्यता प्रमाणित हुन सकेको छैन ।

(ग) मानव संशाधन विकाससम्बन्धी समस्या

विभागको समग्र उद्देश्य हासिल गर्ने गतिशील साधन भनेका कर्मचारीहरू नै हुन् । अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गतका अन्य विभागको तुलनामा यस विभागका कर्मचारीहरूलाई वैदेशिक तालीम र शिक्षाका अवसर न्यून छन् अथवा छँदै छैनन् भने पनि हुन्छ । व्यावसायिक दक्षतालाई अगाडि बढाउने, अनुसन्धान क्षमता भएका, उच्च आत्मसम्मान र मनोबलयुक्त दक्ष, सबल तथा उत्तरदायी मानव संशाधन विकास हुन सकेको छैन । अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गतका आन्तरिक राजस्व विभाग र भन्सार विभागबाट यस विभागमा कर्मचारीहरू सरुवा भई आउने व्यवस्था छ । निजामती सेवा ऐन तथा नियमावलीअनुसार दुई वर्षको लागि आन्तरिक राजस्व र भन्सार विभागबाट सरुवा भई आउने र जाने प्रथाले विभागमा अनुभवी कर्मचारीको अभाव नै रहने र Institutional memory नहुने अवस्था छ । संगठनको आवश्यकता र उद्देश्यअनुरूपको जनशक्ति विकास गर्ने समस्या विद्यमान रहेको अवस्थामा तालिम र क्षमता विकास गरिएको जनशक्ति बाहिरिने प्रवृत्तिले विभागले आवश्यकतानुरूपका कर्मचारीको विकास र स्थिरीकरण गर्न सकिएको छैन । राजस्व चुहावट तथा आर्थिक अपराधका तौर तरीकाहरूमा आएको परिवर्तन र प्रविधिमा आएको विकासका कारणले पनि विभागमा अनुसन्धान कार्यका लागि आवश्यक विज्ञ/विशेषज्ञ कर्मचारीको खाँचो देखिन्छ । राजस्व चुहावट ऐनमा भएको व्यवस्थाअनुरूपको विज्ञहरूको सेवालार्इ करारमा लिई अनुसन्धान कार्यलाई थप प्रभावकारी र नतिजामुखी बनाउने तर्फ ध्यान पुग्न सकेको छैन ।

(घ) सूचना प्रणालीसम्बन्धी समस्या

राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्ने संवेदनशील कार्यको लागि भरपर्दो सूचना संयन्त्रको आवश्यकता पर्छ । तर हालसम्मको अवस्थालार्इ हेर्दा प्रभावकारी सूचना प्रणालीको विकास र प्राप्त सूचनाको उपयोग पूर्णरूपमा हुन सकेको छैन । क्षेत्रीय कार्यालय र चेकपोष्टमा DRI-CIS मा प्रविष्टि भएका बिल बिजकहरूलाई चुहावट नियन्त्रण तथा अनुसन्धानको लागि सूचना र प्रमाणको आधार बनाउनु पर्नेमा अभिलेख तथा विश्लेषणको पूर्वाधारको अभावमा सो हुन सकेको छैन । अन्य सरकारी निकाय र निजी क्षेत्रहरूबाट नियमित रूपमा सूचना प्राप्त गर्ने उपयुक्त सूचना सञ्जालको विकास गर्न आवश्यक छ । क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा प्राप्त बिल बिजकहरूलाई DRI-CIS मा प्रविष्टि गर्ने प्रयोजनको लागि करिब २० जना कम्प्यूटर अपरेटर करारमा लिई कामकाज गरेको भए तापनि त्यसको उपलब्धि र सान्दर्भिकता पुष्टि हुनसक्ने नतिजा प्राप्त हुन सकेको छैन । आन्तरिक राजस्व विभागको Protax भन्सार विभागको ASYCUDA र राजस्व अनुसन्धान विभागको DRI-CIS बीच आपसमा link गरी सूचना प्रणालीको उपयोग गर्ने संयन्त्रको विकास हुन सकेको छैन ।

(ङ) संगठनात्मक समस्या

नेपालभरि हुने राजस्व चुहावट नियन्त्रणका लागि स्थायी संरचनाको रूपमा एउटा विभाग र मातहत रहने गरी चारवटा क्षेत्रीय कार्यालयहरू छन् । भौगोलिक रूपमा ठूलो क्षेत्रलाई यही

संरचना र जनशक्तिले समेट्न गाह्रो भएको अवस्थामा देहाय अनुसारका संगठनात्मक समस्याहरू देखिएका छन्:

- संगठनात्मक स्वरूप अनुसन्धानमूलक एवम् कार्यमूलक छैन ।
- विशेषज्ञतामा आधारित अधिकृतमूलक संरचनाको अभाव रहेको छ ।
- भौगोलिक तथा कार्यमूलक रूपमा चुहावटका सम्भाव्यक्षेत्रको पहिचान गरी सोको रोकथामका लागि रणनीतिक रूपमा जान सकिएको छैन ।
- अनुसन्धानमा भन्दा चेकपोष्ट केन्द्रित तल्लो तहका कर्मचारीहरू संख्यात्मक रूपमा बढी रहेको र यसबाट सूचनाको दुरुपयोग हुने सम्भावना रहेको ।
- विभाग र मातहत क्षेत्रीय कार्यालयहरूको उपयुक्त भौतिक संरचनाको अभाव रहेको ।
- कार्यालयहरूमा पर्याप्त फर्निचर, फर्निसिङ्ग र अन्य आवश्यक उपकरणहरूको अभाव रहेको ।
- कार्यबोझ, जनशक्ति र कार्यालयको अवस्था बिच तालमेल नभएको ।
- कार्यालयहरू साँघुरा र साना भएका ।
- माथिल्लो निकायबाट दरबन्दी भन्दा बढी कर्मचारीहरू पठाई दिने गरेको ।
- फाजिल भनी अनावश्यक र अनुत्पादक कर्मचारीहरूको बोझ थपिएको ।

(च) प्रकृयागत समस्या

- राजस्व अनुसन्धान विभागको उद्देश्य अनुरूप बढी भन्दा बढी राजस्व परिचालनमा सहयोग पुग्ने गरी चुहावट नियन्त्रण तथा आर्थिक अपराधहरूको रोकथाम गर्ने दूरगामी सोचको अभाव रहेको देखिन्छ ।
- कार्यमूलक संगठनात्मक संरचना बनाई अनुसन्धान कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन नसकिएको स्थिति छ ।
- आर्थिकक्षेत्रका जटिल प्रक्रिया, व्यापारिक छल, अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार, लेखा प्रणालीको ज्ञान र कर योजनाअनुरूप गरिएको राजस्व चुहावट पत्ता लगाई नियन्त्रण गर्ने कार्यविधि, प्रकृया र जनशक्तिको विकास भएको छैन ।
- भन्सार, आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्कका क्षेत्रमा भएका राजस्व चुहावट अनुसन्धान तथा नियन्त्रण गर्ने स्पष्ट कार्य प्रकृयाको अभाव छ ।
- न्यून मूल्याङ्कन र न्यून बिजकीकरणका कारण व्यापार व्यवसायमा परेको नकारात्मक असरको सम्बोधन गर्न सकिएको छैन ।
- सूचना र सुराकीको गम्भीरताको आधारमा प्राप्त सूचनाको विश्लेषण गरी दक्ष अनुसन्धान अधिकारी तोकौ निर्धारित समयमा कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्थित प्रक्रियाको अभाव छ ।
- अर्थ मन्त्रालय तथा अन्य Oversight agency बाट प्राप्त उजुरीको अनुसन्धान, तहकिकात र सोको एकीकृत Inventory को अभाव छ ।

(छ) श्रोत साधनसम्बन्धी समस्या

अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गतका अन्य विभागहरूको तुलनामा यस विभागमा आवश्यक श्रोत साधनको अभाव रहेको छ । विभागको नाममा विनियोजित बजेटबाट राजस्व गस्ती प्रहरीको रूपमा परिचालित सशस्त्र प्रहरीको समेत Logistic management गर्नु परेको छ । श्रोत साधन/Logistic सम्बन्धी समस्याहरू देहायबमोजिम छन् :-

- सानो, पुरानो र जीर्ण भौतिक संरचनाको कारण सेफ रुम र अभिलेख व्यवस्थापन कमजोर हुनु,
- पर्याप्त बजेट र सवारी साधनको अभाव हुँदा हुँदै यस विभागसँग अन्य निकायले समय-समयमा सवारी साधन र इन्धन माग गर्ने कारणले थप समस्या हुनु,
- सूचना प्रविधिको पर्याप्त प्रयोग हुन नसक्नु,
- विशिष्ट योग्यता, अनुभव, सीप, क्षमता र तालीम प्राप्त मानव संसाधनको निरन्तर विकास र उपयोगको योजना तथा कार्यक्रमको अभाव हुनु,
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयका कर्मचारीहरूको कार्यप्रकृति हेर्दा जुनसुकै समयमा पनि कार्यालयको काममा खटिनु पर्ने, तर सोअनुरूपको उत्प्रेरणाको अभाव हुनु,
- कर्मचारीहरूलाई आन्तरिक एवम् बाह्य तालिम एवम् अध्ययनको अवसर नहुनु,
- कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन प्रणाली लागू नहुनु,
- विभागबाट सम्पादन हुने हरेक कामकारबाहीमा अन्य निकायको निरन्तर दबाव रहनु ।

६.२ समस्या समाधानका उपायहरू

कार्यसम्पादनको क्रममा देखिएका उल्लिखित समस्याहरूको निदानको लागि राजस्व अनुसन्धान विभागको आधुनिकीकरण तथा सुधारको कार्ययोजनासहितको प्रस्ताव आ.व. ०६८/६९ मै अर्थ मन्त्रालयमा पेश गरिएको छ । अर्थ मन्त्रालयको समन्वय र सक्रियतामा अन्य विभागहरूसँग सहकार्य गरी विद्यमान कानूनी, संगठनात्मक, संरचनात्मक तथा श्रोत साधनसम्बन्धी समस्याहरू समाधानको लागि देहायका उपायहरू अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिन्छ :-

- राजस्व चुहावट नियन्त्रण ऐन, २०५२, विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९ तथा नियमहरू, २०२० लाई समसामयिक रूपमा परिमार्जन गर्ने,
- भन्सार ऐन, मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन तथा अन्तःशुल्क ऐन अन्तर्गतको अधिकार सम्बन्धित ऐनमा नै राजस्व अनुसन्धान विभागलेसमेत प्रयोग गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था गर्ने,
- राजस्व अनुसन्धान विभागको वर्तमान संगठन संरचनालाई आवश्यक जनशक्तिको पूर्वानुमान गरी समसामयिक रूपमा पुनर्संरचना गर्नुपर्ने,
- विभाग र मातहतका कर्मचारीहरूको गुणात्मक अनुसन्धान गर्ने क्षमता एवम् दक्षता अभिवृद्धि गर्ने गरी तालिम, प्रशिक्षण, गोष्ठी, सेमिनार तथा अध्ययन अवलोकनका अवसरहरू उपलब्ध गराउनु पर्ने,

- विभागको DRI-CIS लाई सुदृढीकरण र उपयोग गरी सूचनामा आधारित अनुसन्धान, तहकिकातर अनुगमन प्रणाली विकास गर्नुपर्ने,
- विभाग, क्षेत्रीय कार्यालयहरू र चेकपोष्टमा CC Camera जडान गरी विभागबाट Online अनुगमन गर्ने प्रणालीलाई निरन्तरता दिनुपर्ने,
- सुराकी परिचालन कार्यलाई वैज्ञानिक र पारदर्शी बनाउन सुराकी परिचालन कार्य विधि, २०६८ को प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने,
- कार्यसम्पादन प्रक्रियालाई पारदर्शी र नतिजामुखी बनाउने उद्देश्यले व्यवस्थित Work flowchart सहितको अभिलेख प्रणाली विकास गर्ने कार्यको शुरुवात गर्ने,
- अन्तरनिकाय समन्वय कायम गरी अन्तरविभागीय एकीकृत सूचना संजाल बनाउनु पर्ने,
- विभाग र मातहतका कार्यालयको संस्थागत र Logistic पाटो सुधार गर्ने,
- कार्यालय भवन, यार्ड, गोदाम घर, सवारी साधन, राजस्व प्रहरी ओसारपसार गर्ने गाडी र अन्य भौतिक पूर्वाधारको यथेष्ट व्यवस्था गर्नुपर्ने,
- विभागको दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य, उद्देश्य, नतिजाहरू र आवश्यक रणनीति, कार्यनीतिअनुरूप कार्यसम्पादन पद्धति विकास गर्ने,
- राजस्व चुहावट र आर्थिक अपराध नियन्त्रण गर्न र विभागमा बहु सेवा, बहु समूह र बहु सीपयुक्त जनशक्ति हुन जरुरी छ । राजस्व समूहअन्तर्गत अनुसन्धान उपसमूह राख्ने । अन्य क्षेत्रबाट सेवा करार वा काजमा ल्याएर विविध क्षेत्रका विज्ञहरूबाट गुणस्तरीय अनुसन्धान तथा तहकिकातको कार्य गर्नुपर्ने,
- राजस्व चुहावटको प्रकृति र यसको गाम्भीर्यतालाई हेर्दा मौजुदा सांगठनिक संरचना र जनशक्तिले अपेक्षित नतिजा दिन नसक्ने भएकोले उद्देश्यमुताबिकको संगठन संरचना र जनशक्ति विकास गर्नुपर्ने ।

अध्याय - सात

आगामी गन्तव्य

७.१ राजस्वको विद्यमान अवस्था

नेपालको Topographical तथा Geographical अवस्थाले विकासका सम्भावनाहरूलाई सिमित गरिदिएको छ । आर्थिक विकासको तत्कालीन आधार भनेको कृषिलाई आधुनिकीकरण गरी व्यावसायिक बनाउने, पर्यटनक्षेत्रका सम्भावनाहरूको उजागर गर्ने तथा प्राकृतिक श्रोतसाधनहरूको महत्तम उपयोग नै हुन् । हालका वर्षहरूमा सेवा व्यवसाय, आवास र निर्माण, वीमा एवम् बैकिङ्ग जस्ता क्षेत्रहरूको उदय भएको छ । नेपालको उत्तरतर्फ विश्वको दोस्रो ठूलो औद्योगिक राष्ट्र चीन तथा दक्षिणमा विशाल अर्थतन्त्र भएको मुलुक भारतको अवस्थितिले गर्दा औद्योगिक विकासले त्यति गति लिन नसक्ने अवस्था देखिएपनि प्राकृतिक स्रोत साधनको उचित व्यवस्थापन र उपयोग एवम् व्यापारीकरणको सम्भावना छ । नेपालको आर्थिक संरचना नै यस्तो भएको कारणले राजस्वको आधार (Base) लाई बढी फराकिलो बनाउन नसकिएको हो । व्यापारक्षेत्र विशेषतः आयात व्यापारमा भएको वृद्धिको कारणले पनि सरकारको राजस्वको आधार र आकारमा परिवर्तन आउने गरेको छ ।

जब राजस्वका आधारहरू परिवर्तन हुन्छन्, तबराजस्व चुहावटका नवीनतम शैलीहरू पनि देखा पर्न थाल्दछन् । परम्परागत रूपको चुहावट नियन्त्रण शैलीले परिवर्तित अवस्थामा सोको नियन्त्रण गर्ने पक्षलाई सम्बोधन गर्न नसक्ने भएकोले राजस्व अनुसन्धान विभागले आफ्नो सोच, दृष्टिकोण, रणनीति एवम् कार्यशैलीमा समयानुकूल परिवर्तन गर्नुपर्ने हुन्छ । संस्थागत सुदृढीकरण, स्पष्ट कानूनी प्रावधानहरू, रणनीतिहरू र मानव संसाधनलाई पनि सोहीअनुसार परिमार्जन गर्दै लैजानु पर्ने हुन्छ । समग्रमा अबको राजस्व अनुसन्धान विभागले परम्परागत रूपमा मात्र हैन अर्थ मन्त्रालय अन्तर्गतका अन्य विभागहरूसँगको सूचनाको सञ्जाललाई उपयोग गरी गैरस्थलगत सूचना सङ्कलन, विश्लेषण र सोही अनुसारका कार्यनीति अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

राजस्व अनुसन्धान विभागलाई कर राजस्व, गैरकर राजस्व चुहावट नियन्त्रणको साथै, विदेशी विनिमय अपचलनउपर अनुसन्धान कारवाहीको जिम्मेवारी दिइएको छ । त्यसैगरी विविध प्रकारले हुने अन्य आर्थिक अपराध नियन्त्रण कार्यमा पनि विभागले नेतृत्वदायी भूमिका खेल्नुपर्ने भएको छ ।

७.२ कार्यसम्पादन स्तर एवम् सुधारका सोचहरू

“आर्थिक अपराध मुक्त क्षेत्र र राजस्व अभिवृद्धिको वातावरण उच्च, फराकिलो एवम् दिगो अर्थतन्त्रको विकासमा योगदान ।” विभागको दीर्घकालीन सोच रहेको छ । यस अभियानलाई साकार पार्ने प्रयास स्वरूप विभागले आफ्ना गतिविधिहरू सञ्चालन गरिरहेको छ । अर्थतन्त्रको संरचनात्मक परिवर्तन, राजस्वको आधार, आकार र प्रवृत्तिमा आएको परिवर्तन एवम् राजस्व चुहावटका नवीनतम शैली/प्रवृत्तिहरूलाई समयमा नै सम्बोधन गर्न राजस्व अनुसन्धान विभागको आधुनिकीकरण तथा सुधारको प्रस्ताव प्रस्तुत गरिएको छ । राजस्व चुहावटजन्य गतिविधिलाई नियन्त्रण गरी आफ्नो कार्यसम्पादनमा उत्कृष्टता हासिल गर्ने प्रथम प्रयासको रूपमा आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग, सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागबीच आपसी समन्वय र सूचनाको एकीकृत सञ्जाल स्थापना गरी कार्यप्रणालीलाई व्यवस्थित गर्ने कार्यको शुरुवात गरिएको छ । सुशासन तथा सेवा प्रवाहलाई जनताको आवश्यकताअनुसार समय, लागत, गुणस्तरको दृष्टिले उपयुक्त खालको संयन्त्र स्थापना गरी तत्काल देहायबमोजिमका सुधार कार्य गर्ने विभागको भावी सोच रहेको छ :-

(क) राजस्व चुहावटका नवीनक्षेत्रहरूको पहिचान र नियन्त्रणका सम्भाव्य उपायको खोजी

अर्थतन्त्रको संरचनात्मक परिवर्तन, सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भएको विकास तथा राजस्व चुहावटजन्य गतिविधिमा संलग्न व्यक्ति तथा समूहको सक्रियता तथा चुहावटको शैली एवम् तौरतरिकामा आएको परिवर्तनले समग्र राजस्व प्रशासनमा चुनौती थपिएको छ । राजस्व अनुसन्धान विभागले यी चुनौतीहरूको समयमा नै निदान गरी समसामयिक रणनीतिहरू चाल्नुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ । विभाग र मातहतका कार्यालयहरूमा कार्यरत जनशक्तिलाई समयानुकूल अनुसन्धानसम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरका तालिम तथा गोष्ठीहरूमा सहभागी गराई क्षमता विकास गर्ने, आन्तरिक राजस्व विभाग, भन्सार विभाग तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभागबीच आपसी समन्वय, सहकार्य र सूचनाको अधिकतम आदानप्रदान तथा प्रयोग, अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी निकाय, नागरिक समाज, सञ्चार जगत र सूचनादाताहरूको व्यवस्था, समन्वय तथा संरक्षण गरी यस्ता नवीन क्षेत्रको पहिचान गर्नुका साथै, यसलाई समसामयिक बनाउँदै लैजाने विभागको भावी कार्यक्रम रहनु पर्ने हुन्छ । यस अभियानलाई सार्थक बनाउन सबैको सहयोगको अपेक्षासमेत गरिएको छ ।

(ख) कार्यसञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Procedure) बनाउने

राजस्व अनुसन्धान विभागबाट सम्पादन हुने कार्यहरूलाई थप वैज्ञानिक, पारदर्शी र अभिलेखबद्ध गर्ने उद्देश्यले विभागले Work Flow Chart बनाई तदनुसृत रूपमा कार्य सञ्चालन गरिरहेको छ । यसलाई थप सरल र सहज बनाई सम्पूर्ण गतिविधिहरूको वैज्ञानिक अभिलेखांकन गरी थप अध्ययन अनुसन्धान गर्ने कार्यमासमेत सहयोग पुगोस् भन्ने उद्देश्यले नियमावली बनाई त्यसको आधारमा Work Flow Chart लाई व्यापक बनाई कार्यसञ्चालन निर्देशिका बनाउने कार्यको शुरुवात भएको छ । छिट्टै यसले अन्तिम रूप लिनेछ ।

(ग) FAQ लाई अद्यावधिक गर्ने

विभागले प्रशासन गर्ने ऐन/नियमावली/कार्यविधि/निर्देशिका तथा समग्र कार्यसम्पादनसम्बन्धी सेवाग्राही तथा सरोकारवालाले पटक-पटक उठाइरहने प्रश्न र तिनको सरल भाषामा उत्तर तयार गरी विभागको website मा राखिएको छ । यसले गर्दा सर्वसाधारणदेखि सरोकारवाला सबैले आफ्नो जिज्ञासाको लागि सम्बन्धित व्यक्ति तथा निकायमा धाउनुपर्ने वा कुनै परामर्शदाताको सहयोग लिइरहनु पर्ने छैन । विभागको अधिकार क्षेत्र, सम्पादन गर्ने कार्यहरू, सोको कानूनी आधार जिम्मेवार व्यक्ति आदिको बारेमा तथा बेलाबेलामा आईपर्ने स-साना समस्या समाधानको लागि यो प्रयास धेरै उपयोगी हुनेछ । साथै, यसलाई आवश्यक परिमार्जन गरी समसामयिक बनाउँदै लगिने छ ।

(घ) सुराकी खर्च परिचालन कार्यविधि, २०६८ को पारदर्शी कार्यान्वयन

राजस्व चुहावटमा संलग्न विभिन्न व्यक्ति तथा निकायहरूको बारेमा विभागलाई सूचनाहरू विभिन्न माध्यमबाट उपलब्ध हुन्छन् । यी सूचनाहरूको सङ्कलन तथा विश्लेषण गरी विभागले आफ्नो कार्यक्षेत्र र निर्धारित परिधिभित्र रही अनुसन्धान गरी चुहावट नियन्त्रण गर्ने कार्य गर्दछ । सूचना दिने व्यक्ति/निकाय/सुराकीलाई सुराकी खर्च दिने स्पष्ट आधार नभएको हुँदा ऐनको दफा ३०(क) को अधिकार प्रयोग गरी सूचनाको सत्यताको आधारमा कस्तो सूचनालाई कति सुराकी खर्च दिने भन्ने समस्या समाधानको लागि विभागले हालै सुराकी खर्च परिचालन कार्यविधि, २०६८ बनाई स्वीकृत

गरेको छ । अब उप्रान्त प्राप्त हुने सुराकीको लगत राखी कार्यविधिमा उल्लेख भए बमोजिमको सुराकी खर्च दिने कानूनी आधार तय भइसकेकोले विभागको भावी कार्यसम्पादन थप सरल, सहज र प्रभावकारी हुनेछ । साथै, सुराकीको विभागप्रतिको विश्वसनियतामा अभिवृद्धि हुनेछ । यसलाई सरोकारवालाको सल्लाह, सुझाव र विभागको पृष्ठपोषणको आधारमा थप परिमार्जन र परिस्कार गर्दै लैजाने विभागको भावी सोच रहेको छ ।

(ड) मालवस्तुको ओसार-पसार तथा चेकजाँचसम्बन्धी जानकारी पुस्तिका, २०६८ को कार्यान्वयन

राजस्व चुहावट नियन्त्रण तथा अनुसन्धान कार्यमा कार्यरत निकायहरू भन्सार, आन्तरिक राजस्व र राजस्व अनुसन्धान विभाग तथा सुरक्षाकर्मीका काममा सहजीकरण तथा समन्वय गर्ने सिलसिलामा तत्सम्बन्धी कार्यमा संलग्न निकायको काम कर्तव्यका बारेमा सबैलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले विभागले यस्तो पुस्तिका तयार गरी लागू गरेको छ । कुनै पनि व्यक्ति वा निकायले मालवस्तुको आन्तरिक ओसारपसार तथा भन्सार जाँचपासपश्चात् छाडिएका मालवाहक सवारी साधनहरूको राजमार्गमा चेकजाँच गर्दा हेर्नुपर्ने मुख्य-मुख्य विषयहरू उल्लेख गरिएको छ । चेकजाँचको क्रममा शंकास्पद बिल बिजक देखिएको अवस्थामा नजिकको क्षेत्रीय कार्यालय तथा चेकपोष्टमा बुझाउनु पर्ने लगायतका विषयहरू उल्लेख गरिएको छ । यो पुस्तिकाको प्रयोगबाट व्यवसायीहरूले राजमार्गमा भोग्नु परेका कठिनाइहरूमा कमी आउने र चुहावट नियन्त्रण कार्यमा सहयोग पुग्ने देखिन्छ ।

(च) विभागबाट क्षेत्रीय कार्यालयको Online अनुगमन

कम समय, श्रोतसाधन र लागतमा आधुनिक प्रविधिको उपयोग गर्न सक्षम संगठनको उत्पादकत्व तुलनात्मक रूपमा बढी नै हुन्छ । राजस्व अनुसन्धान विभागले प्रविधिमा आधारित अन्य Tools को अलावा मातहत क्षेत्रीय कार्यालय र चेकपोष्टहरूमा रहेका CC camera मार्फत ती निकायका गतिविधिहरू विभागबाट नियमित र प्रत्यक्षरूपमा अनुगमन गर्ने प्रयोजनको लागि हाल सबै क्षेत्रीय कार्यालयहरूमा CC camera जडान गरी प्रत्यक्ष अनुगमनको कार्य भइरहेको छ । यसबाट संकलित सूचनाको आधारमा क्षेत्रीय कार्यालयमा आवश्यक सुधारका कार्यहरू गर्न सहयोग पुग्नेछ ।

(छ) DRI-CIS को Upgrading गर्ने

राजस्व अनुसन्धान विभागको अबको कार्यनीति प्रविधिको प्रयोग गरी गैर स्थलगत सूचना सङ्कलन र विश्लेषणका साथ कार्यक्षेत्रमा अगाडि बढ्नु हो । DRI-CIS प्रणालीले विभिन्न क्षेत्रीय कार्यालयहरू र चेकपोष्टहरू मार्फत आयात-निर्यात र ओसार-पसार भएका मालवस्तुहरूको केन्द्रीय सूचना सङ्कलन र विश्लेषण प्रणालीलाई समेटेको छ । भन्सार विभाग, आन्तरिक राजस्व विभाग र सम्पत्ति शुद्धीकरण विभागसँग पनि एक आपसमा सूचना आदान-प्रदान गर्न सकिने प्रणाली स्थापना भएमा राजस्व चुहावट नियन्त्रणमा ठूलो फड्को मार्न सकिने देखिएको छ । यो प्रणालीमा प्रविष्टि गरिएका सूचनाहरूको आधारमा विभिन्न प्रयोजनको लागि आवश्यक पर्ने Report Generate गर्नसक्ने, मातहतका कार्यालयहरूलाईसमेत यसको Access दिई सूचनाको बहुउपयोग गर्ने तथा आन्तरिक राजस्व कार्यालयहरूको पूर्ण कर परीक्षणमासमेत यी तथ्यांकको प्रयोग गर्नसक्ने गरी Link स्थापना गर्ने, भन्सारको Asycuda System बाट सिधै पैठारीकर्ताको Status DRI-CIS मा Link गर्ने प्रविधिको विकास गर्नुको साथै, राजस्व चुहावट तथा चोरी पैठारी नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यले आ.व. ०६९/७० को

बजेट बक्तव्यमा मालवस्तुको आन्तरिक ओसारपसार प्रक्रियालाई थप वैज्ञानिक बनाई स्वच्छ ब्यवसायलाई प्रोत्साहन पुग्ने गरी बिद्युतीय माध्यमबाट अनुगमन हुने गरी सवारी साधनको आन्तरिक ओसारपसार गर्ने प्रणाली लागू गर्ने प्रतिवद्धताअनुरूप परामर्शदाताबाट सोको Software तयार भई मन्त्रालय तथा आन्तरिक राजस्व विभाग र राजस्व अनुसन्धान विभागमा प्रस्तुतीकरण भएको छ। साथै, आ.व. ०७०/७१ भित्रै सबै मालवाहक ढुवानीका साधनहरूको web-based monitoring गर्नुको साथै, vehicle tracking device समेत जडान गर्ने कार्यक्रम रहेको छ। यसबाट विभिन्न स्थानबाट प्रत्येक दिन छुटेको मालवाहक ढुवानी साधनहरूको बिद्युतीय माध्यमबाट अनुगमन गरी विभागले आफ्नो अनुसन्धान तथा नियन्त्रणका गतिविधि सहज रुपमा सञ्चालन गर्नसक्नेछ। यसको कार्यान्वयनपछि एउटै प्रज्ञापन पत्र र बिल बिजकबाट बारम्बार सामान ल्याउने सवारी/ढुवानीका साधनहरू बाटोमै हराउने तथा चोरी पैठारीजस्ता गतिविधिहरू निरुत्साहित हुनेछन् र विभागको अनुसन्धान तथा नियन्त्रण कार्य सशक्त हुनेछ।

(ज) गस्ती परिचालन गर्ने

काठमाडौं उपत्यका र यसको उत्तरीक्षेत्र तथा काठमाडौं उपत्यकाबाहिर नियमित रुपमा गस्ती परिचालन, राजमार्ग गस्ती साथै, बजार अनुगमन कार्यलाई निरन्तरता दिई राजस्व चुहावटजन्य गतिविधिमा नियन्त्रणमा ल्याइनेछ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची -१

सवारी/ढुवानीका साधन लिलाम र बिक्रीको विवरण

सि.नं.	मुद्दा नं.	सवारी साधनको विवरण	लैजाने व्यक्ति	जम्मा
१		ग.१ च २९५८ महेन्द्र मार्शल जीप	अरविन प्रधान, इलाम	३,९६,७४३-
२	१९५१०६८१	यमाहा मोटरसाइकल बा.५० प ७३६९	निरोज योजन	२,२६,१२५-
३	११११०६८६९	बा.२ ख १०७८ टाटा बस	पूर्वेली नं. १ ढुवानी सेवा	२२,६९,१३०-
४	१२१०६९१७०	महिन्द्रा बलेरो जीप	बलराम दंगाल, सिन्धुपाल्चोक	९,०८,५२०-
५	५७१०६९१७०	मारुती कार वागेनर आर	दिपेन्द्र कुमार कार्की, रामेछाप	१२,९९,५००-
६	६४१०६९१७०	बलेरो जीप चेसिस नं. 412060GZZ116019	भगवान कृष्ण शाही	७,४०,१५०-
जम्मा				५८,३२,१६८-

संकलित राजस्वबापतको रकम नेपाली रुपैयाँ अन्ठाउन्न लाख बत्तीस हजार एक सय अटसठ्ठी मात्र ।

अनुसूची - २
विदेशी विनिमय अपचलनमा मुद्दा दायर विवरण
आ.व. ०६९/७०

गत आ.व. बाट जिम्मेवारी सरी यस आ.व.मा दर्ता भएको मुद्दाको विवरण						
सि.नं.	जाहेरवाला र मिति	प्रतिवादी	विदेशी विनिमय	ने.रु. विगो	दायर मिति र अदालत	कैफियत
१	महानगरीय प्रहरी वृत्त, बालाजु, २०६७।९।२१	श्यामकाजी तामाङ्ग	यू.एस.डी. १६०।००	११,५५२।००	२०६९।४।१७, काठमाडौं जिल्ला अदालत	
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङ्ग, २०६७।१२।२५	नविन कुमार	भा.रु. ३,९९,०००।००	६,३८,९९८।५०	२०६९।४।३१, मोरङ्ग जिल्ला अदालत	
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, २०६८।५।५	केदार महतो	भा.रु. ७०,०००।००	१,१२,०००।००	२०६९।१०।५, पर्सा जिल्ला अदालत	
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, चितवन, २०६८।८।१९	नवराज राउतसमेत २ जना	यू.एस.डी. ५५८।००	४५,८६७।६०	२०६९।४।२१, चितवन जिल्ला अदालत	
५	राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, पथलैया, २०६८।८।२९	विजय कुमार साह	भा.रु. ९५,५००।००	१५२,९४३।००	२०७०।३।१०, पर्सा जिल्ला अदालत	
६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँके, २०६८।९।५	हुकुम सिंह थापा	भा.रु. २४,२००।००	३८७,५६३।००	२०६९।६।२८ बाँके जिल्ला अदालत	
७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङ्ग, २०६९।९।१९	असिमकुमार दाससमेत २ जना	भा.रु. १४,०००।००	२२,४२२।००	२०६९।४।३१, मोरङ्ग जिल्ला अदालत	
८	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, धादिङ्ग, २०६८।९।२८	देवधारी सहनी	भा.रु. १४,५००।००	२३,२२१।७५	२०६९।५।२७, पर्सा जिल्ला अदालत	
९	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाँके, २०६८।९।२९	रिन्जेन दावा लामा	भा.रु. २,९०,०००।००	४६४,४३५।००	२०६९।९।२८, बाँके जिल्ला अदालत	
१०	जिल्ला अदालत, भक्तपुर, २०६८।१०।४	पदम ब. श्रेष्ठसमेत ४ जना	यू.एस.डी. ८७५	७१,३१३।००	२०६९।१२।११, भक्तपुर जिल्ला अदालत	
११	त्रि.वि. भन्सार कार्यालय, २०६८।१०।१५	अब्दुल कादिरसमेत ३ जना	हङ्कङ्ग डलर २,९४०।००, यूआन ३१०।००, यू.एस.डी. १४,६००।००, दिराम १,७७५।००	१,२२५,७७६।००	२०६९।४।१७, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत	
१२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाग्लुङ्ग, २०६८।१०।२९	राजेश मुखिया विनसमेत ४ जना	भा.रु. १९,५००।००	३१,२२९।२५	२०७०।२।१, बाग्लुङ्ग जिल्ला अदालत	
१३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मकवानपुर, २०६८।११।१२	विरेनकुमार साह	भा.रु. ६५,०००।००	१०४,०९७।५०	२०६९।५।२८, जिल्ला अदालत मकवानपुर	
१४	जिल्ला अदालत, भक्तपुर, २०६८।११।१८	राजन थापा, नारायण भण्डारी	यू.एस.डी. ५११।००	४०,१६९।७१	२०६९।१२।११, भक्तपुर जिल्ला अदालत	

१५	ईलाका प्रहरी कार्यालय, रानी मोरङ्ग, २०६८।१।२।७	सम्भना परियार	भा.रू. १९,०००।००	२०,४२९।००	२०६९।६।३, मोरङ्ग जिल्ला अदालत
१६	ईलाका प्रहरी कार्यालय, बुटवल, २०६८।१।२।१०	रियाज अहमद	भा.रू. २,५०,०००।००	४००,३७५।००	२०६९।७।२६, रूपन्देही जिल्ला अदालत
१७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, २०६८।१।२।१५	बरुण कुमार तिवारी	भा.रू. १,१०,०००।००	१७६,१६५।००	२०६९।१०।५, पर्सा जिल्ला अदालत
१८	महानगरीय प्रहरी अनुसन्धान विमानस्थल सुरक्षा गार्ड कार्यालय, गौचर, २०६९।१।३	अमर अनुप खन्त	भा.रू. ७०,०००।००	११,२१,०५०।००	२०६९।१।१।४, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
१९	महानगरीय प्रहरी अनुसन्धान विमानस्थल सुरक्षा गार्ड कार्यालय, गौचर, २०६९।१।३	किशोर हेमन्दास नथानी	भा.रू. ५,००,०००।००	८,००,७५०।००	२०६९।१।१।४, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
२०	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रूपन्देही, २०६९।१।५	नखुलेको	भा.रू. १३,७६,०००।००	२२,०१,६००।००	वेवारिसे रकम भएको हुँदा यस विभागको च.नं. २८४३, मिति २०७०।२।३१ बाट नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाइएको
२१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, २०६९।१।८	भोला प्रसाद स्वर्णकार	भा.रू. ३९,५००।००	६३,२५९।२५	२०६९।५।२७, जिल्ला अदालत, पर्सा
२२	सशस्त्र प्रहरी वल सीमा सुरक्षा कार्यालय, बाँके, २०६९।१।२९	जीवन के.सी.समेत २ जना	भा.रू. ३,००,०००।००	४,८०,४५०।००	२०६९।६।२८, बाँके जिल्ला अदालत
२३	सशस्त्र प्रहरी वल सीमा सुरक्षा कार्यालय, बाँके, २०६९।१।२९	सुरेन्द्र व. सिंह	भा.रू. ३,२२,०००।००	५,१५,६८३।००	२०६९।६।२८, बाँके जिल्ला अदालत
२४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रूपन्देही, २०६९।१।२६	नखुलेको	भा.रू. ९६,५००।००	१,५४,४००।००	वेवारिसे रकम भएको हुँदा यस विभागको च.नं. २८४३, मिति २०७०।२।३१ बाट नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाइएको
२५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, २०६९।२।१६	अजयकुमार साहसमेत २ जना	भा.रू. ३,००,०००।००	४,८०,४५०।००	२०६९।१०।५, पर्सा जिल्ला अदालत
२६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, पर्सा, २०६९।२।१७	आषिक अन्सारी	भा.रू. १,१९,५००।००	१,९१,३७९।२५	२०६९।५।२६, पर्सा जिल्ला अदालत
२७	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, गोरखा, २०६९।२।१८	टासी लामा	चाईनिज यूआन ३८५०५।००	५,४५,२३०।८०	२०६९।१०।१४, गोरखा जिल्ला अदालत
२८	ईलाका प्रहरी कार्यालय, बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक, २०६९।२।१९	महेन्द्रपाल चौधरी	यूआन ३१४१।००, पाउण्ड २००।००, भा.रू. ३,४६,५४४।००, यू.एस.डी. ४०,८३०।००	४३,०९,१०५।८७	२०६९।६।११, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत
२९	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सप्तरी	सुनिकलकुमार सिन्धी	भा.रू. १,१०,५००।००	१,७६,९६५।७५	२०६९।६।३, सप्तरी जिल्ला अदालत

३०	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, रूपन्देही, २०६९।२।१९	नखुलेको	भा.रू. २०,५००।००	३२,८३०।७५	वेवारिसे रकम भएको हुँदा यस विभागको च.नं. २८४३, मिति २०७०।२।३१ बाट नेपाल राष्ट्र बैंकमा पठाइएको
३१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, मोरङ्ग, २०६९।३।४	नरेश शाक्य	भा.रू. ५,१००।००	८१,६७७।००	२०६९।१।१७, भापा जिल्ला अदालत
३२	राजस्व अनुसन्धान क्षेत्रीय कार्यालय, इटहरी, २०६९।३।५	तिलक कार्की	भा.रू. १९,५००।००	३१,२२९।२५	२०६९।१।१७, सुनसरी जिल्ला अदालत
३३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, बाग्लुङ्ग २०६९।३।८	शेखर खड्का	भा.रू. २,३०,५००।००	३६९,१४५।७५	२०७०।२।१, बाग्लुङ्ग जिल्ला अदालत
३४	त्रि.वि. भन्सार कार्यालय, २०६९।३।१५	पेमा डोल्कर	भा.रू. १८,०००।००	२८,८२७।००	२०६९।१।१४, काठमाडौं जिल्ला अदालत
३५	महानगरीय प्रहरी प्रभाग, गौशाला, २०६९।३।२७	अनुसुईया खवास	यू.ए.ई.दिराम ३९५।००, कतारी रियाल ३०५।००, मलेसियन रिगिट ४६०।००, साउदी रियाल १६५।००	३३,८४३।०५	२०६९।१।१४, काठमाडौं जिल्ला अदालत
जम्मा ने.रू.				१५,५,४६,४३४।०३	

यस आ.व. मा दर्ता भएको मुद्दाको विवरण

सि.नं.	जाहेरवाला र मिति	प्रतिवादी	विदेशी विनिमय	नेपालीमा विगो	दायर मिति र अदालत	कैफियत
१	सशस्त्र प्रहरी वल सीमा सुरक्षा कार्यालय, वीरगंज पर्सा २०६९।४।१	शेष इसादिसमेत २ जना	भा.रू. ९३,०००।-	७४,४६९।७५	२०६९।१।०५, पर्सा जिल्ला अदालत	
२	ई.प्र.का. बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक, २०६९।४।३	रामकाजी लामा, रमेश लामा	यू.एस.डी. १५८।-	६,९७८।८६	२०७०।२।२९, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत	
३	सशस्त्र प्रहरी वल सीमा सुरक्षा कार्यालय, मोरङ्ग पर्सा २०६९।४।१	ईरफान अन्सारी	भा.रू. ५५,०००।-	८८,०८२।५०	२०७०।२।१४, मोरङ्ग जिल्ला अदालत	
४	महानगरीय प्रहरी प्रभाग, गौशाला, २०६९।४।१०	सपना कार्की	लक्ष्मी दाहाल: कतारी रियाल, २६२।००, रिगिट ४१०।००, साउदी रियाल ५५।००, दिराम २९५।००	२६,६०७।६३	२०७०।३।२६, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत	
		लक्ष्मी दाहाल	सपना कार्की: साउदी रियाल १३३।००, रिगिट २०६।००, दिराम २७०।००, कतारी रियाल १६।००	१६,०२०।३९		
५	जि.प्र.का., बाँके, २०६९।४।१६	योगेन्द्र ओली	भा.रू. १,३१,०००।००	२,०९,७९६।५०	२०६९।१।२४, बाँके जिल्ला अदालत	

६	सम्पत्ति शुद्धीकरण अनुसन्धान विभाग, २०६९।४।१६	निलकण्ठ बस्ती	यू.एस.डी. १००।००	८,८९५।००	२०७०।१।१९, काठमाडौं जिल्ला अदालत
७	सशस्त्र प्रहरी बल सीमा सुरक्षा कार्यालय, सिन्धुपाल्चोक, २०६९।५।१५	वाङ्दी लामा	चाइनिज यूआन १,०६,६५०।००	१५,००,५६५।५०	२०७०।२।२९, सिन्धुपाल्चोक जिल्ला अदालत
८	जि.प्र.का., पर्सा, २०६९।५।१६	विन्धाचल दाख, मनोजकुमार अग्रवाल	भा.रू. ३८,५००।००	६१,६५७।७५	२०७०।३।१०, पर्सा जिल्ला अदालत
९	ई.प्र.का., उर्लाबारी, २०६९।५।१४	विकास दुलाल	भा.रू. १४,२००।००	२,२७,४१३।००	२०६९।१।१९, मोरङ जिल्ला अदालत
१०	जि.प्र.का., रूपन्देही, २०६९।५।२८	नखुलेको	भा.रू. ३५,०००।००		बेवारिसे रकम भएको हुंदा ने.रा.बैंक, थापाथली पठाइएको
११	ई.प्र.का. रानी, मोरङ, २०६९।६।७	शान्ताकुमार लिम्बू	भा.रू. ११,०००।००	१७,६१६।५०	२०७०।२।१४, मोरङ जिल्ला अदालत
१२	जि.प्र.का., मोरङ, २०६९।६।१०	बालकृष्ण साह	भा.रू. ८०,०००।००	१,२८,१२०।००	२०७०।२।१४, मोरङ जिल्ला अदालत
१३	जि.प्र.का., पर्सा, २०६९।१।१२	कृष्ण साहा सोनार	भा.रू. ७०,०००।००	११,२१,१०५।००	२०७०।३।१०, पर्सा जिल्ला अदालत
१४	जि.प्र.का., पर्सा, २०६९।३।१७	नवलित जयसवाल	भा.रू. १,५६,५००।००	२,५०,६३४।७५	२०६९।१।०५, पर्सा जिल्ला अदालत
१५	सशस्त्र प्रहरी बल राजस्व एवम् भन्सार गस्ती सुरक्षा वेश, भ्रामा, २०६९।३।१७	शुशिल शर्मा	भा.रू. १,१३,०००।००	१,८०,९६९।५०	२०७०।२।१३, भ्रामा जिल्ला अदालत
१६	महानगरीय प्रहरी प्रभाग, गौशाला, २०६९।६।१९	गोमा न्यौपाने	कतारी रियाल २००।००	४,५६४।००	२०७०।१।१९, काठमाडौं जिल्ला अदालत
१७	महानगरीय प्रहरी अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षा गस्ती कार्यालय, गौचर, २०६९।६।२१	विनोदकुमार सोनी	साउदी १,८४,९००।००, वहराइन ४०५।००, यू.ए.ई. १८,५००।००, ओमन ४०९।००, पाउण्ड ४,९१०।००, स्विस ८५६०।००, कुवेत १,८८७।००, कतार ५६,१५०।००, यूरो ४,१७०।००	१,२४,३२,०४६।१४	२०६९।७।२१, काठमाडौं जिल्ला अदालत
१८	जि.प्र.का., पर्सा, २०६९।६।२३	जितेन्द्रकुमार गुप्ता	भा.रू. १,००,०००।००	१,६०,१५०।००	२०६९।१।०५, पर्सा जिल्ला अदालत
१९	सशस्त्र प्रहरी बल सीमा सुरक्षा कार्यालय, भ्रामा, २०६९।७।२	रामबहादुर बराइली	भा.रू. १६,५०,०००।००	२६,४२,४७५।००	२०७०।२।१३, भ्रामा जिल्ला अदालत
२०	जि.प्र.का., रूपन्देही, २०६९।७।३	नखुलेको	भा.रू. ७३,०००।००		बेवारिसे रकम भएको हुंदा च.नं. २८४३, २०७०।२।३१ मा ने.रा.बैंक, थापाथली पठाइएको
२१	जि.प्र.का., रूपन्देही, २०६९।७।३	नखुलेको	भा.रू. २,९५,५००।००		
२२	महानगरीय प्रहरी अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षा गस्ती कार्यालय, गौचर, २०६९।७।१४	दावा टसी लामा	यूरो १,९५,०००।००	२,१८,५५,६००।००	२०६९।८।७, काठमाडौं जिल्ला अदालत
२३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, काभ्रेपलाञ्चोक,	चाइनिज नागरिक	चाइनिज यूआन ३७,६००।००	५,२०,००८।००	२०६९।१।२।१९, काभ्रेपलाञ्चोक जिल्ला

	२०६९।७।१७	Yang Younga Yao Lianglin:djt रजना			अदालत
२४	जि.प्र.का., मोरङ, २०६९।८।१०	वेवारिसी	भा.रू. १,०३,०००।००		
२५	जि.प्र.का., मोरङ, २०६९।८।१०	वेवारिसी	भा.रू. १,२४,५००।००		
२६	इलाका प्रहरी कार्यालय, लुम्बिनी, २०६९।८।१७	वेवारिसी	भा.रू. २,०६,०००।००		वेवारिसे रकम भएको हुंदा विभागको च.नं. २८४३, मिति २०७२।३।१ मा नेपाल राष्ट्र बैंक थापाथली पठाइएको
२७	महानगरीय प्रहरी परिसर, काठमाण्डौ, २०६९।८।१५	किशोर शर्मा न्यौपाने	भा.रू. १३,५००।००	२१,६२०।२५	२०६९।११।१४, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
२८	महानगरीय प्रहरी अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सुरक्षा गस्ती कार्यालय, गौचर, २०६९।८।२०	PAK Chonghyun कोरियन नागरिक	भा.रू. ५,००,०००।००	८,००,७५०।००	२०६९।११।१४, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
२९	महानगरीय प्रहरी प्रभाग, गौशाला, २०६९।९।६	कल्पना पण्डित	मलेसियन रिगिट १००।००	२,८७८।००	२०७०।३।२६, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
३०	महानगरीय प्रहरी परिसर, काठमाण्डौ, २०६९।१०।२१	डेण्डी शेर्पा	ईराक २००।००, श्रीलंका ५०।००, २०।००, मलेसिया ७००, भियतनाम ५००।००, इण्डोनेसिया ५००।००, इराक २५०।००, १।००, ओमन १००।०० आदि	९,०३०।३०	२०७०।३।२६, काठमाण्डौ जिल्ला अदालत
जम्मा विगो रू.				४,२३,६८,०५४।३२	
कूल जम्मा विगो रू.				५,७९,१४,४८८।३५	
जम्मा मुद्दा थान - १४४ (अघिल्लो आ.व.को ५३ + यस आ.व.को ९१)					
आ.व. ०६९/७० मा अदालतमा दर्ता भएको मुद्दा थान - ६५ (अदालतमा मुद्दा दायर भएको - ५६ + वेवारिसे अवस्थामा फेला परी नेपाल राष्ट्र बैंक पठाइएको मुद्दा थान - ९)					
अनुसन्धानको क्रममा रहेका मुद्दा संख्या (बाँकी मुद्दा थान - ७९)					

अनुसूची - ३
राजस्व चुहावटतर्फ
आ.व. ०६९/७०

सि.नं.	जाहेरवाला र मिति	प्रतिवादी	मुद्दा	विगो तथा जरीवानासमेत	दायर मिति र अदालत	कैफियत
१	गोपीकृष्ण कोइरालासमेत, २०६९।५।१८	लक्ष्मण राय, राज शर्मा र एलिना राउत	राजस्व चुहावट	४,३४,६७,९००।००	२०६९।५।१८, काठमाडौं जिल्ला अदालत	
२	बलराम रिज्यालसमेतको प्रतिवेदन , २०६९।५।३१	भोला किशोर डंगोल, शुशिलमान श्रेष्ठ	राजस्व चुहावट	१,०८,३०,०६६।००	२०६९।५।३१, काठमाडौं जिल्ला अदालत	
३	नर बहादुर थापासमेत	गणेश दंगाल, गणेश बहादुर चुहान	राजस्व चुहावट	१,५९,८१,६१२।००	२०६९।८।५, काठमाडौं जिल्ला अदालत	
कूल विगो रू.				७,०२,७९,५७८।००		

अनुसूची - ४
राजस्व असुलीको विवरण
(आ.व. ०६९/७०)

सि.नं.	कारवाहीको व्यहोरा	राजस्व असुलीको विवरण					शीर्षक जम्मा रु.	कैफियत
		विभाग	इटहरी	पथलैया	बुटवल	कोहलपुर		
१.	भन्सार चोरी पैठारी नियन्त्रणको सिलसिलामा विभिन्न मितिमा कब्जामा लिएका मुद्दाहरूका सामानहरू जफत गरी धरौटीसमेत लिई आवश्यक कारवाही भइरहेको ।	७,००,७८,६२७१०	१,४५,५३,८१४१००	११,७६,८९,८१००	४,०२,०७,०६२१००	२,१९,१२,०५३१००	१४,७९,२८,४५४१००	
२.	मू. अ. कर छलेको आशंकामा विभिन्न मितिमा विभिन्न करदाताहरूको कारोबारको सम्बन्धमा गरिएको छानबिनबाट कर निर्धारण गरिएको ।	२,१०,५६,२०७७९	१,९५,६७,९२८१००	३,८४,५५,८५४१००	८२,३६,८७११००	७२,९३,४९११००	९,४६,१०,३५११७९	
३.	अन्तःशुल्कतर्फ भएको असुली	१,१२,५७,७२०१००	५,३०५१००	२९,८७,४०३१००	७,७५,२००१००	६९,०५६०१००	१,५७,१६,१८८१००	
४.	विभिन्न व्यावसायिक फर्महरूबाट दाखिला गराइएको तथा असुल गर्न लेखी पठाइएको समेत (आयकर) ।	१,७६१,०९४१००	६,३०,१४८१००	३२,६८,३९७१००	९,२६,४१४१००	१,९३,६२०१००	६७,७९,६७३१००	
५.	राजस्व चुहावटतर्फको विगो कायम गरी मुद्दा दायर गरिएको ।	४,३४,६७,९००१००	०१००	०१००	०१००	०१००	४,३४,६७,९००१००	
६.	विदेशी विनिमयको अवैध कारोबार तथा अपचलन सम्बन्धमा भएको छानबिनबाट सम्बन्धित अदालतमा मुद्दा दायर गरिएको ।	३,२१,५३,८६५१८९	०१००	०१००	०१००	०१००	३,२१,५३,८६५१८९	
७.	विविध विषयबाट प्राप्त असुली	३०,२२,०२०१४८	१,३३,२००१००	२,७०,१३,६४२१००	७,२७,८६८१००	०१००	३,०८,९६,७३०१४८	
जम्मा असूली रु. हजारमा		१,८२,७९७-	३४,८९०१-	७२,९०२१-	५०,८७३१-	३०,०९०१-	३,७१,५५३१-	

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
राजस्व अनुसन्धान विभागको
मालसामान विक्रेताहरूलाई अनुरोध

विजयादशमी, शुभ दिपावली तथा छठको पूर्वसन्ध्यामा व्यापारिक कारोबार गर्दै हुनुहुन्छ। तपाईंले व्यापार व्यवसाय मात्र नगरेर सरकारको तर्फबाट राजस्व सङ्कलन गर्ने जिम्मेवारीसमेत निर्वाह गर्दै हुनुहुन्छ। तपाईंले बिक्री गरेको मालवस्तु/सेवाको कारोबारमै राजस्व निर्भर गर्ने भएकोले कृपया कारोबार मूल्यमै अनिवार्य रूपमा बिल, विजक जारी गरी राजस्व असुली गर्न तथा राजस्व चुहावट नियन्त्रण गर्न सहयोग गर्नुहुन अनुरोध छ। बिल बिजक जारी नै नगरेमा वा कारोबार मूल्य भन्दा घटी मूल्यमा जारी गरेमा मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ र प्रचलित कानून वमोजिम कारवाही हुनेछ। अतः व्यापार व्यवसाय अभिवृद्धि भइरहेको वर्तमान अवस्थामा कानून वमोजिम बिल विजक जारी गरी निर्धक्क भई सम्मानका साथ आफ्नो व्यवसाय सञ्चालन गर्नुहुन अनुरोध छ। यस वर्षको विजयादशमी, शुभ दिपावली तथा छठ पर्वको मंगलमय शुभकामना !

विभागको हट लाईन: ०१-५०१००८
टोल फ्रि नम्बर: १६६०-०१-५५०००

राजस्व अनुसन्धान विभाग
हरिहरभवन, ललितपुर

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय
राजस्व अनुसन्धान विभागको
सर्वसाधारण उपभोक्ता महानुभावहरूलाई अनुरोध

आदरणीय उपभोक्ताहरू,

नेपालीको महान चाड विजयादशमी, शुभ दिपावली तथा छठको पूर्वसन्ध्यामा तपाईंहरू आवश्यक उपभोग्य वस्तु एवम् सेवा खरीद गर्दै हुनुहुन्छ। तपाईंहरूले खरीद गरेको मालवस्तु वा लिएको सेवाको मूल्यमा सरकारी राजस्वसमेत समावेश हुने भएकोले विक्रेता र सेवा प्रदायकसँग अनिवार्य रूपमा बिल बिजक लिनु नभुल्नु होला। तपाईंले विक्रेतालाई तिरेको रकमबाटै सरकारले राजस्व सङ्कलन गर्ने हुँदा बिल नलिएको खण्डमा सो रकम सरकारी ढुकुटीमा आउदैन। त्यसैले कसैले मालवस्तु वा सेवाको बिक्रीवितरण गर्दा बिल बिजक जारी नगरेको, कारोबार मूल्य भन्दा घटी मूल्यको बिल जारी गरेको वा PAN/VATमा दर्ता नै नगरी कारोबार गरेको पाउनु भएमा हामीलाई तत्काल खबर गरी राजस्व चुहावट नियन्त्रण कार्यमा सहयोग गर्नुहुन अनुरोध छ। यस वर्षको विजयादशमी, शुभ दिपावली तथा छठ पर्वको मंगलमय शुभकामना !

विभागको हट लाईन: ०१-५०१००८५
टोल फ्रि नम्बर: १६६०-०१-५५०००

राजस्व अनुसन्धान विभाग, हरिहरभवन

राजस्व अनुसन्धान विभागको सूचना

राजमार्गमा गुडिरहेको कुनै मालवाहक गाडीले अवैध मालसामान ओसारपसार गरिरहेको वा भन्सार र कर छलेर मालसामान ढुवानी गरिरहेको सूचना तपाईंसँग छ भने हामीलाई जानकारी गराउनुहोस् । नाम र ठेगाना गोप्य राखी तपाईंलाई पुरस्कृत गरिनेछ ।

<p>राजस्व अनुसन्धान विभाग हरिहरभवन, ललितपुर टेलिफोन नं. १६६०-०१-५५००० [पैसा नलाग्ने (Toll Free) नम्बर] टेलिफोन नं. : ०१-५०१००८५, ०१-५०१००५७, ५०१०१०६ फ्याक्स नं. : ०१-५५४२०२३ इमेल : info@dri.gov.np वेबसाइट : www.dri.gov.np धुलिखेल चेकपोष्ट: ०११-६६०७२० थानकोट चेकपोष्ट: ०१-४३१२१३२</p>	<p>पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय इटहरी, सुनसरी टेलिफोन नं. : ०२५-५८०८३५ ०२५-५८२६०४ फ्याक्स नं. : ०२५-५८०८३५ चारआली चेकपोष्ट: ०२३-४६०६४४</p>
<p>मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय पथलैया, बारा टेलिफोन नं. : ०५३-५२०२८८, ०५३-५२०४५८, फ्याक्स नं. : ०५३-५२०२८८ वर्दिवास चेकपोष्ट:</p>	<p>पश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय बुटवल, रुपन्देही टेलिफोन नं. : ०७१-५४१०१७ फ्याक्स नं. : ०७१-५४१०१७ रामनगर चेकपोष्ट: ०७१-५५१२२९ वर्दघाट चेकपोष्ट: ०७८-५८०७७१</p>
<p>मध्य तथा सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय कार्यालय कोहलपुर, बाँके टेलिफोन नं. : ०८१-५४०००४ फ्याक्स नं. : ०८१-५४०२३९ अत्तरिया चेकपोष्ट: ०९१-५५१२००</p>	<p>राजस्व चेकपोष्ट, धुलिखेल काभ्रेपलाञ्चोक टेलिफोन नं. : ०११-६६०७२० फ्याक्स नं. : ०८१-५४०००४</p>